

Kartlegging av hekkende vipper i utvalgte deler av Rogaland fylke våren 2020

Fagrapport , 1. desember 2020

Toralf Tysse

Kartlegging av hekkende vipper i utvalgte deler av Rogaland fylke våren 2020

Ecofact rapport: 791

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Tysse, T. 2020. Kartlegging av hekkende vipper i utvalgte deler av Rogaland fylke våren 2020. Ecofact rapport 791. 77 sider.
Nøkkelord:	Inventering, trua art, utvalgsområder
ISSN:	1891-5450
ISBN:	978-82-8262-789-4
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Rogaland/Miljødirektoratet
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Toralf Tysse
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Bjarne Oddane
Forside:	Foto: Roy Mangersnes ©

www.ecofact.no

Postadresse:
Ecofact AS
Postboks 560
4302 SANDNES

Besøksadresse:
Ecofact AS
Dreierveien 25
4321 SANDNES

INNHOOLD

FORORD	4
SAMMENDRAG	5
1 INNLEDNING	6
2 METODIKK	6
2.1 UNDERSØKELSESONOMRÅDET	6
2.2 MATERIALET	8
2.3 KARTLEGGINGSMETODIKK	8
3 PRESENTASJON AV ARTEN	9
3.1 UTSEENDE OG HEKKEBIOLOGI.....	9
3.2 UTBREDELSESONOMRÅDE	10
3.3 BESTANDER OG UTVIKLING	11
3.3.1 <i>Europa og verden</i>	11
3.3.2 <i>Norge</i>	11
3.3.3 <i>Rogaland</i>	12
3.4 ÅRSAKER TIL BESTANDSNEDGANGEN	12
4 RESULTATER	13
4.1 OPPSUMMERING AV RESULTATER	13
4.2 SOKNDAL KOMMUNE.....	15
4.2.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	15
4.2.2 <i>Funn på Artskart</i>	15
4.2.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	16
4.3 LUND KOMMUNE.....	17
4.3.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	17
4.3.2 <i>Funn på Artskart</i>	17
4.3.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	20
4.4 EIGERSUND KOMMUNE	21
4.4.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	21
4.4.2 <i>Funn på Artskart</i>	22
4.4.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	23
4.5 BJERKREIM KOMMUNE.....	25
4.5.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	25
4.5.2 <i>Funn på Artskart</i>	26
4.5.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	27
4.6 GJESDAL KOMMUNE	27
4.6.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	27
4.6.2 <i>Funn i Artskart</i>	28
4.6.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	29
4.7 GAMLE FORSAND KOMMUNE.....	31
4.7.1 <i>Potensielle hekkeområder</i>	31
4.7.2 <i>Funn på Artskart</i>	31
4.7.3 <i>Kartleggingen i 2020</i>	32
4.8 STRAND KOMMUNE	32

4.8.1	Potensielle hekkeområder.....	32
4.8.2	Funn på Artskart.....	33
4.8.3	Kartleggingen i 2020	34
4.9	HJELMELAND KOMMUNE	37
4.9.1	Potensielle hekkeområder.....	37
4.9.2	Funn på Artskart.....	37
4.9.3	Kartleggingen i 2020	38
4.10	SULDAL KOMMUNE	40
4.10.1	Potensielle hekkeområder.....	40
4.10.2	Funn på Artskart.....	40
4.10.3	Kartleggingen i 2020	42
4.11	SAUDA KOMMUNE	42
4.11.1	Potensielle hekkeområder.....	42
4.11.2	Funn på Artskart.....	43
4.11.3	Kartleggingen i 2020	44
4.12	VINDAFJORD KOMMUNE	44
4.12.1	Potensielle hekkeområder.....	44
4.12.2	Funn på Artskart.....	45
4.12.3	Kartleggingen i 2020	46
4.13	TYSVÆR KOMMUNE	53
4.13.1	Potensielle hekkeområder.....	53
4.13.2	Funn på Artskart.....	54
4.13.3	Kartleggingen i 2020	55
4.14	BOKN KOMMUNE	59
4.14.1	Potensielle hekkeområder.....	59
4.14.2	Funn i Artskart	60
4.14.3	Kartleggingen i 2020	61
4.15	HAUGESUND KOMMUNE	62
4.15.1	Potensielle hekkeområder.....	62
4.15.2	Funn på Artskart.....	63
4.15.3	Kartleggingen i 2020	64
4.16	KARMØY KOMMUNE	65
4.16.1	Potensielle hekkeområder.....	65
4.16.2	Funn på Artskart.....	66
4.16.3	Kartleggingen i 2020	68
5	BESTANDSANSLAG OG DISKUSJON.....	71
5.1	KOMMUNEVIS GJENNOMGANG.....	71
5.2	AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	75
6	REFERANSER.....	76

FORORD

Foreliggende rapport baserer seg på feltkartlegging av vipper fra offentlig vei i april og mai 2020. De fleste potensielle og tidligere kjente hekkeområder for vipe i Dalane, Ryfylke og deler av Haugaland er besøkt. Rapporten belyser resultatene fra feltkartleggingen, samt presenterer funn registrert på nettstedet Artskart.

Vi takker viltforvalter Cathrine Eltervaag hos Fylkesmannen i Rogaland for godt samarbeid i tilknytning til prosjektet.

Sandnes, 1.12.2020

Toralf Tysse

SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Foreliggende rapport baserer seg på feltkartlegging av vipper fra vei i april og mai 2020. Stort sett alle potensielle og tidligere kjente hekkeområder for vipe i Dalane, Ryfylke og deler av Haugaland er undersøkt ved bruk av bil. Rapporten belyser resultatene av feltkartleggingen, samt presenterer øvrige, til dels historiske, opplysninger om hekkende vipper i det aktuelle undersøkelsesområdet.

Datagrunnlag

Kartleggingen av hekkerelatert forekomst av vipper fra vei (bil) ble gjennomført i perioden 16.4-11.5.2020. Følgende kommuner ble kartlagt: Sokndal, Lund, Eigersund, Bjerkreim, Gjesdal, Sandnes (indre deler), Strand, Hjelmeland, Suldal, Vindafjord, Tysvær, Bokn, Haugesund og Karmøy. Med unntak av noen områder det var (negativ) kunnskap om fra før, ble stort sett alle potensielle hekkeområder for vipe nær offentlig vei kartlagt. Det kan ligge hekkeområder for arten som ikke er observerbart fra offentlig vei, og som dermed ikke er fanget opp gjennom denne undersøkelsen. Rapporten har også supplert med registreringer på nettstedet Artskart.

Resultat

Med unntak av Karmøy kommune, ble det registrert ingen eller få vipper i alle de undersøkte kommunene. Vipe ble ikke registrert i Forsand (gamle), Sokndal, Suldal og Sauda kommuner.

Bortsett fra Karmøy kommune, vurderes restbestandene i de øvrige kommuner i fylket å være marginale, og nær utryddelse.

1 INNLEDNING

Vipe er en av de hekkefuglene i Norge som har hatt en dramatisk negativ bestandsutvikling i de siste tiårene. Dette illustreres godt gjennom artens status på den norske rødlisten. Arten var oppført som nær truet (NT) på rødlisten både i 2006 og 2010, men ved siste rødlisteoppdatering i 2015 ble arten ført til kategorien sterkt truet (EN).

Rogaland, og spesielt Jæren, har tradisjonelt vært en av tyngdeområdene for hekkende viper i Norge. Bestanden har imidlertid også her hatt en tilsvarende negativ utvikling som ellers i Norge. Arten har forsvunnet fra mange hekkeområder i fylket i de siste tiårene, og fylkets nåværende hekkebestand utgjør nå trolig kun en liten del av den opprinnelige bestanden.

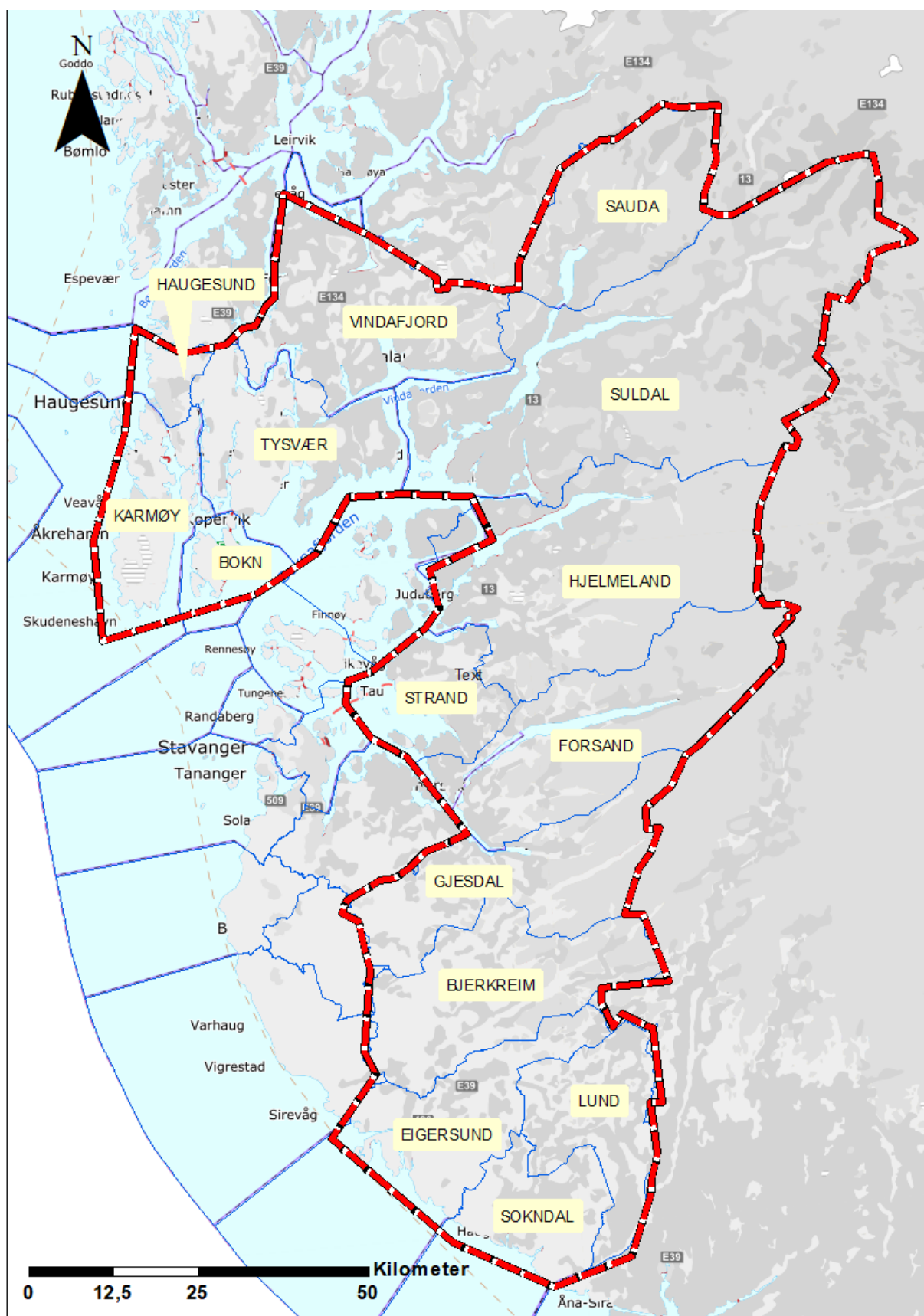
I 2014 ble det gjennomført en kartlegging av hekkende viper på Jæren (Mjølvsnes 2014). Undersøkelsen viste at det ennå er en bra hekkebestand i dette kjerneområdet for arten i fylket, men at arten er utgått som hekkefugl fra store deler av området. Da det ikke er gjennomført tilsvarende undersøkelser av hekkende viper i store deler av den øvrige delen av fylket, har Ecofact tatt initiativ til en kartlegging av artens hekkestatus i store deler av fylket.

Foreliggende rapport baserer seg på feltkartlegging av viper fra vei i april 2020. Stort sett alle potensielle og tidligere kjente hekkeområder for vipe i Dalane, Ryfylke og deler av Haugaland er undersøkt ved bruk av bil. Rapporten belyser resultatene av feltkartleggingen, samt presenterer øvrige opplysninger om hekkende viper i det aktuelle undersøkelsesområdet.

2 METODIKK

2.1 Undersøkelsesområdet

Undersøkelsesområdet dekker alle kommuner i Rogaland unntatt Hå, Time, Klepp, Stavanger, Sola, Randaberg, Utsira og Kvitsøy. Kun den indre delen av Sandnes kommune, dvs. gamle Forsand kommune, ble undersøkt. Figur 2.1 viser avgrensingen av undersøkelsesområdet.

Figur 2.1. Avgrensning av undersøkelsesområdet.

2.2 Materialet

Det faglige grunnlaget for statusdelen av rapporten er primært kartlegging som ble gjennomført fra bil på offentlige veier i undersøkelsesområdet. Dette materialet er supplert med funn lagt inn på nettstedet Artskart. Materialet fra Artskart er presentert for å belyse vipas utvikling i de respektive kommunene, men også som et supplement og korrektiv til undersøkelsen i 2020. Materialet fra Artskart skal ikke brukes ukritisk, da registreringsmengden stort sett har vært økende fra år til år. Dette betyr at det vil være en «overhyppighet» av registreringer av vipe fra de seneste årene sammenlignet med tidligere år. Videre har det vært økende fokus omkring vipa, grunnet den negative bestandsutviklingen. Materialet kan derfor gi et kunstig positivt bilde av bestandsutviklingen dersom kun Artskart legges til grunn.

Prosjektets økonomiske rammer og andre forhold har dessverre gitt lite rom for datainnhenting gjennom intervju, som ville vært et viktig supplement til Artskart og feltkartleggingen i 2020. Det er åpenbart at en slik datainnhenting, f.eks. fra eldre bønder, ville kunne vært et viktig bidrag for å belyse bestandsutviklingen hos vipe i de aktuelle kommunene.

2.3 Kartleggingsmetodikk

Kartlegging av hekkende vipper ble lagt opp med observasjoner fra bil. Alle europaveier, riksveier, fylkesveier og kommunale veier i undersøkelsesområdet ble stort sett kjørt opp. Private veier ble i noen tilfeller kjørt opp der disse førte inn i kjente eller potensielle hekkeområder for vipper. Skilting og graden av «privatisering» av området ble likevel et moment som hadde betydning for om de private veiene ble kjørt opp. Det ble som et prinsipp ikke kjørt opp landbruksveier.

Der det var områder helt uten potensial for hekkende vipper, dvs. områder uten jordbruksmark, ble disse ikke undersøkt. I områder med potensial for hekkende vipper og/der det tidligere var registrert vipe i hekketiden, ble det speidet fra bil i sakte fart og under korte stopp. Under disse stoppene ble det både søkt etter vipper med kikkert og lyttet etter vipe.

Kartleggingen ble uten unntak gjennomført på dager med bra vær og gode lytteforhold.

3 PRESENTASJON AV ARTEN

3.1 Utseende og hekkebiologi

Vipe *Vanellus vanellus* er en mellomstor vadefugl i lo-familien, med kroppslengde på ca. 30 cm og et vingespenn på ca. 80-90 cm. Arten har et karakteristisk utseende, der spesielt den mørke fargeglinsende oversiden og hodefjærtoppen er typiske draktkarakterer. Hannen og hunnen er relativt like, men hannen er noe reinere i fargene og med lengre fjærtopp.

Figur 3.1. Voktende vipehunn. Foto: Toralf Tysse ©.

Vipa er som loer flest knyttet til det åpne landskap. I hekketiden er arten vanligst å finne i jordbruksdominerte områder, men i deler av utbredelsesområdet inngår arten også som hekkefugl på myrer, på strand- og fuktenger mv.

I Norge hekker arten i stor grad på siloenger, men også kornåkrer (stubbåkrer) og beitemark kan benyttes som hekkeområder. Som en generell regel etablerer vipene seg på arealer uten vegetasjon eller i en tidlig fase av vekst. Utenfor hekketiden søker vipene typisk til dyrka mark og næringsrike gruntvannsområder i sjø.

Figur 3.2. Typisk hekkeområde for vipe på Jæren. Foto: Toralf Tysse ©

I Norge ankommer de fleste vipene hekkeplassene i mars – april. Arten er typisk løst kolonihekkende, der grupper av vipere (lokale populasjoner) samles innenfor et egnet hekkeområde. Like etter ankomst etablerer hannene seg og starter med sin karakteriske fluktlek over det valgte hekkeområdet. Eggleggingen foregår fra midten av mars til tidlig i juni, senest i nord og øst. På Jæren legges det første kullet normalt i første halvdel april (egne erfaringer). Arten er normalt monogam, men en mindre andel av hannene har to eller flere hunner.

Hunnen legger typisk 3-4 egg, med rugetid på 21–30 dager. Ungene finner selv næring, men voktes av foreldrene. Ungene er flygedyktige etter cirka 33–40 dager.

Næringsvalget hos vipere omfatter mange typer evertebrater.

3.2 Utbredelsesområde

Vipa er som hekkefugl utbredt i store deler av Eurasia, men mangler helt i de nordligste og østligste delene av Russland, samt i en del asiatiske land. Figur 3.3 illustrerer en grov utbredelse av artens leveområder, hentet fra faktaarket om arten fra Birdlife International. Det bemerkes at artens utbredelsesområder ikke er sammenhengende, men at arten finnes i en del egnede områder der det er fargemarkert på figuren.

Figur 3.3. Utbredelsesområde for vipe, hentet fra Birdlife Internasjonal 2020. Blå, grønn og gule farger indikerer hhv. overvintringsområde, helårsområde og forekomst kun i sommerhalvåret.

3.3 Bestander og utvikling

3.3.1 Europa og verden

Den globale bestanden av vipe er estimert til 5 600 000 - 10 500 000 individer (Wetlands International 2012). Den europeiske hekkebestanden av arten er estimert til 1 590 000 - 2 580 000 par (BirdLife International 2015).

Den helhetlige bestandstrenden hos vipe i verden er negativ. De europeiske bestandene har hatt 30-49% nedgang på de siste 27 årene, dvs. tre generasjoner (BirdLife International 2015).

3.3.2 Norge

Bestanden av vipe har hatt en katastrofal negativ utvikling i Norge i løpet av få tiår. Et resultat av dette er at arten har gått fra å være klassifisert som NT til EN på rødlisten i løpet av fem år (2010 – 2015). Resultater fra hekkefugltakseringer i Norge i perioden 1996 – 2013 viser at arten har hatt en gjennomsnittlig årlig nedgang på 4.4 % (Kålås 2014). Dette tilsvarer en bestandsreduksjon på hele 45% i løpet av de siste ti årene. En landsdekkende kartlegging i 2012 indikerer en samlet nedgang på 75 % i Norge i løpet av de siste 15-20 år (Heggøy & Øien 2014).

Bestanden på landsbasis ble i 2014 estimert til 15 000 – 20 000 reproduserende individer (Heggøy og Øien 2014).

3.3.3 Rogaland

Vipa har i flere hundre år vært en av karakterfuglene i jordbrukslandskapet i Rogaland. Arten har primært vært knyttet til fulldyrka mark som hekkehabitat, men også beitemark benyttes (Byrkjedal et al. 2012).

Frem til 1980-tallet var vipa en vanlig hekkefugl i jordbruksområder på stort sett hele Jæren, samt i alle bygder og de fleste grender i Rogaland. Utbredelsen av hekkende vipe i fylket har skrumpet dramatisk inn i løpet av de siste tre tiårene. I denne perioden har arten stort sett forsvunnet fra hekkeområdene i Dalane, i Ryfylke og på store deler av Haugalandet. Arten finnes i dag i et betydelig redusert hekkeområde på Jæren og Karmøy, samt på noen få spredte lokaliteter ellers i fylket.

Det foreligger ingen sikre tall på hekkebestanden av vipe i Rogaland før den kraftige bestandsnedgangen startet for noen tiår siden. I Fugleatlas Rogaland (Carlson et al. 1988) vises det til en personlig meddelelse der Ingvar Byrkjedal estimerer bestanden til 2500 – 3000 par. Med grunnlag i datainnsamling og tellinger på Jæren, estimerte imidlertid Mjølshes (2014) fylkesbestanden i 2014 til mellom 2700 og 3300 par. Med tanke på den betydelig negative utviklingen for arten i fylket de siste tiårene, må tallene fra 1979 ha vært betydelig underestimert. I et studieområde på Jæren ble det registrert 44% nedgang i hekkebestanden i perioden bare i perioden 1997-2011 (Byrkjedal et al., 2012). Da vipebestanden i fylket har hatt en negativ bestandsutvikling flere steder i fylket i minst 40 år (egne erfaringer), er det sannsynlig at fylkesbestanden har vært på mange tusen par før denne nedgangen begynte.

Basert på rutekartlegging i utvalgte områder på Jæren i en 15 års periode, estimerte Byrkjedal et al. (2012) at bestanden på Jæren lå på omtrent 2 415 vipere i 2011. En kartlegging på Jæren i 2014 gav imidlertid 3 908 registrerte vipere (Mjølshes 2014).

3.4 Årsaker til bestandsnedgangen

Driftsendringer i jordbruket er antatt å være hovedårsaken til bestandsnedgangen hos vipe i Europa (Chamberlain et al. 2000). Hyppigere slått, større teiger, mindre heterogenitet mv. er vurdert å ha betydning. Bruk av maskinelt utstyr er en viktig årsak til ødelegging av vipereir (EU 2009), og disse tapene kan være omfattende (Scrubb 2007). Omlegging fra vårsåing til høstsåing har ellers vært fremsatt som en av årsakene, men Milsom (2005) fant ikke hold i dette.

Det er dokumentert at det er redusert ungeproduksjon, og ikke redusert voksenoverlevelse, som er utslagsgivende for den negative bestandsutviklingen (Roodbergen et al. 2012, Stueland 2014). Ved siden av jordbruksdriften, er trolig predasjon på egg og unger (fra kråkefugler og rovdyr) en viktig samvarierende faktor. Det er dokumentert at predasjonen er mindre når

tettheten av vipere er stor. Dette vitner om at vipene i større grad klarer å holde predatorer unna når det er flere som kan forsvare kolonien (McDonald 2008).

Blomqvist og Johansson (1995) fant ellers ingen forskjell i ungeproduksjon på vipere som hekket på beitemark kontra fulldyrket mark.

4 RESULTATER

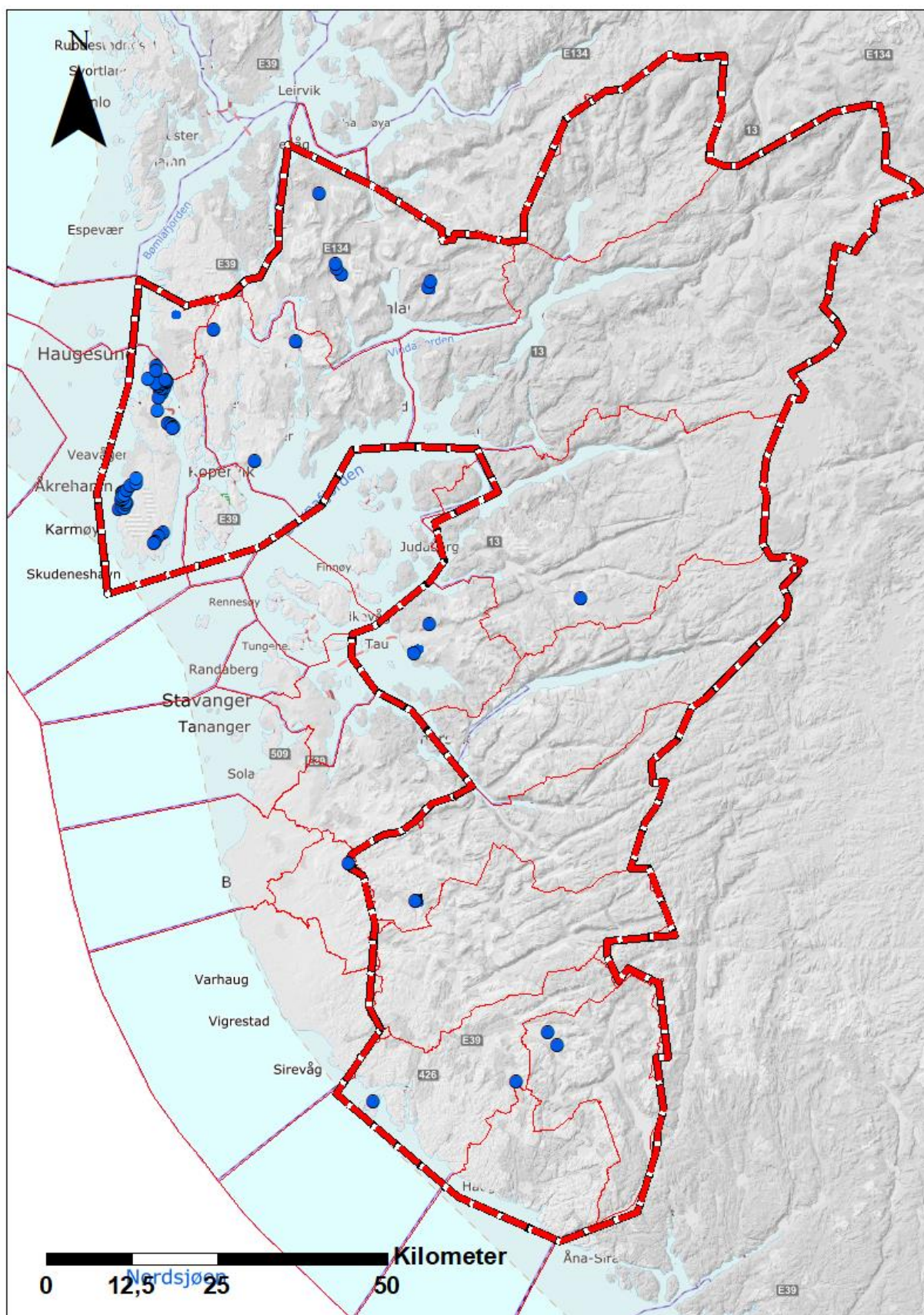
4.1 Oppsummering av resultater

I tabell 4.1 og figur 4.1 er det en oversikt over funn for vipe i kartleggingsområdet. For mere detaljerte resultater, vises det til kommunepresentasjonen i kapittel 4.3.1-4.3.16.

Som det fremgår av tabell og figur, var det kun i Karmøy kommune der vipe ble registrert over et større område. I andre kommuner ble arten ikke sett, eller registrert på noen få lokaliteter.

Tabell 4.1. Registrerte vipere i undersøkelsesområdet for feltkartlegging våren 2020.

	DALANE					RYFYLKE					HAUGALANDET				
	SO	LU	EI	BJ	GJ	FO	ST	HJ	SU	SA	VI	TY	HA	KA	BO
Lokaliteter/populasjoner	0	2	2	0	2	0			0	0	2	2	1	?	1
Voksne, totalt	0	8	9	0	6	0	19	2	0	0	26	14	2	143	4
Hekkeatferd		x	x	x	x		x	x			x	x	x	x	
Rugende fugler	0	4	0	0	0	0	8	0	0	0	0	3	0	10	0
Unger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	15	0

Figur 4.1. Funnsteder for viper under kartleggingen i 2020.

4.2 Sokndal kommune

4.2.1 Potensielle hekkeområder

Det meste av arealet i kommunen er utmark, mens dyrka mark er begrenset til den spredte bosetningen. De største jordbruksområdene ligger i tilknytning til bebyggelsen ved tettstedet Hauge i Dalane og ved Mydland. Det ligger ellers noe dyrka mark i tilknytning til det meste av den spredte bebyggelsen i kommunen, men arealene er små, og i stor grad preget av innmarksbeiter.

Pr. 2019 var det registrert 13 508 dekar med jordbruksareal i drift i Sokndal kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 3 523 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeiter. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør 4,5 % av kommunens landareal.

Potensialet for hekkeområder for vipper i kommunen vurderes stort sett som lavt. Jordbrukslandskapet ved Hauge i Dalane vurderes som et egna hekkeområde for arten, men også på Mydland og ved Barstadvatnet er det områder med et potensial for hekkende vipper.

4.2.2 Funn på Artskart

På Artskart er der registrert totalt 94 funn av vipe i Sokndal kommune. Av disse er hele 65 av funnene registrert før år 2000.

Forrige århundre

Med unntak av fem funn fra 1970- og 80-tallet, som ikke er stedfestet nærmere enn kommunen, er alle funnene fra forrige århundre fra perioden 1946 - 1960. Disse gamle funnene stammer fra Stavanger museum. Funnene fra forrige århundre er fra ulike lokaliteter i kommunen, men mange er fra Mydland (1950-tallet) og Årstad (Hauge i Dalane). Alle disse gamle funnene gjelder observasjoner i hekketiden, og stort sett fra alle er fra perioden mai- juni. Kun ett av funnene er fra april (4.4.1958) og ingen fra mars måned. De fleste av funnene før 1970 omfatter ensifrede tall, men det er også noen få observasjoner med lavt tosifrede tall. Høyeste registrerte antall fra denne eldre perioden er fra 19.5.1955, da 47 individer ble registrert på Årstad.

På Artskart er det ikke registrert *reproduksjon* i Sokndal kommune i forrige århundre, men 58 av funnene er merket som *mulig reproduksjon*. Alle funn fra Stavanger museum er merket med mulig reproduksjon.

Dette århundret

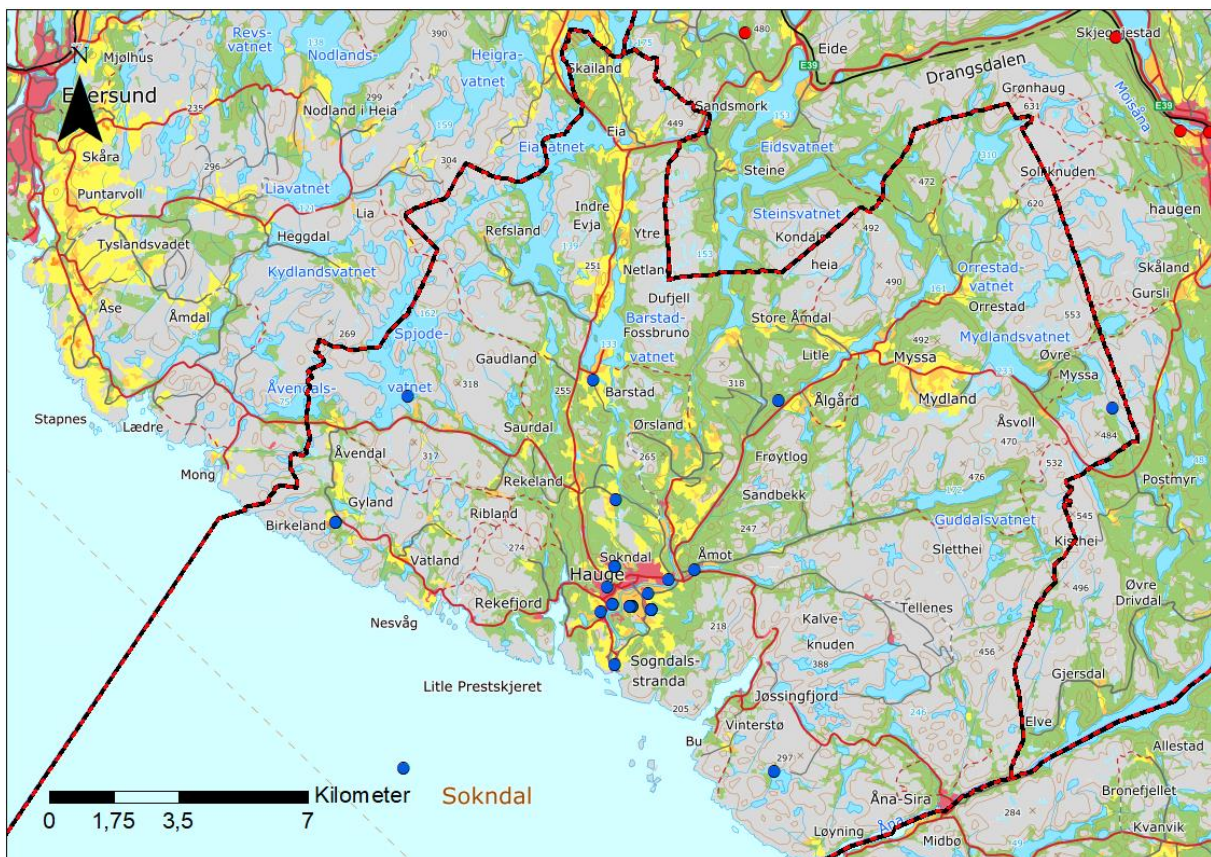
Alle de 29 funnene fra 2000-tallet er registrert i perioden 2010 – 2020, og 18 av dem stammer fra Årstad. Det er flere observasjoner som omfatter trekkende og rastende viper, blant annet 125 individer fra 16.1.2018, på Årstad.

På Artskart er det ikke registrert reproduksjon i Sokndal kommune på 2000-tallet. Kun 2 av de 29 funnene fra 2000-tallet er registrert som mulig reproduksjon, fra Årstad. Dette gjelder ett funn i 2010 (1 ind. 24.5), og ett funn i 2020 (4 ind. 5.4).

År 2020

I 2020 er det registrert fire funn av vipe i Sokndal kommune, alle på Årstad (Hauge i Dalane). Tre av funnene er fra våren; 20.3 (1 ind.), 29.3 (5 ind.) og 5.4 (4 ind.), mens ett er fra høsten.

Figur 4.2 gir en oversikt over funnsteder for vipe i Sokndal kommune registrert på nettstedet Arstkart. Det bemerkes at gamle funn fra før 1970-tallet ikke fremgår av kartet.

Figur 4.2. Registrerte viper i Sokndal kommune (blå plott) som er lagt inn på nettstedet Arstkart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.2.3 Kartleggingen i 2020

Ingen viper ble registrert i kommunen under kartleggingen i kommunen den 23.4. Vipene som hadde blitt sett tidligere på våren ved Årstad, var nå ikke å se her.

4.3 Lund kommune

4.3.1 Potensielle hekkeområder

Som med Sokndal, består det meste av arealet i Lund kommune av utmark, mens dyrka mark er begrenset til bosetningen. I Lund ligger det imidlertid relativt store arealer med dyrka mark i tilknytning til dalgangen mellom Moi og Bjørnestad, samt i området mellom Heskestad og Teksevatnet nordvest i kommunen. Dette er områder som er preget av gårdsbebyggelse. De øvrige jordbruksarealene i kommunen ligger stort sett i tilknytning til spredte gårder rundt i kommunen.

Pr. 2019 var det registrert 22 864 dekar med jordbruksareal i drift i Lund kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 9 822 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeiter. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør 5,4 % av kommunens landareal.

Potensialet for hekkeområder for vipere i kommunen vurderes som noe høyere enn i Sokndal kommune. Mange av jordbruksområdene er imidlertid av begrenset størrelse, er topografisk varierte, er preget av innmarksbeiter, og ligger nær skog. Disse kombinasjonene gjør dem lite egnet for hekkende vipere.

4.3.2 Funn på Artskart

På Artskart er det registrert totalt 94 funn av vipe i Lund kommune – som i Sokndal kommune.

Forrige århundre

Totalt 63 av de 94 funnene i kommunen er registrert før år 2000. Med unntak av fire funn fra 1970- og 80-tallet (som ikke er stedfestet nærmere enn kommunen) og ett fra 1939, er alle disse eldre funnene fra 1950-tallet som er innsamlet av Stavanger museum. Funnene fra før 1980 er fra ulike lokaliteter i kommunen, men mange er fra Egeland. Det er også flere funn fra Ualand, Eide og Hetland.

Alle de gamle funnene (fra før 1970) gjelder observasjoner i hekketiden, og stammer stort sett fra mai og juni. Med unntak av tre funn (10 ind. Egeland 25.5.1952, 12 ind. Hetland, 10.5.1953 og 17 ind. Egeland, 22.5.1955), gjelder alle observasjonene en-sifrede antall. Alle de eldste funnene er definert som *mulig reproduksjon*.

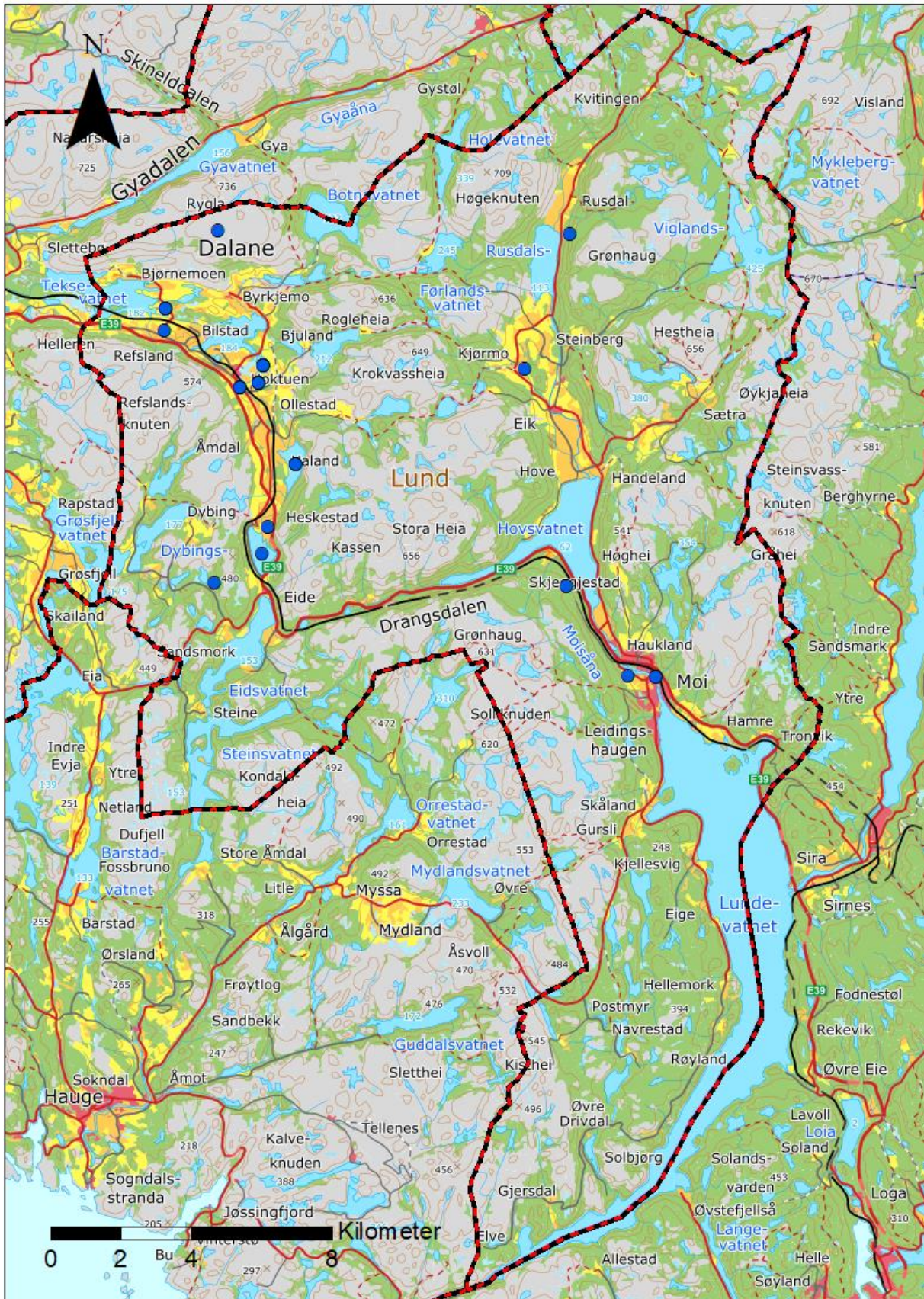
Dette århundret

De 31 funnene av vipe fra 2000-tallet stammer stort sett fra dalgangen mellom Ualand og øst for Teksevatnet, men det er også funn fra Skulevold og Refsland. Alle funnene er fra hekkesesongen, med registreringer fra 29.2 (2012) tom 15.6 (2012). Kun ensifrede antall er registrert i Lund kommune på 2000-tallet. På Artskart er det ingen registreringer i Lund kommune i 2020.

Av alle de 94 funnene registrert på Artskart, er det kun to funn i kategorien *dokumentert reproduksjon*; Ualandvatnet, 15.6.2012 (1 ind.) og Tekse 12.4.2014 (3 ind.).

Fra 2000-tallet er *mulig reproduksjon* registrert på Ualand (1 ind. 4.4) og fra Vasshus/Vasshusvik i 2012 (1 ind. 15.6), 2014 1 ind. 4.6), 2015 (6 ind. 15.4), 2016 (1 ind. 5.4) og i 2019 (5 ind. 7.4). Av de gamle funnene før 1970, er alle registrert med kategorien mulig reproduksjon.

Figur 4.3 gir en oversikt over funnsteder for vipe i Lund kommune registrert på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn fra før 1970-tallet ikke fremgår av kartet.

Figur 4.3. Registrerte vipper i Lund kommune (blå plott) som er lagt inn på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

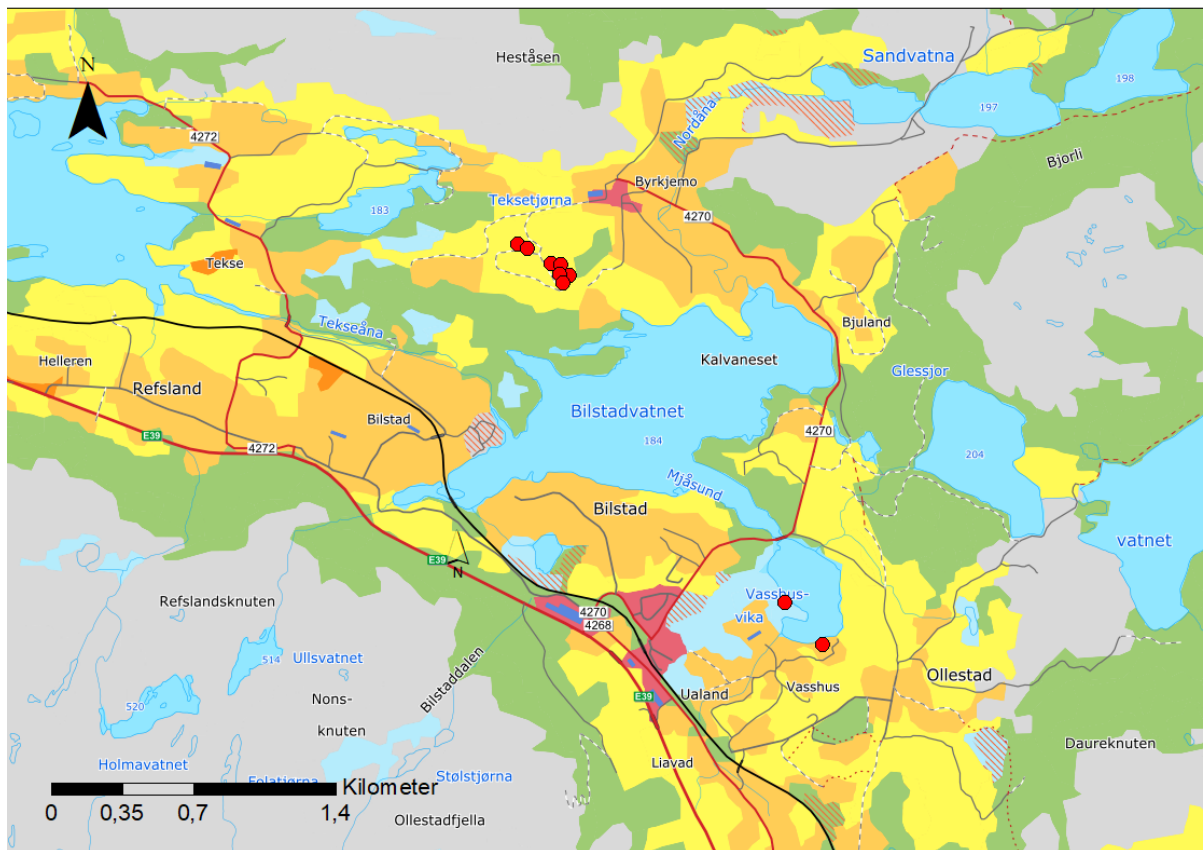
4.3.3 Kartleggingen i 2020

Kartleggingen av viper i Lund kommune ble gjennomført den 23.4.

Viper ble kun registrert i et begrenset område nordvest i kommunen under kartleggingen den 23.4. En liten flokk med viper hadde her etablert seg på et nydyrkingsfelt ved Birkemo, noe utenfor synsvidde fra offentlig vei. Ifølge grunneier ankom vipene området i siste delen av mars, og den 23.4 lå det fire hunner og ruget på to tilgrensende teiger. Tre hanner ble også registrert i området. Ifølge grunneier var det ikke registrert viper på hans eiendom på ca. 20 år. Det ligger heller ingen registreringer på Artskart her.

Den 23.4 ble det også registrert en hann ved to anledninger i/ved Vasshusvika naturreservat. Det utelukkes ikke hekking i området, men det ble ikke søkt etter rugende fugl utenfor veiposting. På Artskart er det registrert viper i dette området de siste årene (se over).

Beliggenheten av de to vipelokalitetene fremgår av figur 4.4.

Figur 4.4. Omtrentlige plott for registrerte viper i Lund kommune den 23.4.2020. Det bemerkes at teigene i nord i dag er nydyrket mark (orange farge) og ikke innmarksbeite (gult), som vist på kartet.

Figur 4.5. Den nordvestlige jordbruksteigen ved Byrkjemo. En rugende vipe ligger omtrent midt i bildet, i den slake delen av dyrka marka. Foto: Toralf Tysse ©.

4.4 Eigersund kommune

4.4.1 Potensielle hekkeområder

Eigersund kommune er i noe større grad enn Lund og Sokndal preget av dyrka mark.

Pr. 2019 var det 50 479 dekar med fulldyrka jord i Eigersund kommune. Av dette var 14 967 dekar eng, mens de øvrige arealer med jordbruksmark i stor grad omfatter innmarksbeiter. Det er ikke registrert kornåkrer i Eigersund kommune. Andelen fulldyrka jord av kommunens totale areal er på 11,6 %.

Utmark dominerer i Eigersund, men i kommunen finnes det likevel noen områder med mange og til dels store teiger med fulldyrka mark på slakt eller flatt terreng. Slike områder er godt egnet for hekkende vipper. Denne type områder finnes blant annet på Eigerøy, på Slettebø (ved Eigersund by), i Gyadalen og i grenseområdene mot Lund øst i kommunen. Det ligger ellers mange områder i kommunen med sammenhengende dyrka mark teiger på over 100 dekar.

Potensialet for hekkeområder for vipper i kommunen vurderes som noe høyere enn i Lund og Sokndal kommuner. De fleste jordbruksområdene i kommunen er imidlertid av begrenset

størrelse, er topografisk varierte, er preget av innmarksbeiter, og ligger nær skog. Disse kombinasjonene gjør dem mindre egnet for hekkende vipere.

4.4.2 Funn på Artskart

På Artskart er det registrert totalt 593 funn av vipere i Eigersund kommune, dvs. betydelig flere enn i Sokndal og Lund kommuner.

Førrige århundre

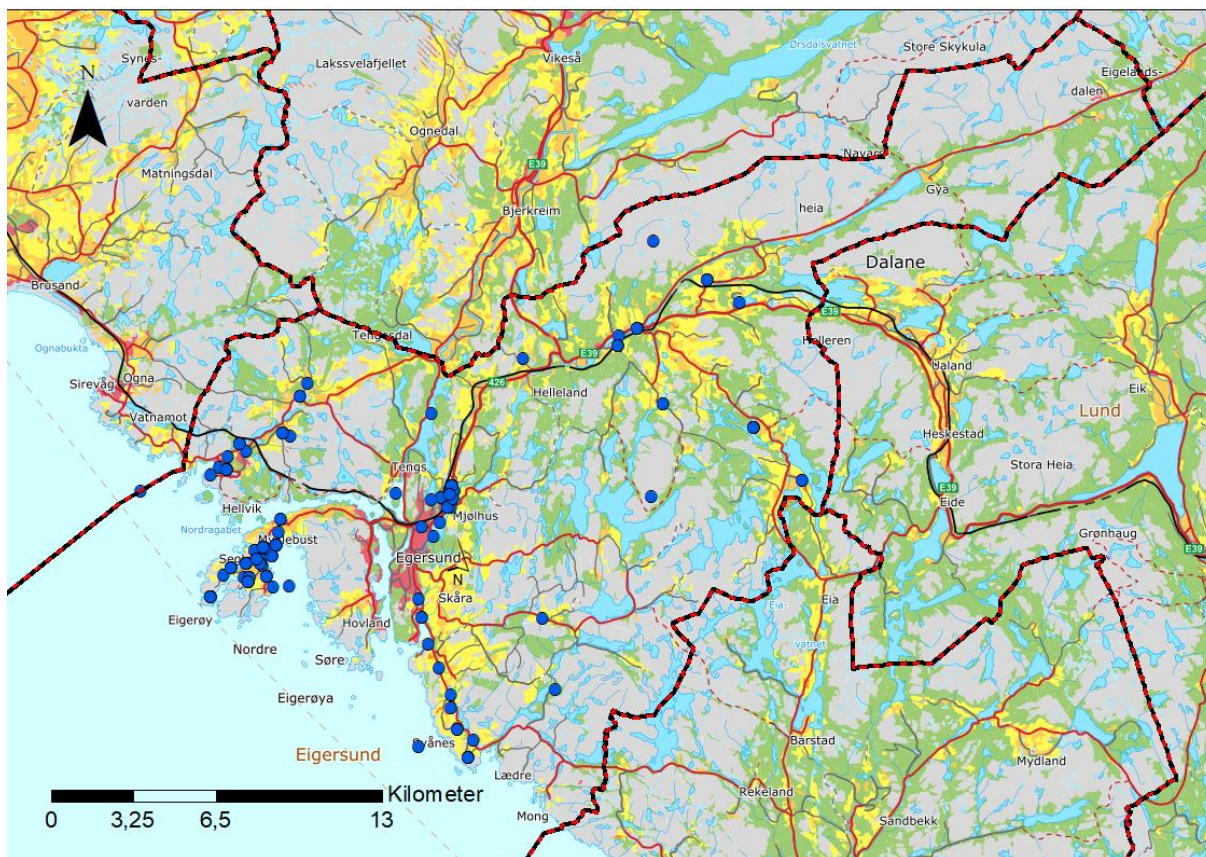
Totalt 230 av de 593 funnene fra Eigersund kommune stammer fra førrige århundre. Med unntak av 14 funn fra 1980- og 90-tallet (fem av dem ikke nærmere stedfestet enn til kommune), er alle disse eldre funnene fra perioden 1939-1960. Funnene er gjort i regi av Stavanger museum. Disse gamle funnene fra Artskart er stort sett fra perioden mai-juni, og er fordelt på 25 lokaliteter spredt i kommunen. Dette vitner om at vipa var en relativt vanlig hekkefugl i Eigersund kommune for 60-80 år siden. Stort sett ble det registrert funn med under 10 vipere i denne perioden, med 16 (Egeland, 18.5.1956) 17 (Hetland, 26.5.1956) og 18 individer (Skailand, 15.6.1955) som høyeste antall. Stort sett alle registreringene fra perioden før 1960 er «mulig reproduksjon».

Dette århundret

På Artskart er det registrert 363 funn av vipere i Eigersund kommune på 2000-tallet. Av disse funnene, er det kun 3 merket *reproduksjon*: Slettebø, 13.4.2017 og 2.6.2018, samt Seglem på Eigerøy, 1.5.2020. Det er imidlertid registrert en rekke funn med *mulig reproduksjon* i Eigersund kommune fra 2000-tallet. Mange av disse er fra Eigerøy, men mulige hekkinger er også registrert på Grøsfjell, Rødland, Slettebø, Helland, Nærland, Dranga og Birkeland.

I 2020 er det registrert totalt 37 funn av vipere i Eigersund kommune i Artskart. Fem av disse funnene er på mellom 10 og 16 individer, og alle er fra Eigerøy i mars måned. De øvrige funnene i kommunen er på ensifrede tall. I tillegg til den nevnte dokumenterte hekkingen på Seglem, Eigerøy, ble det registrert *mulig reproduksjon* på Varden (2 ind.), Seglem (6 ind.), og Samslått (1 ind.) – alle på Eigerøy. I tillegg ble det registrert en mulig hekking på Slettebø ved Eigersund by.

Figur 4.6 gir en oversikt over funnsteder for vipere i Eigersund kommune registrert på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn fra før 1970-tallet ikke fremgår av kartet.

Figur 4.6. Registrerte viper i Eigersund kommune (blå plott) som er lagt inn på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

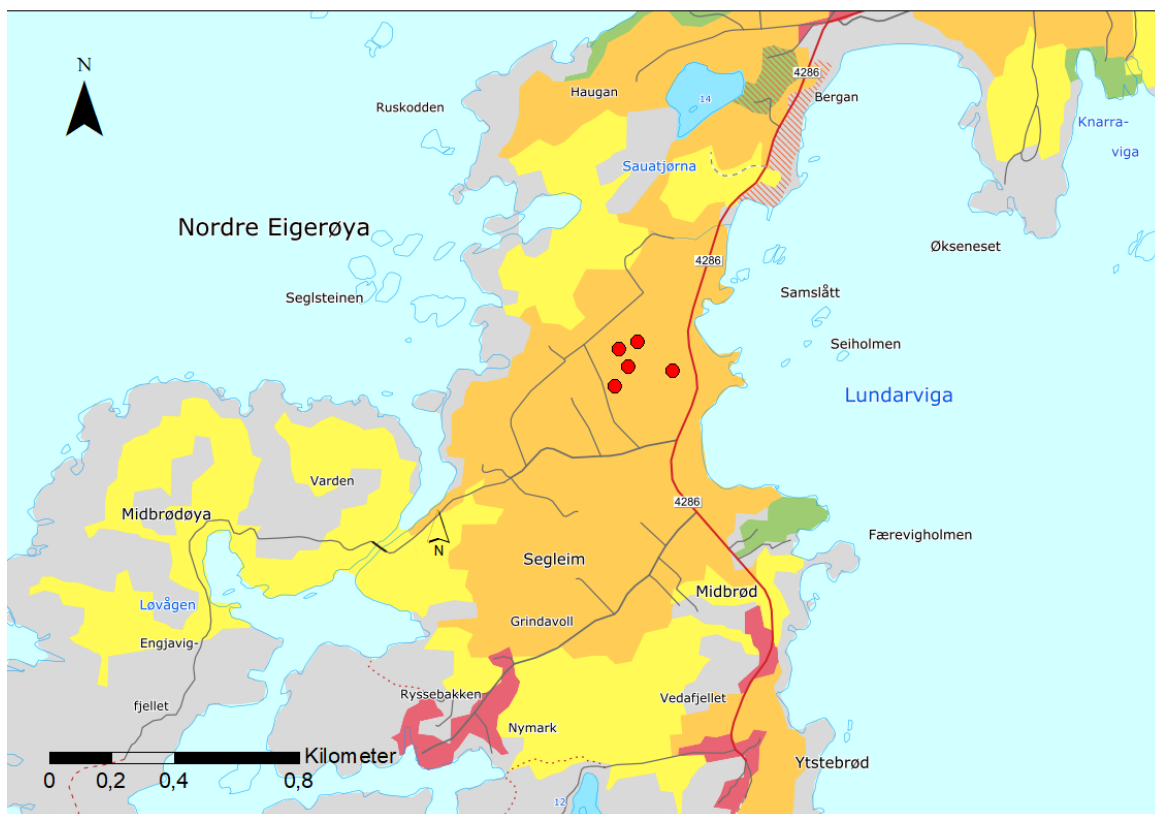
4.4.3 Kartleggingen i 2020

Eigersund kommune ble kartlagt for viper den 24.4. Det ble registrert viper i kun to områder; på Eigerøy og ved Grøssfjell, øst i kommunen.

På Eigerøy ble det sett fire hanner og en hunn i et begrenset område med flere sammenhengende teiger med dyrka mark. Det var relativt høyt gress på flere av teigene, noe som gjorde det vanskelig å lokalisere rugende fugler. Med grunnlag i den høye andelen av hanner, er det sannsynlig at det var rugende fugler i det aktuelle området.

Ved Grøssfjell ble det registrert to hanner og to hunner i et begrenset område med gresseng. Fuglene var lokalisert i den laveste delen av et større område med dyrka mark, på en teig som var preget av noe forsumpning. Den ene hannen ble registrert sammen med to hunner, hvorav en av dem ble paret av hannen.

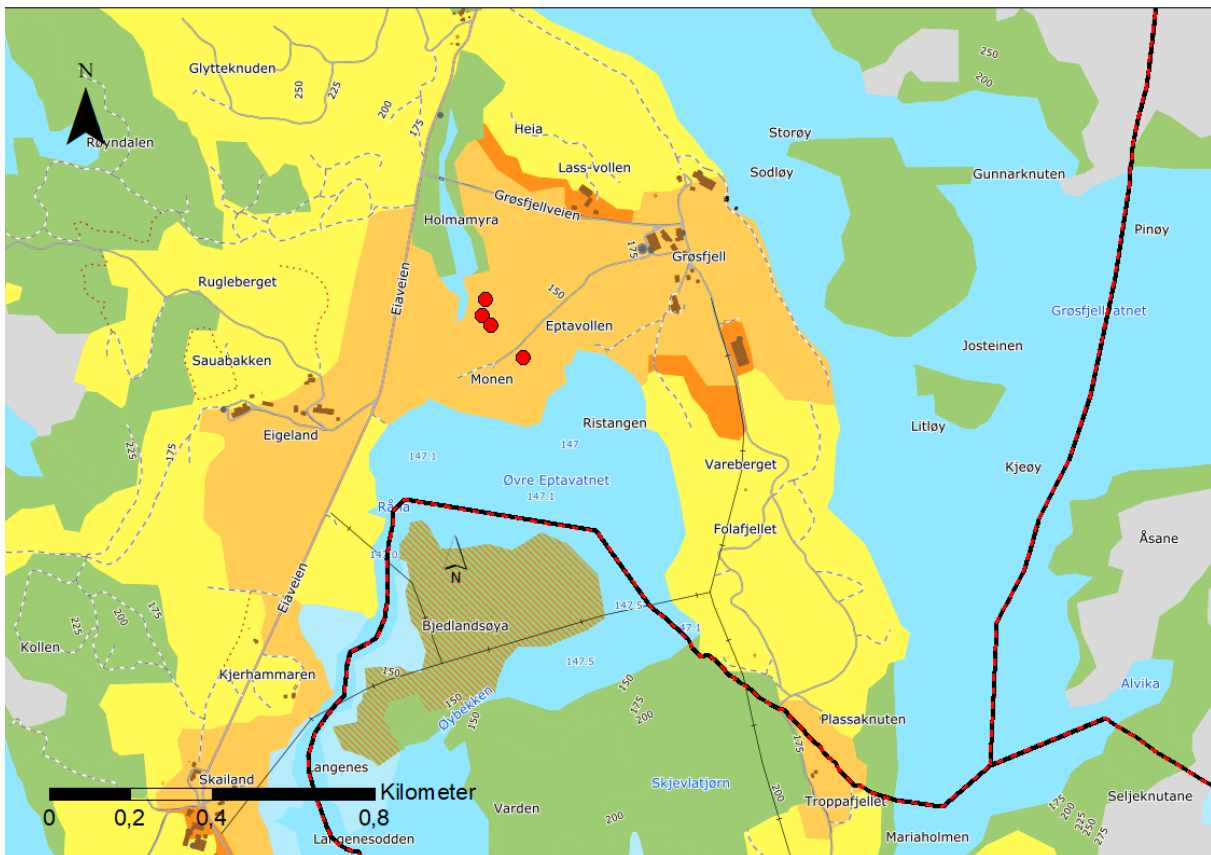
Figur 4.7 og 4.9 viser beliggenheten av registrerte viper på hhv. Eigerøy og Grøssfjell.

Figur 4.7. Omtrentlig plott (rødt) av registrerte viper på Eigerøy, vest for Egersund by den 25.4. Orange og gul farge indikerer hhv dyrka mark innmarksbeiter. Gråfargete arealer er åpen fastmark, mens skog er markert med grønt. Tett bebygde arealer er markert med dyp rød farge.

Figur 4.8. Hekkeområde for vipe på Eigerøy. Foto: Toralf Tysse ©

Figur 4.9. Omtrentlig plott for registrerte viper ved Grøsfjell, øst i Eigersund kommune den 23.4.2020. Orange og gul farge indikerer hhv dyrka mark innsmarksbeiter. Gråfargete arealer er åpen fastmark, mens skog er markert med grønt.

4.5 Bjerkreim kommune

4.5.1 Potensielle hekkeområder

Bjerkreim kommune er preget av mye utmark, og til dels kuperte og høyereliggende arealer. Jordbruksarealer er i stor grad konsentrert til den vestlige og ytre delen av kommunen, men det ligger også en del dyrka mark i tilknytning til U-dalene i den indre delen av kommunen.

Pr. 2019 var det 59 873 dekar med fulldyrka jord i Bjerkreim kommune. Av dette var 23 557 dekar eng, mens de øvrige arealer med jordbruksmark i stor grad omfatter innsmarksbeiter. Det er ikke registrert kornåkrer i kommunen. Andelen fulldyrka jord av kommunens totale areal er på 9,1 %.

De få relativt store jordbruksområdene i kommunen er godt egnet som hekkeområder for viper. Dette gjelder spesielt områder i Tengesdal og Ørsdalen, samt også ved Gjedrem og i dalgangen mellom Vikeså (i NØ) og Eikeland (i SV). I disse områdene er det relativt store og åpne jordbruksområder, med mange sammenhengende teiger. Det ligger også mange andre jordbruksområder i kommunen som har et åpent preg, og som har et større eller mindre potensial for hekkende viper.

4.5.2 Funn på Artskart

På Artskart er der registrert totalt 122 funn av vipere i Bjerkreim kommune. Av disse funnene, stammer 29 fra forrige århundre.

Forrige århundre

De 29 funnene fra forrige århundre omfatter seks funn fra 1970- og 80-tallet kun lokalisert til kommune, og uten antall. Videre er det to funn fra Ørsdalen i juni 1976, med hhv. 6 ind. (21.6) og 18 ind. (25.6). Det eneste funnet fra 1990-tallet er fra Svelavatnet (Vikeså), datert 1.1.1994 og uten antall. Alle funnene før 1970 er registreringer i regi av Stavanger museum. De fleste av disse funnene er fra 1950-tallet, men det er også ett funn fra 1939 og ett fra 1960. Disse tyve funnene er fra Kløgetvedt (1), Egeland (1), Vinningsland (2), Bjerkreim (1), Eikeland (5) og Tengesdal (10). Det høyest registrerte antallet vipere i perioden 1939 – 1960 er fra Tengesdal, med 11 og 18 ind. den 18.5.1959, og Vinningsland, med 15 ind. 3.5.1959.

Dette århundret

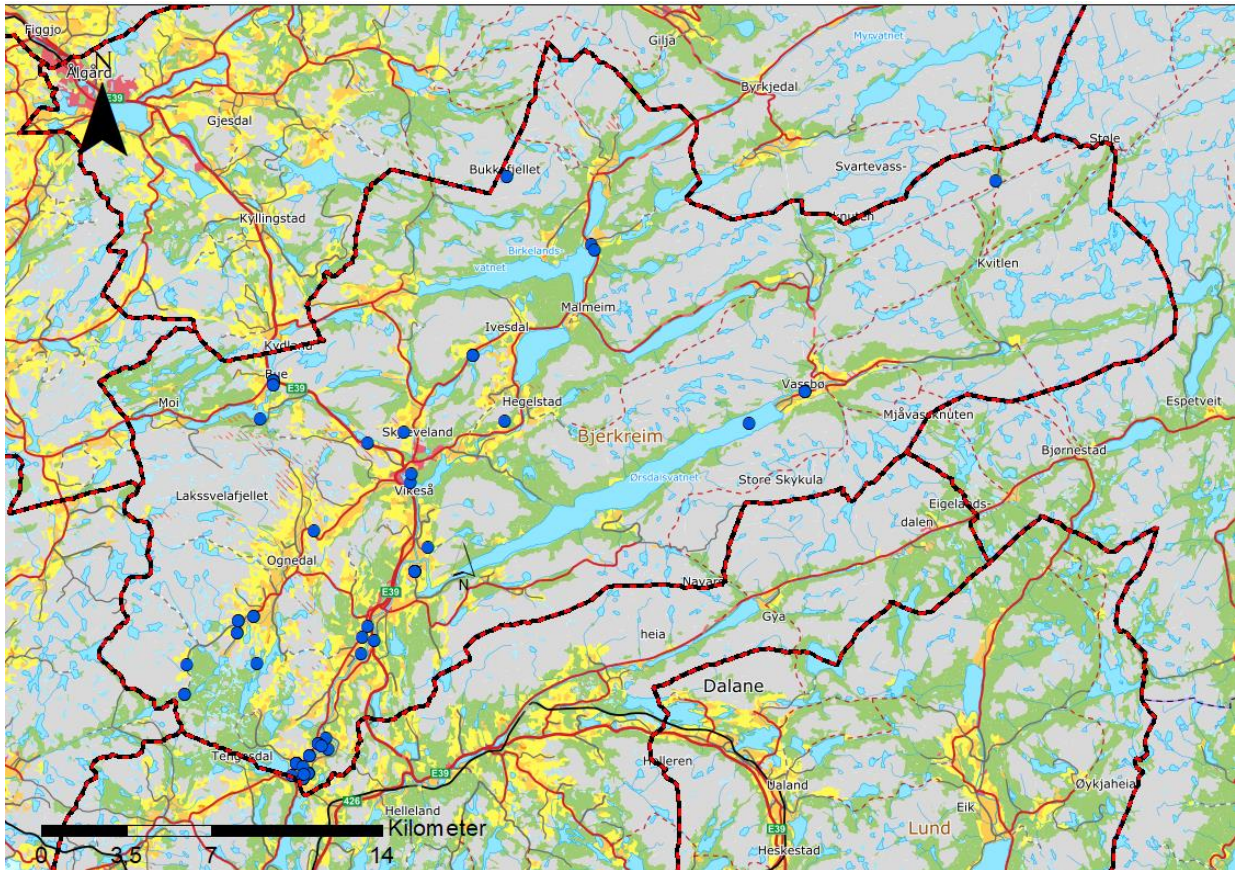
De fleste av de 93 funnene fra dette århundret er fra Tengesdal. Det er også registreringer fra Eikeland (11), Oremoen (8), Bue (6), Asheim (3), Ognadalen (2), Espeland (2), Storrsheia (1), Vassbø (1), Holmen (1), Gravdal (1), Apeland (1), Fjermedal (1), Saksemone (1), Slettebø (1) og Skjæveland (1).

I 2020 er det kun 5 registreringer av vipere fra Bjerkreim kommune, og alle disse er fra Eikeland. Her ble det registrert 4 ind. den 25.4, 2 ind. den 6.5 og 10.5, og 1 ind. 16.5 og 10.6. Den siste observasjonsdagen ble det dokumentert hekking her.

Funnene i dette århundret omfatter stort sett ett-sifrede antall vipere. Året 2018 skiller seg imidlertid ut, da det i perioden 16.2-18.3 ble registrert 10 – 40 ind. i Tengesdal. Trolig var det en del rastende vipere som ikke hekket i området som da ble observert. Også i 2009 (150 ind. Bue den 20.3) og i 2011 (10 ind. Slettebø den 20.3) ble det registrert tosifrede antall vipere i kommunen. Funnet fra Bue gjelder nok også i stor grad vipere som ikke hadde ankommet hekkelokalitetene.

Flere av funnene fra 2000-tallet er registrert som *mulig reproduksjon*, men det er kun et funn fra Oremoen i 2011 og et fra Eikeland i 2020 som er registrert som *reproduksjon*.

Figur 4.10 gir en oversikt over funnsteder for vipere i Bjerkreim kommune registrert på nettstedet Arstkart. Det bemerkes at gamle funn fra før 1970-tallet ikke fremgår av kartet.

Figur 4.10. Registrerte viper i Bjerkreim kommune (blå plott) som er lagt inn på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.5.3 Kartleggingen i 2020

Det ble ikke registrert viper under kartleggingen den 25.4.

4.6 Gjesdal kommune

4.6.1 Potensielle hekkeområder

Gjesdal kommune har en overveiende stigende høydekurve fra vest til øst. Den indre delen av kommunen er preget av fjell, men med mange gjennomskjærende, lavereliggende dalganger. Disse dalgangene er til dels preget av kulturlandskap og spredt bebyggelse. I den flate/slake og til dels vide dalbunnen ligger det arealer med dyrka mark og innmarksbeiter. Maudal, Øvstebødalen, Dirdal, Frafjorddalen og Oltedal er typiske eksempler på slike lavereliggende daler som er omkranset av fjell.

Vestover i kommunen blir landskapet gradvis slakere og høydedragene lavere. Fjell blir til åser og nuter, og jordbrukslandskapet blir gradvis mer dominerende. Dyrka mark preger de lavereliggende og slakeste terrengformasjonene, mens innmarksbeitene kler skråningene.

Landskapet har i vest et bølgete preg, med myke overganger mellom forsenkninger og høydedrag.

Pr. 2019 var det 51 731 dekar med fulldyrka jord i kommunen. Av dette var hele 18 147 dekar eng. Det er ikke registrert kornåkrer i kommunen. Andelen fulldyrka jord av kommunens totale areal var kun på 8,3 %.

De er flere jordbruksområder i kommunen som er godt egnet som hekkeområder for viper. De største jordbruksområdene i den vestlige delen av kommunen som er dominert av dyrka mark vurderes til denne kategorien. Det fremheves her jordbruksområder ved Fjermestadvatnet, Kyllingstad, Gjesdal-Hadland, Helland, Dirdal - Gilja, Maudal og Frafjord.

4.6.2 Funn i Artskart

På Artskart er der registrert totalt 329 funn av vipe i Gjesdal kommune. Av disse funnene, stammer 18 fra forrige århundre.

Forrige århundre

De 18 funnene fra forrige århundre inkluderer 5 sommerfunn (alle 15.6) uten antall fra 1970- og 80 kun lokalisert til kommune. Videre er det tre geografisk lokaliserte funn fra perioden 1973-1998; 15 ind. Madland 16.10.1973, 20 ind. Ragstjørna 14.4.1985 og 6 ind. Frafjord 7.4.1998. De siste 10 funnene fra forrige århundre gjelder funn rapportert av Stavanger museum. De ti funnene er registrert på datoer mellom 10.5 og 26.6 i perioden 1940 – 1959. Funnene representerer følgende 7 lokaliteter: Undheim (1), Sikvaland (1), Skurve (1), Hadland (1), Gjesdal (1), Edland (2) og Ålgård (3).

Ingen av funnene fra forrige århundre er registrert som *dokumentert reproduksjon*, men alle funnene fra Stavanger museum er registrert som *mulig reproduksjon*.

Dette århundret

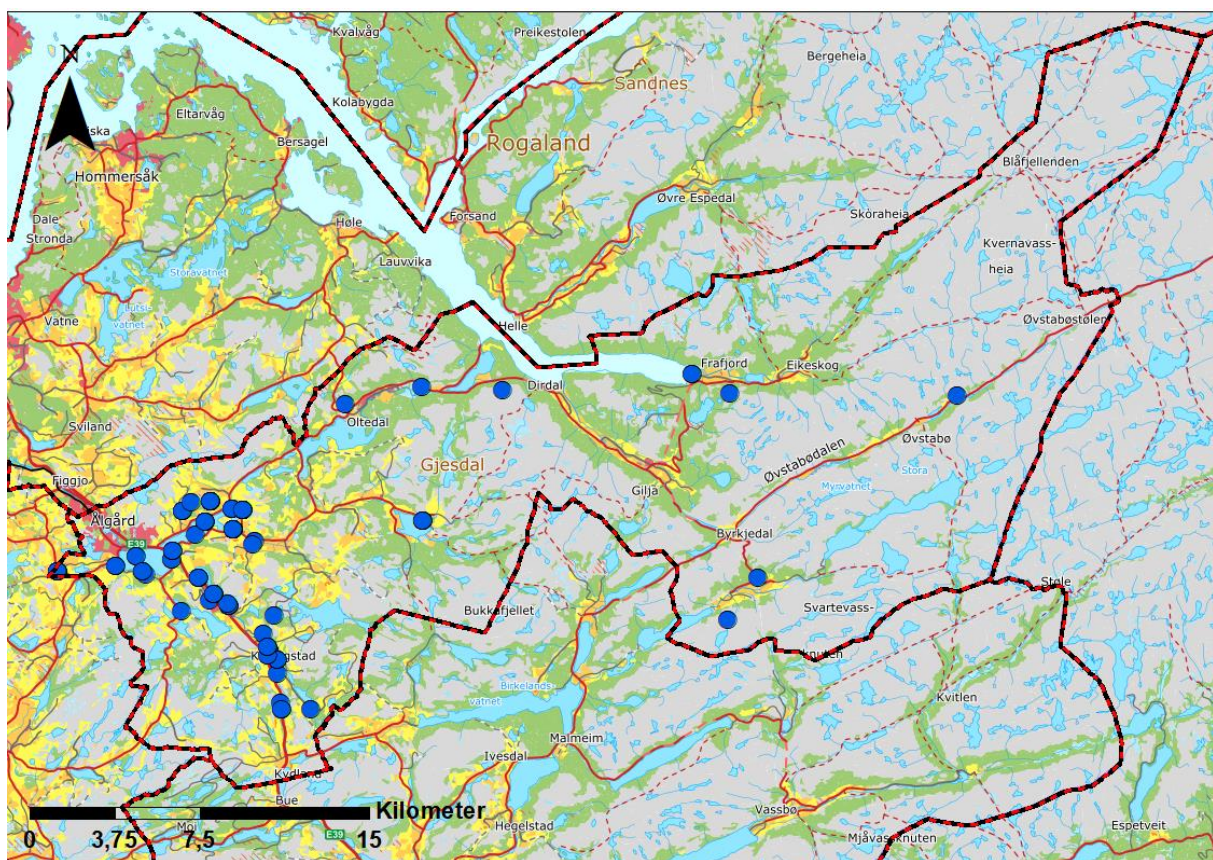
De 311 funnene av vipe fra dette århundret omfatter følgende lokaliteter: Limavika, Kjerkevika, Kyllingsvatnet, Klugsvatnet, Frafjord, Søylanddalen, Edlandsheia, Oppsal, Edlndsvatnet, Auestad, Madland, Limaheia, Vaula og Nordåsen. Stort sett gjelder det funn på våren og sommeren.

Av totalt 311 funn i dette århundre, er det kun 10 funn som er registrert med et tosifret antall viper. Syv av disse ti funnene er gjort i Kjerkevika ved Limavatnet. De andre tre funnene er fra Limavika, Limaheia og Edlandsheia. Ni av de ti funnene er fra perioden 10.3-14.4, mens det siste er fra 24.6. Det største antallet viper ble registrert på denne junidagen i 2010, med 22 individer. De ti funnene er fra årene 2009-2016.

På Artskart er det registrert 21 funn av viper i 2020 i Gjesdal kommune. Funnene er fra følgende lokaliteter: Kyllingstad (6), Klugsvatnet (6), Limavika (6), Limavatnet (1, feilplassert) og Kjerkevika (1). Funnene omfatter 1-5 viper, med høyeste registrerte antall ved Klugsvatnet den 5.april. De er fra perioden 4.3 til 28.6, med flest funn i mars og april.

På Artskart er det i liten grad registrert type *aktivitet* ved rapportering av funnene av viper i Gjesdal kommune. Det foreligger derfor kun fem registrerte funn med *dokumentert reproduksjon* i kommunen. Dette gjelder to (samme?) hekkefunn fra Kjerkevika (2014), to fra Kyllingstad (2011 og 2014) og ett fra Limaheia (2014). Det er ellers påfallende at de dokumenterte hekkefunnene er overveiende seint på året til å være vipe; ett i slutten av mai, tre i juni og ett i juli. Det er registrert flere funn med *mulig reproduksjon* i dette århundret, blant annet ett i 2020 fra Limavatnet. Dette er som nevnt plottet feil, og trolig gjelder funnet Kjerkevika eller Limavika.

Figur 4.11 gir en oversikt over funnsteder for vipe i Gjesdal kommune registrert på nettstedet Arstkart. Det bemerkes at gamle funn fra før 1970-tallet ikke fremgår av kartet.

Figur 4.11. Registrerte viper i Gjesdal kommune (blå plott) som er lagt inn på nettstedet Arstkart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.6.3 Kartleggingen i 2020

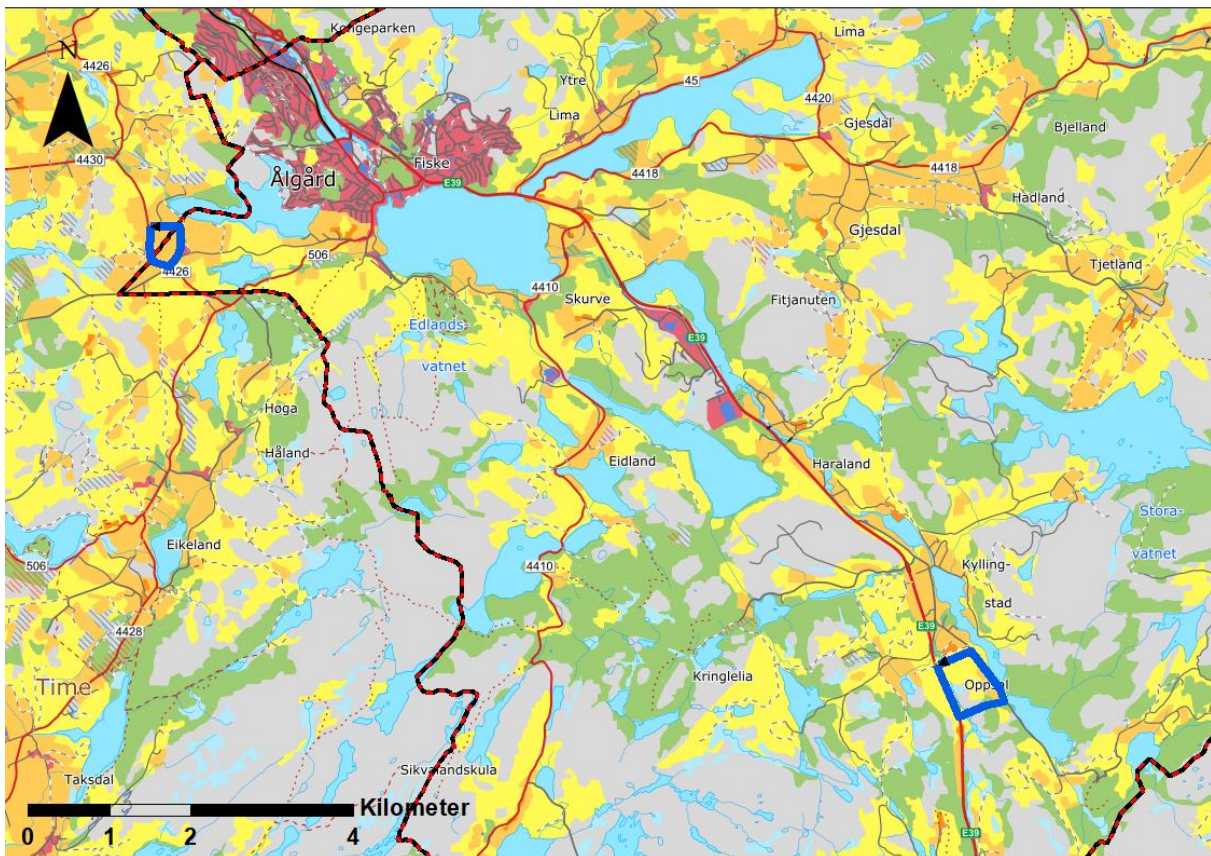
Kartleggingen i Gjesdal kommune ble gjennomført den 24.4 og 11.5. Det ble lokalisert viper på to lokaliteter (se figur 4.12):

1. Kyllingstad/Søylandsdalen (SØ på figur 4.12)

En vipehann markerte territorium innenfor avmerket område den 24.4. Det aktuelle området som vipa markerte over omfatter både innmarksbeiter, dyrka mark og myr. Ingen andre vipper ble sett i området under søkene fra vei.

2. Edlandsheia ved Fjermestadvatnet

Den 11.5 ble fem vipper lokalisert på en dyrka mark nordvest i kommune, helt på grensen til Time kommune. Denne delen av kommunene består av slake områder med fulldyrka mark, og flere sammenhengende teiger. Det ble ikke registrert hekking, men den ene vipa (en hann) markerte med varsellyder. Med grunnlag i atferd og tidspunkt, antas det at det var en rugende hunn og/eller små unger i området. Gresset var såpass høyt at det var vanskelig å lokalisere rugende fugler eller unger. Vipene forflyttet seg litt rundt i området under observasjonen, og noen av dem hadde trolig ikke hekketilknytning da.

Figur 4.12. Registrerte funnsteder for vipper (blå ramme) i Gjesdal kommune under befaringen i 2020. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.7 Gamle Forsand kommune

4.7.1 Potensielle hekkeområder

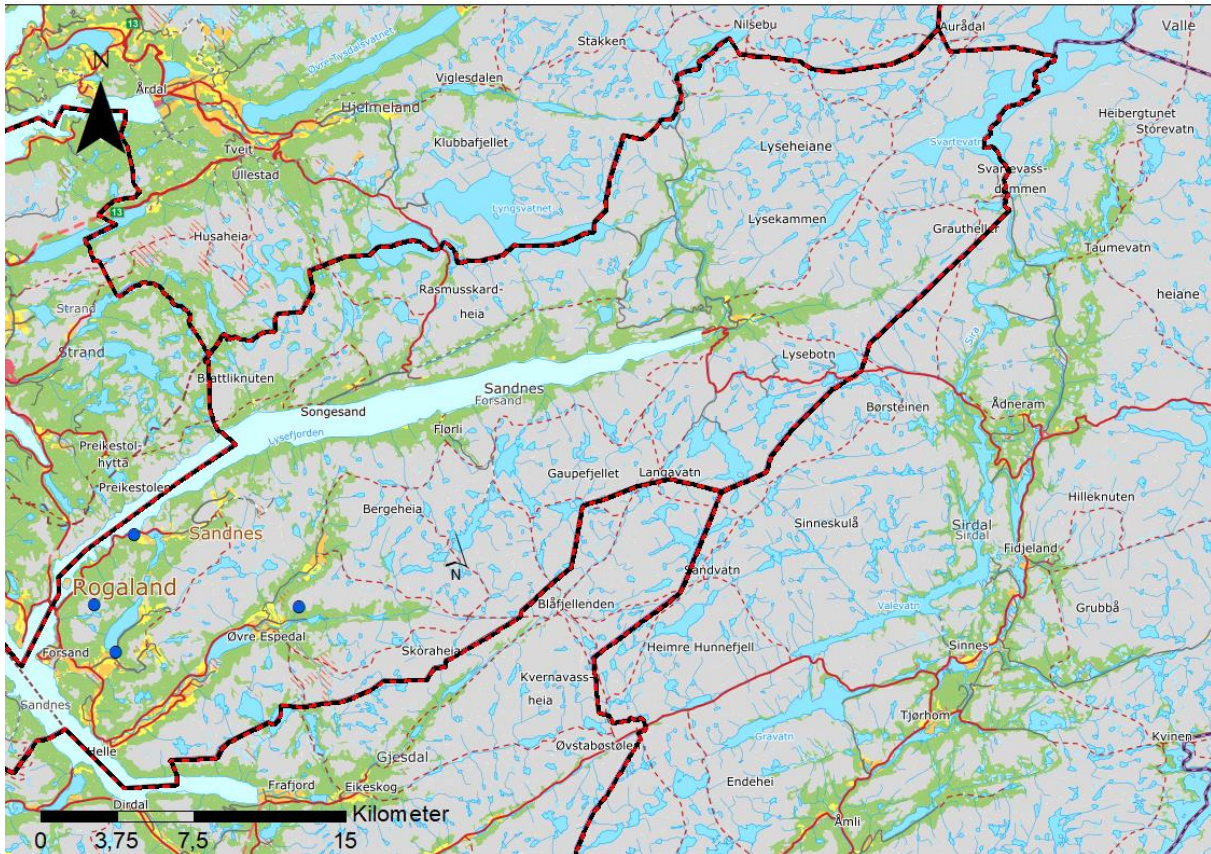
Den undersøkte delen av nye Sandnes kommune omfatter i stor grad gamle Forsand kommune, før kommunen ble innlemmet i Sandnes i 2020. Denne delen av Sandnes er i stor grad preget av kupert utmark, med en lav befolkningstetthet. Jordbruksområder er hovedsakelig konsentrert til den vestlige delen av den gamle kommunen. Her ligger det relativt store og flate jordbruksarealer knyttet til gårdsbruk på Fossanmoen (ved tettstedet Forsand) og i Espedalen. De øvrige jordbruksområdene i kommunen er stort sett av begrenset størrelse, med små teiger og gjerne i hellende terreng. Innmarksbeiter utgjør gjerne en vesentlig andel av arealene.

Pr. 2019 var det i gamle Forsand kommune registrert 6223 dekar med fulldyrka jord. Av dette var 6209 registrert som fulldyrka eng. Dette utgjorde ca. 0,85 av den opprinnelige kommunens areal.

4.7.2 Funn på Artskart

På Artskart er der registrert kun 6 funn av vipe i gamle Forsand kommune. To av funnene er fra Oanes (1 ind. 25.3.2012 og 3 ind. 9.4.2018), et område som ble inkludert i Strand kommune i 2020 (se under Strand). Ytterligere to funn er fra 15.6.1983, og kun ført til kommune. Videre er det ett funn er fra Fossanmoen fra 2007 (3 ind. 28.5) og ett funn fra sørsiden av Lysefjorden (1 ind. 17.3.2013)

Figur 4.13 viser beliggenheten av funnene i Forsand kommune, unntatt de to som nå er inkludert i Strand kommune. Kommunegrensene på kartet er oppdatert med nye Sandnes sine grenser. To av funnene på kartet er fra 1983, med usikker stedsangivelse.

Figur 4.13. Registrerte viper (blå plott) i indre delen av Sandnes kommune som er lagt inn på nettstedet Artskart. Det bemerkes at gamle funn i kommunen, dvs. fra perioden før 1970, ikke fremkommer av kartet. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.7.3 Kartleggingen i 2020

Det ble ikke registrert viper i den undersøkte delen av Sandnes kommune under kartleggingen den 16.4.

4.8 Strand kommune

4.8.1 Potensielle hekkeområder

Strand er en topografisk variert kommune, med innslag av en del jordbruksmark (figur 4.13). Jordbruksmark er naturlig nok knyttet til områder med gårdsbosetninger, og i Strand finnes slike området i det alt vesentlige i den vestlige, og lavereliggende delen av kommunen. Her er det til store kvartærgeologiske avsetninger, og med slake terrengformasjoner. Den indre og høyereliggende delen av kommunen er stort sett uten fast bosetning, og her dominerer utmark.

Pr. 2019 var det registrert 24 331 dekar med jordbruksareal i drift i Strand kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 11 831 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør vel 9,1 % av kommunens landareal.

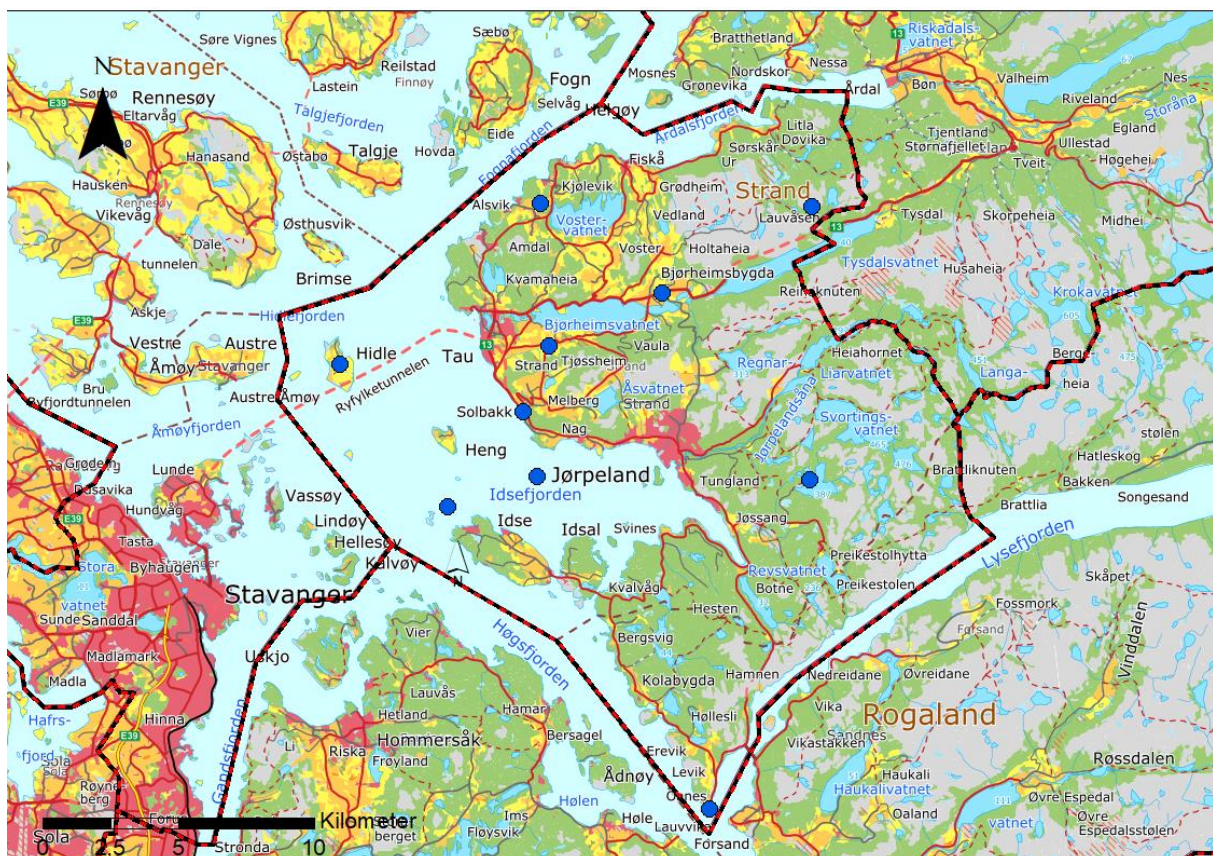
I Strand kommune er det flere godt egnede hekkeområder for vipe. Dette gjelder spesielt deler av dalgangen mellom tettstedet Tau og Tysdalsvatnet, der Bjørheimsbygd peker seg ut som et godt egnet område. Det ligger også egnede hekkeområder for arten på Heia, ved Vostervatnet og på øyene Heng, Sør-Hidle og Idse.

4.8.2 Funn på Artskart

Figur 4.14 viser funnsteder for vipe i Strand kommune i perioden 1970-2020, registrert på Artskart. Kartet viser at det er relativt få funnsteder av arten i kommunen, og materialet er begrenset til 51 registreringer.

Av de 51 funnene som er registrert på Artskart, er 26 registreringer fra før 2000-tallet, og 22 av disse igjen er fra før 1940- og 50-tallet (alle fra øya Idsal). Høyeste registrerte antall er fra Tjøsheim i 2016, da 7 individer ble observert.

På Artskart er det registrert dokumenterte hekkefunn fra to steder i kommunen; øya Sør-Hidle (2003, 2011 og 2014) og Tjøsheim (2017) ved Tau. Det foreligger ellers mulige hekkefunn fra Sør-Hidle i 2011, 2012, 2013, 2015 og 2016, samt fra Tjøsheim i 2016. Videre er alle de 22 funnene fra Idsal (se over) kategorisert som mulige hekkefunn. Siste registrert funn i Strand kommune på Artskart er fra Oanes (gamle Forsand kommune) 9.4.2018, da 3 individer ble registrert.

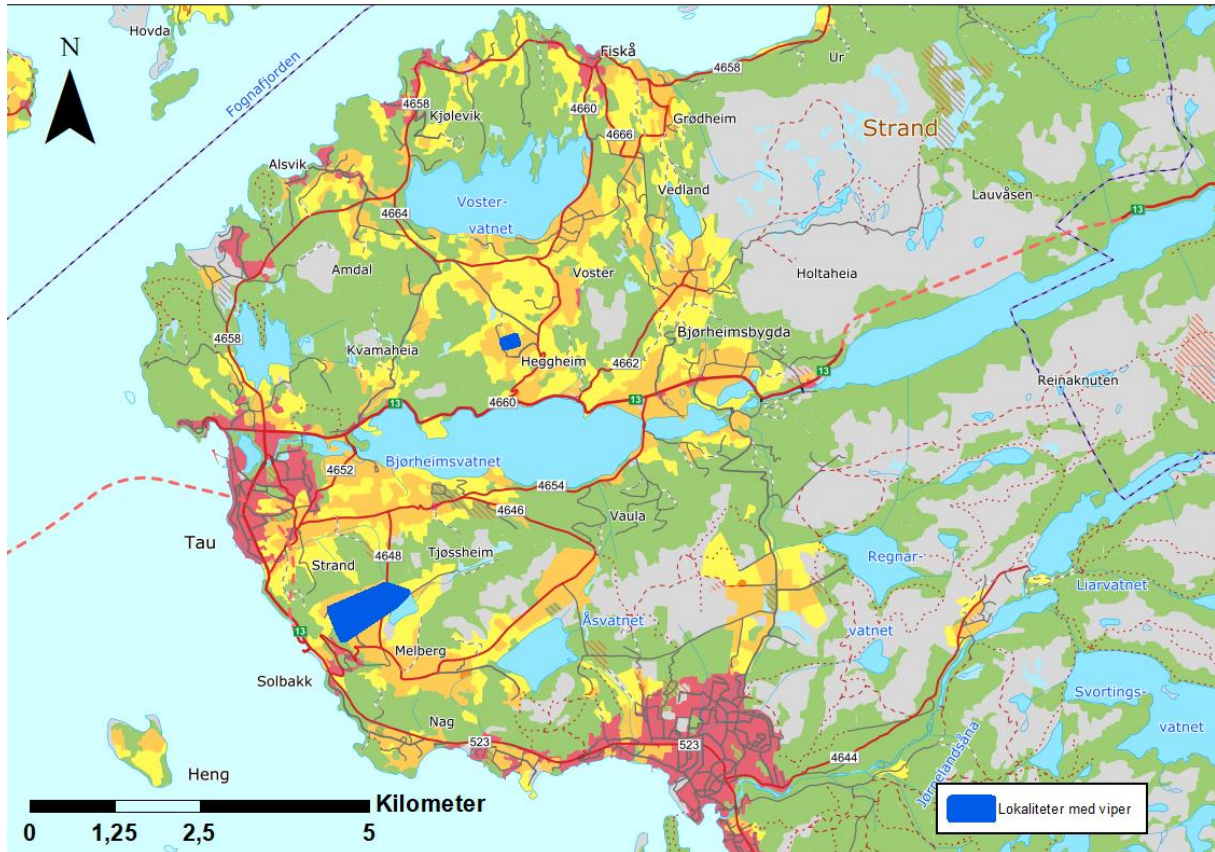

Figur 4.14. Registrerte viper (blå plott) i Strand kommune på Artskart fra perioden 1970-2020. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.8.3 Kartleggingen i 2020

Strand kommune ble kartlagt for viper den 16.4 og 17.4. Det ble kjørt opp alle offentlige veier på fastlandet, men øyene Heng og Sør-Hidle ble ikke besøkt. Det ble innhentet opplysninger fra lokalkjente om eventuelle funn av vipe på disse øyene, men ingen viper skal visstnok ha blitt registrert her i år.

Vipe ble lokalisert i to områder i kommunen; ved Nordlandsvatnet/Nordland og ved Heggheim (figur 4.15). De to områdene er nærmere beskrevet og illustrert nedenfor.

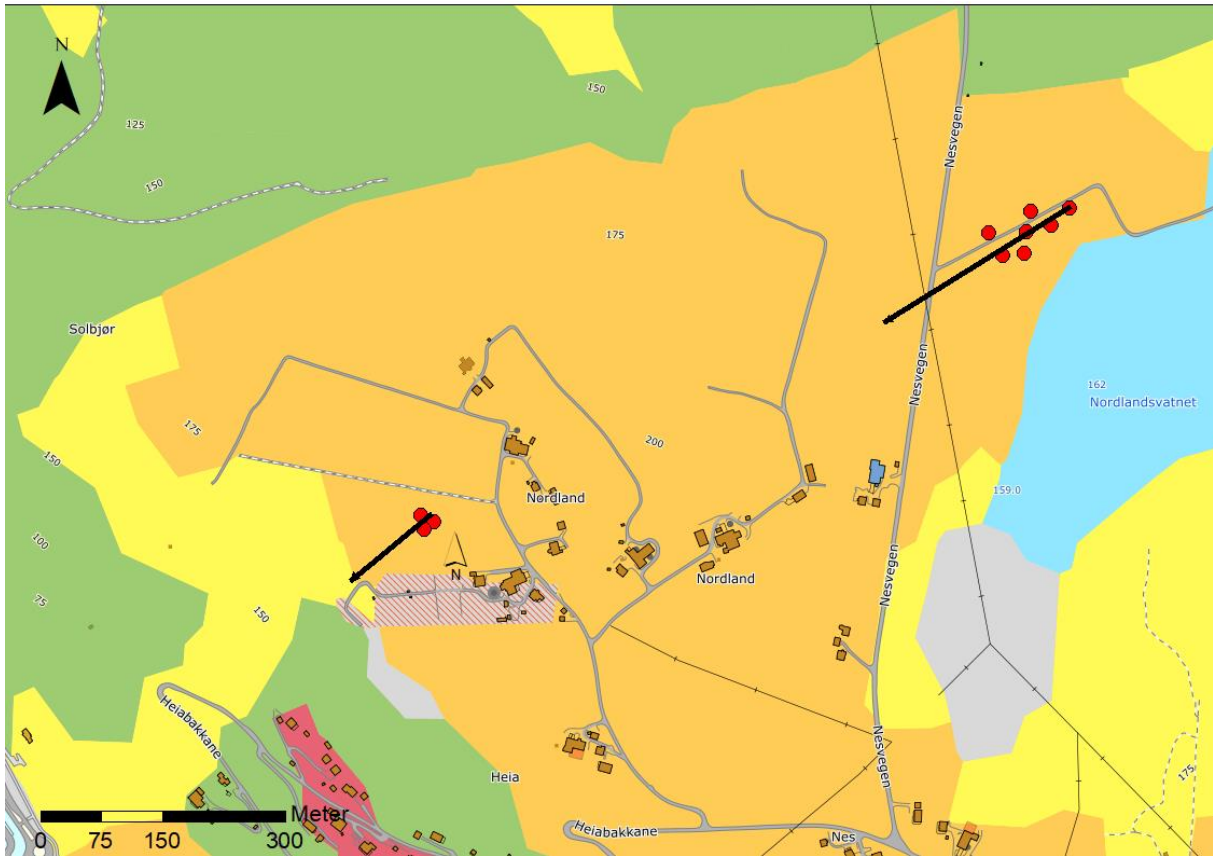

Figur 4.15. Beliggenhet av områder med viper i Strand kommune

Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

Område 1. Nordlandsvatnet/Nordland

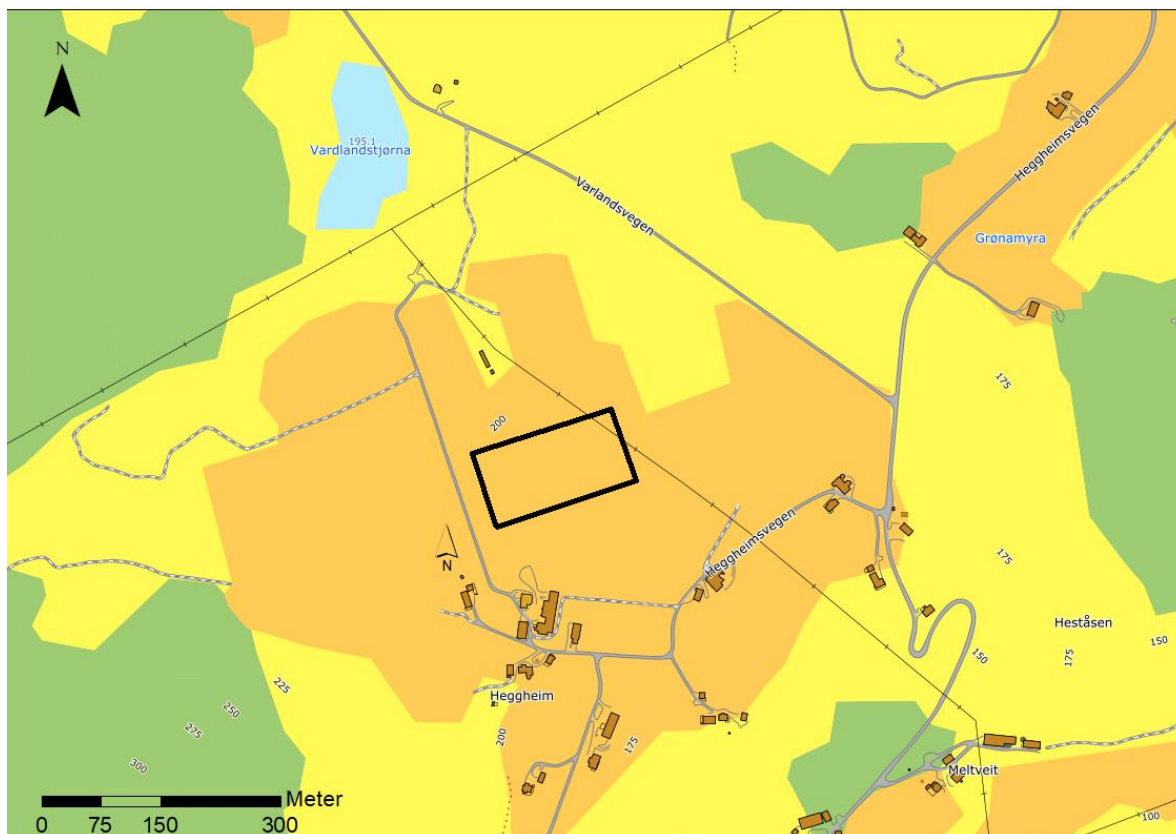
Morgenen den 17.4.2020 ble det observert 7 flygende viper ved den nordlige delen av Nordlandsvatnet. Vipene fløy i retning av Nordland, der 3 viper, 2 hanner og en hunn, ble oppdaget lavtflygende over dyrka mark få minutter senere. Den ene hannen drev med spillflukt over et egnet hekkeområde, mens begge hannene gav hunnen oppmerksomhet. Hunnen viste tilsynelatende liten interesse for området, og fløy i retning sørvest med begge hannene «på slep». Det er sannsynlig at de tre vipene var en del av flokken på seks viper som ble sett først.

Figur 4.16. Beliggenhet av funn av vipe ved Nordland den 19.4.

Område 2. Heggheim

Senere på dagen den 17.4 ble totalt 12 viper oppdaget på en dyrka eng ved Heggheim. Av disse 12 vipene, var åtte tilsynelatende rugende. Alle vipene ble sett på samme teig, som er på ca. 15 dekar. Denne enga var preget av noe forsumpning, og med begrenset vegetasjon. Enga (figur 4.17 og 4.18) ligger i tilknytning til andre teiger med dyrka mark her, som samlet utgjør 100 – 200 dekar.

Figur 4.17. Beliggenhet av hekkelokalitet for vipper ved Heggheim våren 2020. Innenfor dette området ble totalt 12 vipper sett, 8 av dem rugende.

Figur 4.18. Hekkeområdet for vipper ved Heggheim. Bildet er tatt mot NV fra gårdsvei, og den aktuelle teigen ses med mørkere farge langt inn i bildet. Foto: Toralf Tysse ©.

4.9 Hjelmeland kommune

4.9.1 Potensielle hekkeområder

Hjelmeland er preget av fjellområder i indre deler av kommunen, mens de ytre og vestlige deler av kommunen er mer variert og lavereliggende. Bebyggelsen er stort sett konsentrert til dalgangene og fjordområdene i den vestlige halvdel av kommunen.

Pr. 2019 var det registrert 38 676 dekar med jordbruksareal i drift i Hjelmeland kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 17 194 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør vel 3,5 % av kommunens landareal.

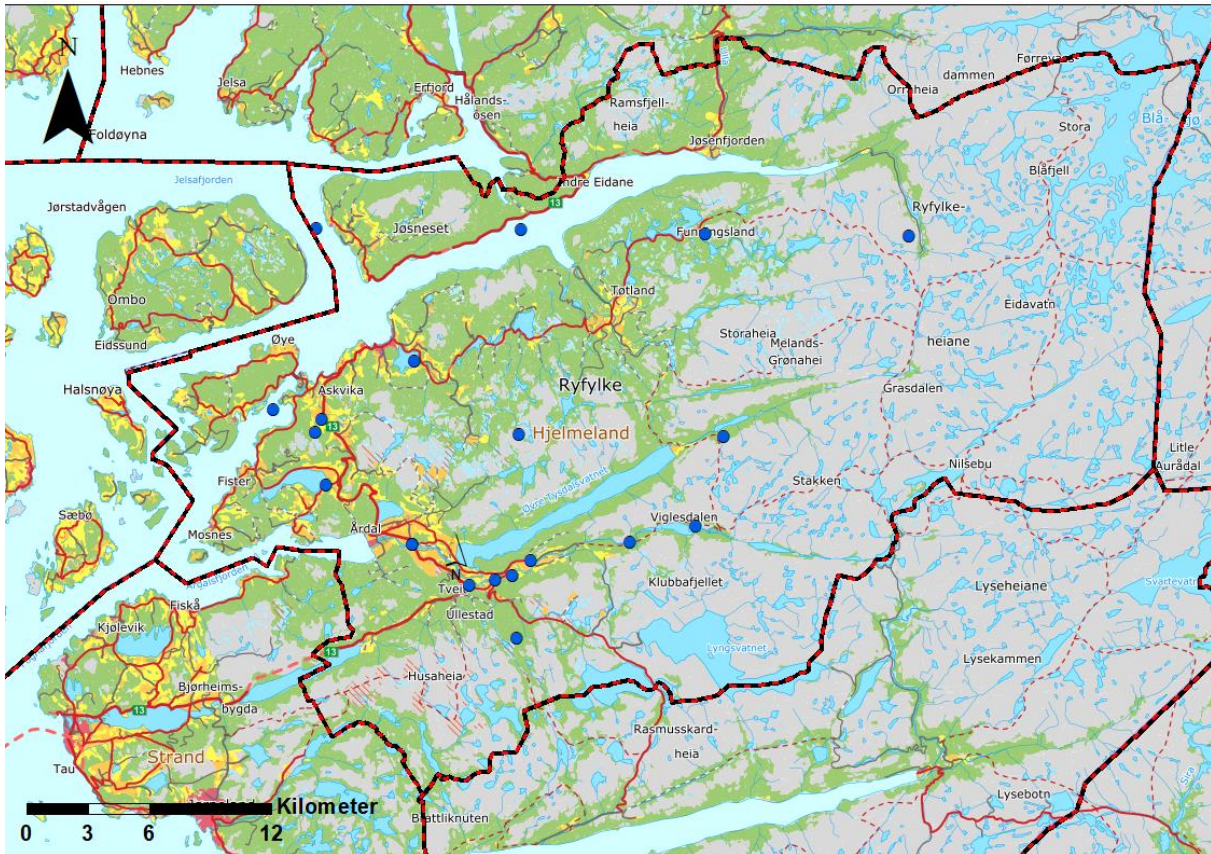
I Hjelmeland er det få åpne og sammenhengende teiger med dyrka mark som ligger i flatt eller svakt skrånende terreng. Erfaringsmessig er det slike områder vipene er knyttet til i dag. I dalgangen Årdalsfjorden – Nes, dvs. i Årdal, finnes flere slike områder. Dette er delvis teiger med dyrka mark som er etablert etter avsluttet massetak. Videre finnes det potensielle hekkeområder for vipe sør for Bjødnabu. Her er det i de siste årene etablert flere nydyrkingsfelt på tidligere myr. Det er også potensielle hekkeområder for vipe ved Børkja og i Vormedalen. De øvrige områdene med dyrka mark i kommunen har mer begrenset størrelse, og/eller ligger i nær tilknytning til skog.

4.9.2 Funn på Artskart

Figur 4.19 viser funnsteder for vipe i Hjelmeland kommune, registrert på Artskart. Kartet viser at det er relativt få funnsteder av arten i kommunen, og materialet er begrenset til kun 23 registreringer. Av disse funnene, er hele 15 gjort før 2000-tallet, tidligst i 1972. Åtte funn fra 1970- og 80-tallet er uten nærmere geografisk presisjon enn kommunen.

Høyeste registrerte antall på Artskart er fra 11.5.2009 i Indre Årdal, da 4 individer ble sett.

På Artskart er det ikke registrert dokumenterte hekkefunn fra kommunen. Det er imidlertid registrert mulige hekkinger i Viglesdalen (3 ind., 1972), ved Hia (1, 1972), på Mjølhus (2, 2010), og ved Breiavad (2014 (1), 2017 (2) og 2020 (1))

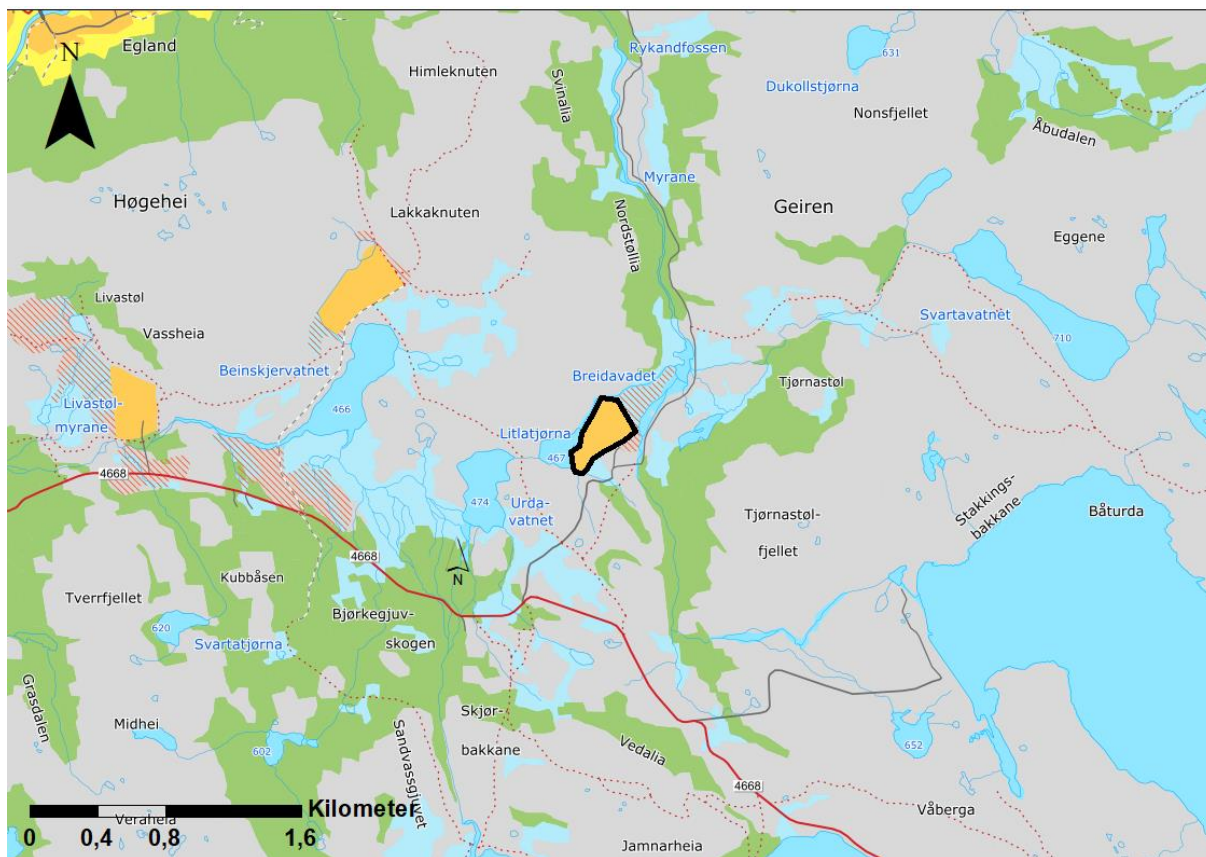

Figur 4.19. Registrerte viper (blå plott) i Hjelmeland kommune som er lagt inn på nettstedet Artskart tom 2020. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.9.3 Kartleggingen i 2020

Hjelmeland kommune ble kartlagt for viper den 17.4. Vipe ble lokalisert i kun ett område; på et nyrkingsfelt i Lyngsheia. Dyrka marka i den aktuelle delen av Lyngsheia ligger på et tidligere myrområde. Det er etablert totalt tre nydyrkingsfelt på opprinnelig myr i dette området. På en av teigene ble to viper sett samtidig, den ene en hann med territorialatferd. Den andre vipa fløy i retning av en nærliggende dyrka teig, men ble ikke observert igjen. Kjønnen på denne er uklart.

Figur 4.20 og 4.21 viser hhv. den geografiske beliggenheten av den aktuelle teigen og et bilde av lokaliteten.

Figur 4.20. Beliggenhet av funnlokaliteten for vipe (dyrka mark innrammet) i Hjelmeland kommune. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

Figur 4.21. Vipelokalitet i Hjelmeland kommune. Bildet er tatt mot NV, fra veien. Foto: Toralf Tysse ©

4.10 Suldal kommune

4.10.1 Potensielle hekkeområder

Suldal er i stor grad preget av fjell, spesielt den indre delen av kommunen. Skog og kulturlandskap er konsentrert til lavereliggende dalganger og luser til fjorder. Fast bosetning i kommunen har spredt preg, men med noen få tettsteder. Jordbruksarealer er primært knyttet til områder med spredt gårdsbebyggelse. Jordbruket har overveiende småskala preg, med relativt stort innslag av innmarksbeiter. De største sammenhengende arealene med dyrka mark ligger typisk i bunnen av U-daler med relativt flat og utstrakt preg.

Pr. 2019 var det registrert 33 443 dekar med jordbruksareal i drift i Suldal kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 15 528 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør knappe 2% av kommunens landareal.

Potensialet for hekkende vipere i Suldal kommune vurderes som lavt. Kommunen er som nevnt preget av mye fjell, og det er også betydelige arealer med skog og brattlendt terreng. Mye av innmarksbeitene og dyrka marka i kommunen har begrenset utstrekning, og ligger i tilknytning til skog og/eller hellende terreng. Dette er ikke optimale områder for hekkende vipere. Det ligger imidlertid områder med dyrka mark i dalgangen Sand – Roalkvam, på Ropeidhalvøya, ved Jelsa, mellom Lovra og Hålandsosen, på Foldøy, ved Erfjord, ved Natland mv. som vurderes som potensielle hekkeområder for vipe.

4.10.2 Funn på Artskart

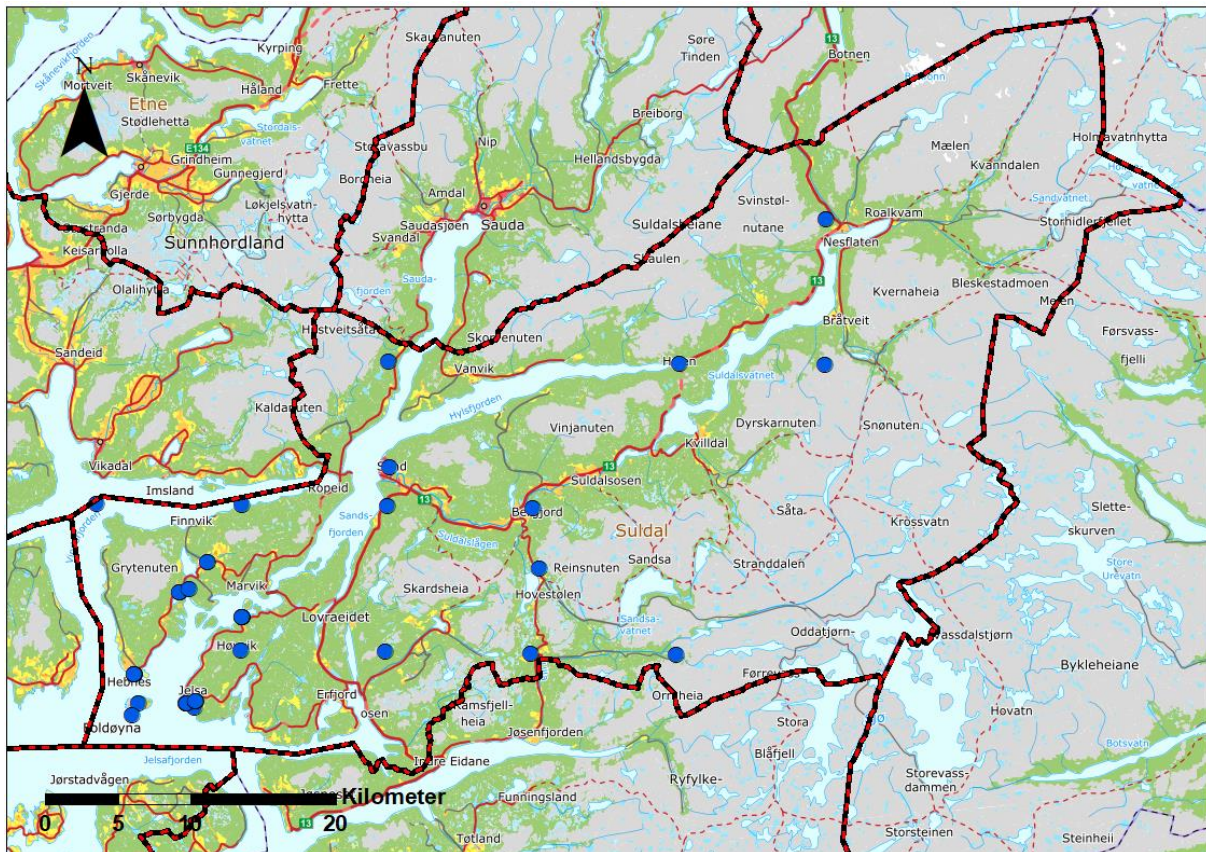
Figur 4.23 viser funnsteder for vipe i Suldal kommune tom 2020, registrert på Artskart. Kartet viser at det er relativt få funnsteder av arten i kommunen, og materialet er begrenset til 50 registreringer. Av disse er det 16 registreringer før 2000-tallet. Arten er registrert tidligst i 1972 i kommunen (Rivjaland, Kalltveit og Årdal). En del av funnene før 2000 har ikke geografisk presisjon nærmere enn kommunen.

Høyeste registrerte antall på Artskart er fra 14.3.2004 i Høyvik (ved Sandsfjorden), da 14 individer ble sett. Denne tidlige observasjonen kan helt eller delvis omfatte rastende fugler på trekk (egne vurderinger). Det er ellers registrert 10 individer ved Jelsa (figur 4.22) både i 2011 (13.3) og i 2009 (16.4 og 12.4), samt samme antall ved Hebnes i 2007 (17.3).

Figur 4.22. Området på Jelsa der det er registrert vipere på 2000-tallet. Foto: Toralf Tysse ©

De fleste funnene i Suldal kommune er knyttet til det lavereliggende jordbrukslandskapet ved den ytre delen av Sandsfjorden. Det er også fra dette området de eneste dokumenterte hekkfunnene lagt inn på Artskart kommer fra. Arten ble i 2009 dokumentert hekkende både ved Vatlandsvågen (Ropeidhalvøya) og ved Jelsa. Det ble imidlertid registrert mulige hekkinger fra Jelsa (2008, 2010 og 2011), Hebnes (2001, 2009, 2010 og 2013) og på Foldøy (2007). Siste registrerte funn av arten på Artskart er fra 10.4.2019, da to individer ble sett på Hebnes.

Figur 4.23. Registrerte viper (blå plott) i Suldal kommune som er lagt inn på nettstedet Artskart. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.10.3 Kartleggingen i 2020

Suldal kommune ble undersøkt den 17.4 og 29.4. Det ble kjørt opp stort sett alle offentlige veier der det er potensial for hekkende viper. Foldøy ble imidlertid ikke kartlagt.

Det ble ikke registrert viper under kartleggingen i Suldal kommune.

4.11 Sauda kommune

4.11.1 Potensielle hekkeområder

Sauda kommune er i stor grad preget av fjell. Andre typer areal inngår stort sett kun i kjernen av kommunen (figur 4.24), dvs. langs fjorder og lavereliggende dalganger. Fast bosetning i kommunen har relativt konsentrert preg, da den alt overveiende delen av befolkningen bor i Sauda by eller like ved denne.

Pr. 2019 var det registrert 7 214 dekar med jordbruksareal i drift i Sauda kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 3 007 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør vel 1% av kommunens landareal.

Jordbruksarealer er i stor grad knyttet til de tilgrensende områder til Sauda by og tettstedet Saudasjøen, men det finnes også perifere jordbruksområder i Hellandsbygd, Maldal og Fiveland. En relativt stor del av jordbruksarealene i kommunen omfatter innmarksbeiter som ligger i skrånende terreng.

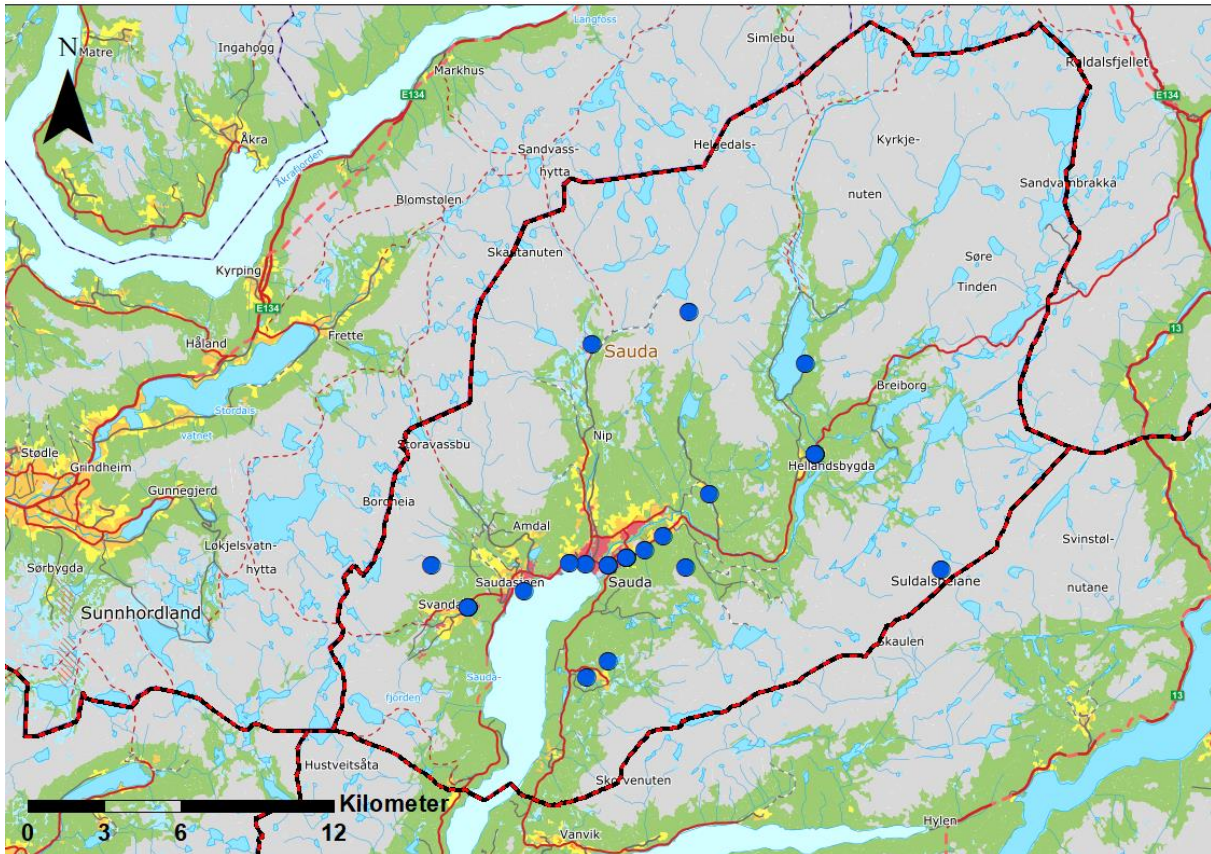
Potensialet for hekkende vipere i Sauda kommune vurderes som lavt. Kommunen er som nevnt preget av mye fjell, og det er også betydelige arealer med skog og brattlendt terreng. Mye av innmarksbeitene og dyrka marka i kommunen har begrenset utstrekning, og ligger i tilknytning til skog og/eller hellende terreng. Dette er ikke optimale områder for hekkende vipere. De jordbruksarealene i kommunen med høyest potensial for hekkende vipere ligger i den flate dalbunnen nordøst for Sauda, samt i Hellandsbygd.

4.11.2 Funn på Artskart

Figur 4.24 viser funnsteder for vipere i Sauda kommune tom 2020, registrert på Artskart. Kartet viser at det er relativt få funnsteder av arten i kommunen, og materialet er begrenset til 70 registreringer.

Første registrert funn i kommunen var fra 15.6.1977, mens siste registrert funn var fra 2017 (ett individ Birkeland). Kun fire av de 70 funnene er fra perioden før år 2000, og ingen av disse er nærmere lokalisert enn til kommune. Det høyeste registrerte antallet av vipere på Artskart fra kommunen er fra Hellandsbygd den 26.4.2010, da 6 individer ble registrert.

De fleste funnene er gjort i det lavereliggende jordbrukslandskapet ved Sauda by, men det er også flere funn fra Hellandsbygd. Eneste dokumentert hekking var fra Hellandsbygda i 2010, men det er flere mulige hekkefunn fra 2000-tallet.

Figur 4.24. Registrerte viper (blå plott) i Sauda kommune som er lagt inn på nettstedet Artskart pr. 2020. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.11.3 Kartleggingen i 2020

Sauda kommune ble kartlagt den 29.4. Under kartleggingen ble stort sett alle offentlige veier der det var områder med potensial for hekkende viper, kjørt opp. På grunn av anleggsarbeid på fylkesvei 520 (mellom Sauda og Røldal), var imidlertid veien stengt ved Gjuvastøl på kartleggingsdagen. Da stengningen varte i to timer, ble derfor ikke de potensielle vipeområdene ved Hellandsbygd undersøkt.

Det ble ikke registrert vipe under kartleggingen i Sauda kommune i 2020.

4.12 Vindafjord kommune

4.12.1 Potensielle hekkeområder

Vindafjord kommune er en topografisk og arealmessig variert kommune, med store lokale skiftninger. Høydeprofilen er overveiende stigende mot øst. Den østlige delen av kommunen er preget av fjell, skoglier, dalganger med kulturlandskap og fjorder. Det er her relativt betydelig høydeforskjeller mellom fjord og fjell. I den vestlige delen av kommunen er landskapet slakere og mykere, og her ligger også de største arealene med dyrka mark. Bosetningsstrukturen i Vindafjord kommune er overveiende spredt, men en stor del av kommunens innbyggere er likevel knyttet til tettstedene Ølen, Sandeid og Vikedal.

Pr. 2019 var det registrert 77 080 dekar med jordbruksareal i drift i Vindafjord kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 41 355 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite, men med noe overflatedyrka areal. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør 12,4 % av kommunens landareal.

Det finnes mange relativt utstrakte og relativt store sammenhengende jordbruksarealer i Vindafjord kommune, og mange av dem ligger i bunnen av større dalganger. Eksempler på dette er Vatsdalen, Vikedal og dalgangen mellom tettstedene Ølen og Sandeid. Fleire av disse områdene har fleire kilometer sammenhengende arealer med jordbruksareal, og er i stor grad dominert av dyrka mark.

Potensialet for hekkende vipere i Vindafjord kommune vurderes som relativt stort. Det er mange større og mindre områder med dyrka mark som er egnet som hekkeområde for vipe. Noen av områdene er nok likevel redusert som potensielle hekkeområder de siste årene gjennom tilplantning og gjengroing i nærheten av teigene.

4.12.2 Funn på Artskart

Figur 4.25 viser funnsteder for vipe i Vindafjord kommune tom 2020, registrert på Artskart. Kartet viser at det er spredt med funn av vipere i store deler av jordbrukslandskapet i kommunen, med totalt 169 registreringer. Kun ti av funnene er fra før 2000-tallet, og de seks eldste av disse, fra 1970- og 80-tallet) har ingen nærmere geografisk presisjon enn til kommunen.

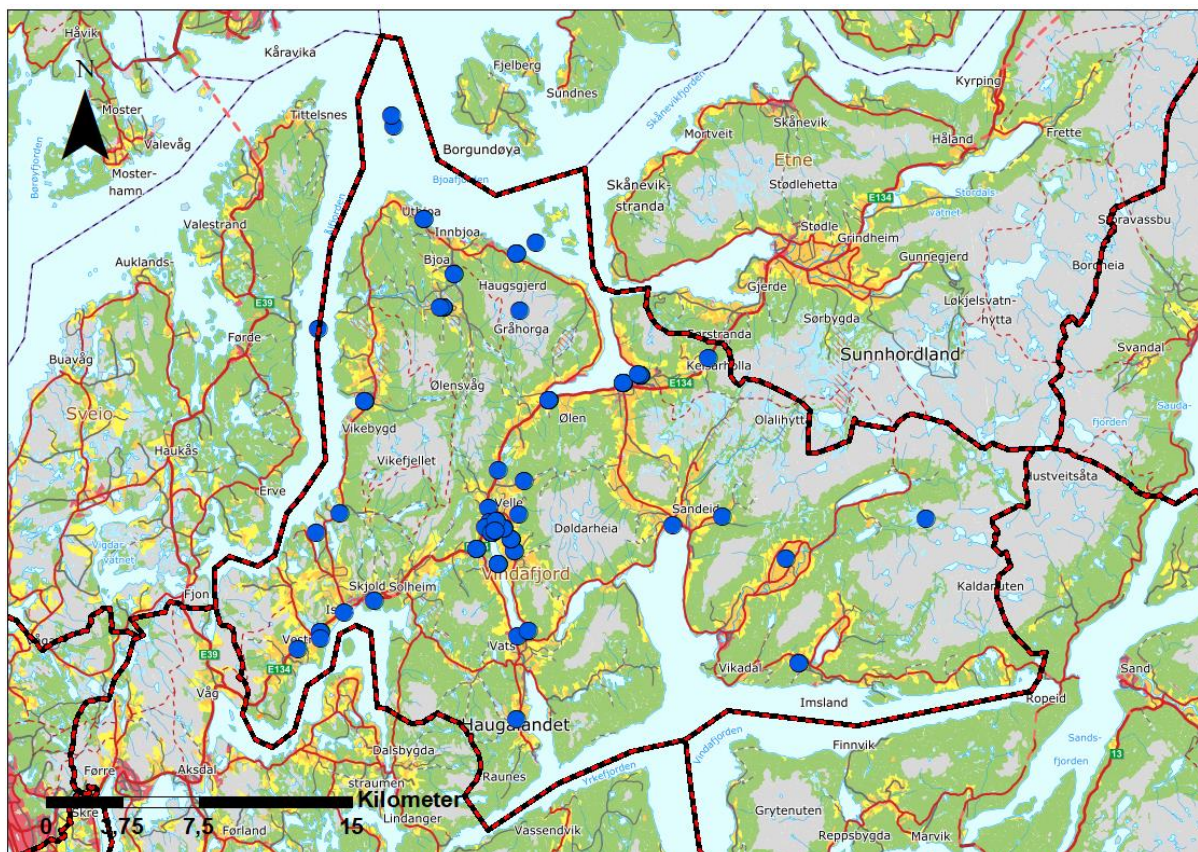
Første registrert funn i kommunen er fra 15.6.1978. I 2020 ble det registrert totalt 18 funn i Vindafjord kommune.

Det høyeste registrerte antallet av vipere på Artskart fra kommunen er fra Hellandsbygd den 26.4.2010, da 6 individer ble registrert.

Basert på Artskart, er de eneste *dokumenterte hekkinger* i kommunen fra 2012 (Landavatnet naturreservat) og i 2016 (i Dalsbygda og ved Bjoa). Det er imidlertid registrert mange *mulige hekkinger* av vipe i Vindafjord kommune.

2020

I 2020 ble det registrert mulige hekkinger i og ved Landavatnet naturreservat (inntil 9 vipere sett), i Dalsbygda (2-6 vipere sett), Vestrå, Skjold (1 vipe i spillflukt) og ved Vikabygd (1 vipe). Den 14.3 ble det ellers sett hele 14 vipere ved Vestrå, men dette er eneste observasjon fra denne lokaliteten i tillegg til den overnevnte.

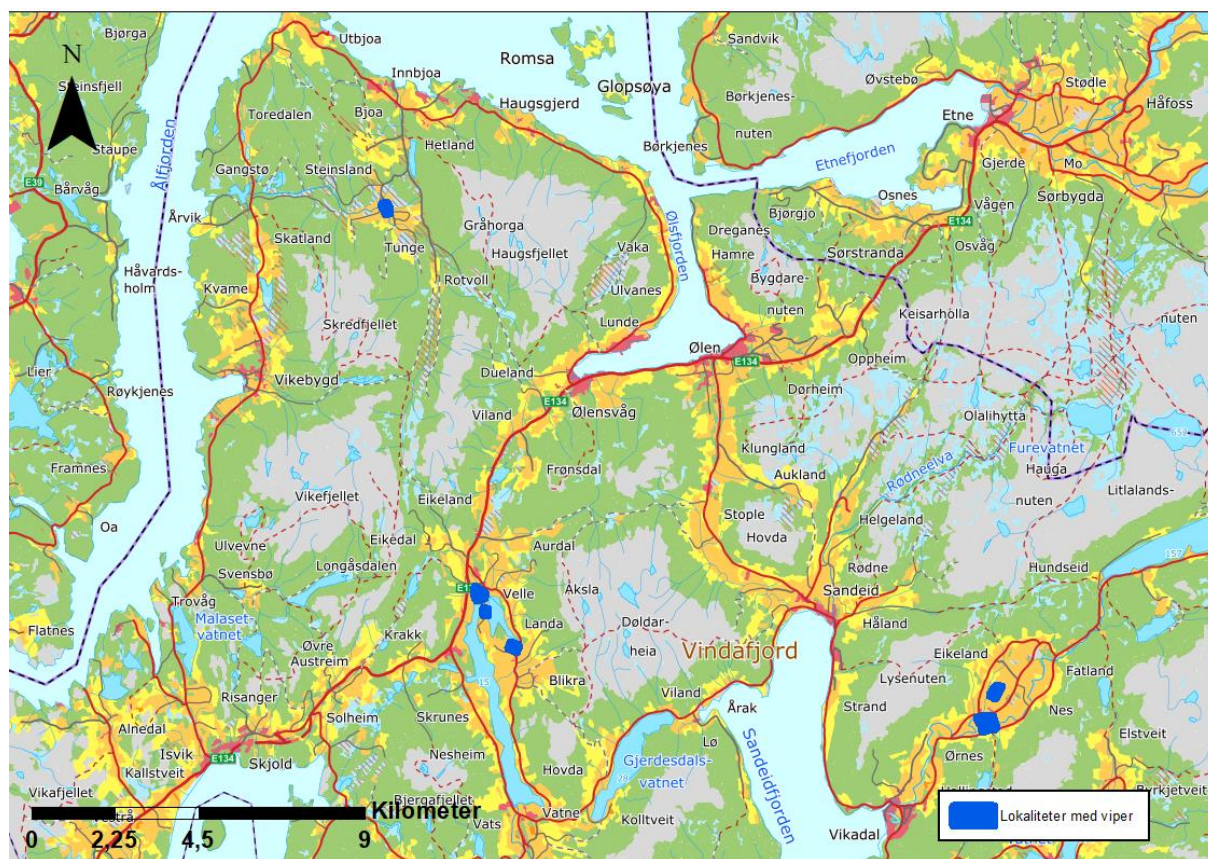
Figur 4.25. Registrerte viper (blå plott) i Vindafjord kommune som er lagt inn på nettstedet Artskart pr. 2020. Jordbruksarealer er markert med orange (dyrka mark) og gult (innmarksbeiter), mens skog er farget grønt.

4.12.3 Kartleggingen i 2020

Kartlegging i Vindafjord ble gjennomført den 29.4. Stort sett alle offentlige veier ble kjørt opp, men noen strekninger uten potensial for hekkende viper ble ikke kjørt.

Det ble registrert viper ved tre ulike områder:

1. Vikedal
2. Ved Landavatnet og Vatsvatnet
3. Dalsbygda

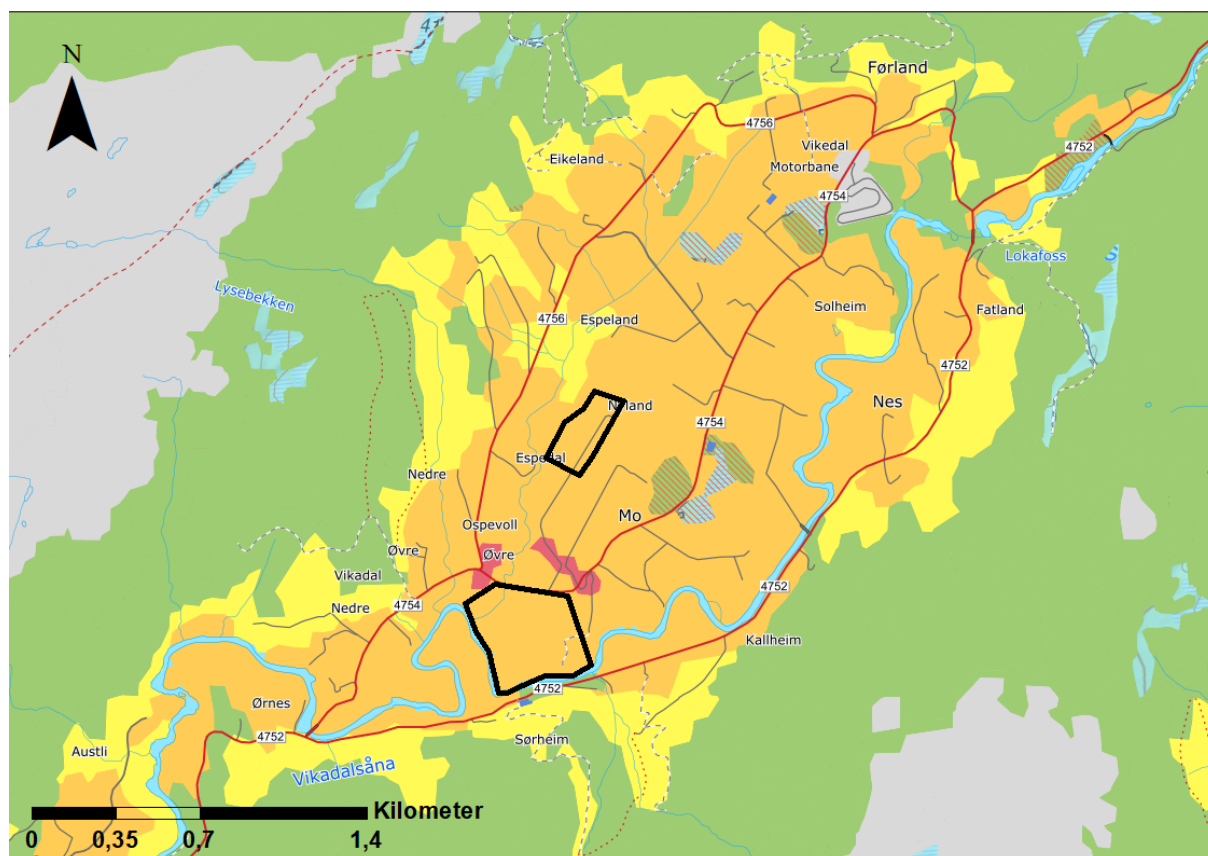
Figur 4.26. Beliggenhet av områder med viper under kartleggingen i 2020. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Område nr. 1. Vikedal

Dette er en lokalitet der det ble registrert 4 viper den 20.4.2016 (Artskart). I 2020 ble det registrert viper i to områder med dyrka mark med en innbyrdes avstand på ca. 700 meter (se figur 4.27).

På den sørligste lokaliteten ble 3 viper sett, to hanner og en hunn. En av hannene drev med fluktspill. Her var det innslag av både nypløyd mark og eng med kort gress (figur 4.28).

På den nordligste lokaliteten ble 5+ viper sett. Det ble ikke sett hekkeatferd her, og vipene drev for det meste med næringsøk. Her var det også nypløyd mark og eng med kort gress.

Figur 4.27. Geografisk beliggenhet av lokaliteter med vipser i Vikedal. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Figur 4.28. Foto av deler av den sørligste lokaliteten, tatt mot S fra fylkesvei 4754. Foto: Toralf Tysse ©.

Figur 4.29. Foto av den nordligste lokaliteten (bak trerekka i forgrunnen), tatt mot øst frå fylkesvei 4756. Foto: Toralf Tysse ©

Område nr. 2. Øvre Vatsdalen

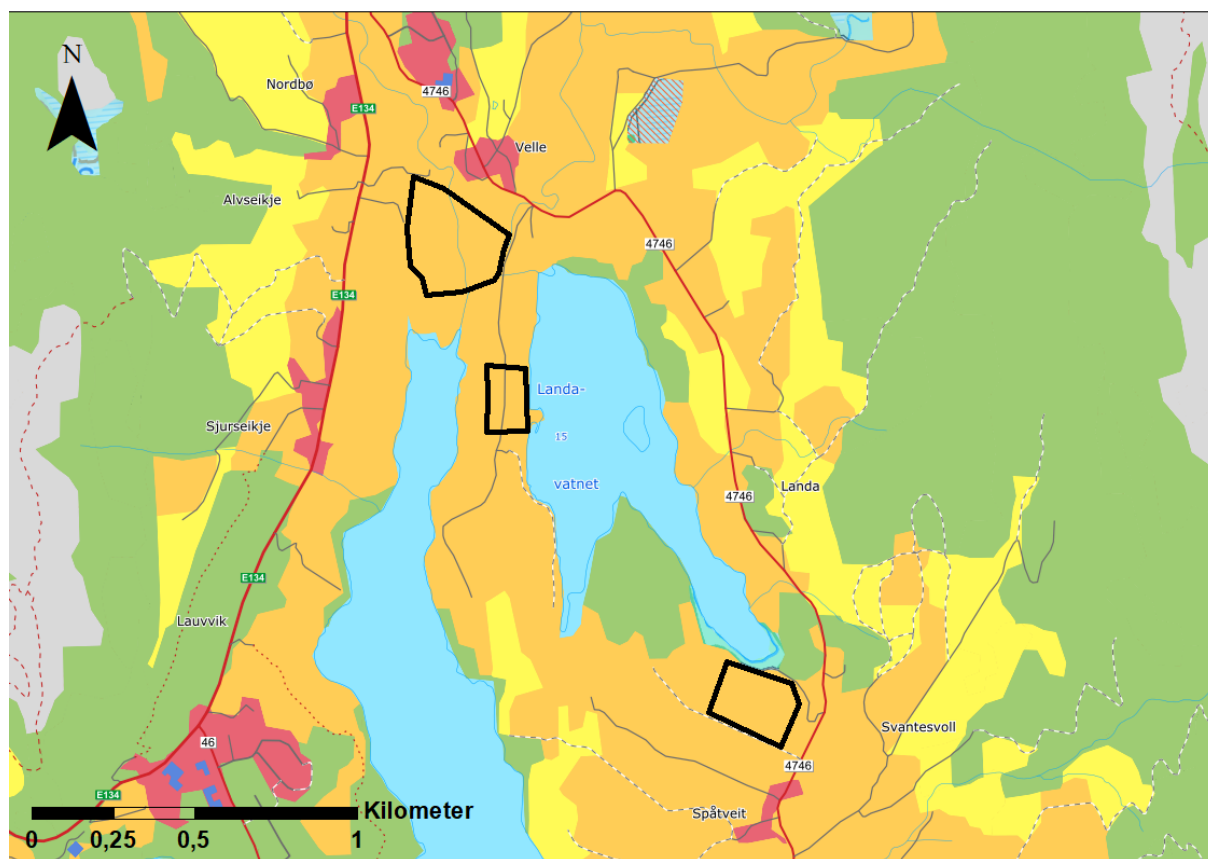
Området er kjent som et viktig hekkeområde for vipe i kommunen.

Viper ble registrert på tre lokaliteter med dyrka mark i tilknytning til Landavatnet naturreservat i øvre delen av Vatsdalen (se figur 4.30). Lokalitetene var preget av gammel og kort vegetasjon, og var ikke grøftet eller sådd.

På den nordligste lokaliteten ble totalt 8 vipere, hanner og hunner, lokalisert. Noen av hannene drev med fluktspill over området. Det ble ikke registrert rugende fugler.

På den midtre lokaliteten ble to hanner observert. Den ene av dem drev med fluktlek, og markerte området.

Den sørligste lokaliteten var preget av forsumpning i de lavereliggende deler, og det var også gjennomført grøfting. Her ble fire vipere sett, to hanner og to hunner.

Figur 4.30. Beliggenhet av områder med viper i Øvre Vatsdalen i 2020. Dyrka mark (og overflate dyrka) er fargete orange, mens innmarksbeiter er fargete gult.

Figur 4.31. Nordligste lokalitet i Vatsdalen, sett fra østre kant mot SV. Foto: Toralf Tysse ©.

Figur 4.32. Bilde av nordlige delen av den midtre lokalitet i Vatsdalen, sett mot NØ. Foto: Toralf Tysse ©.

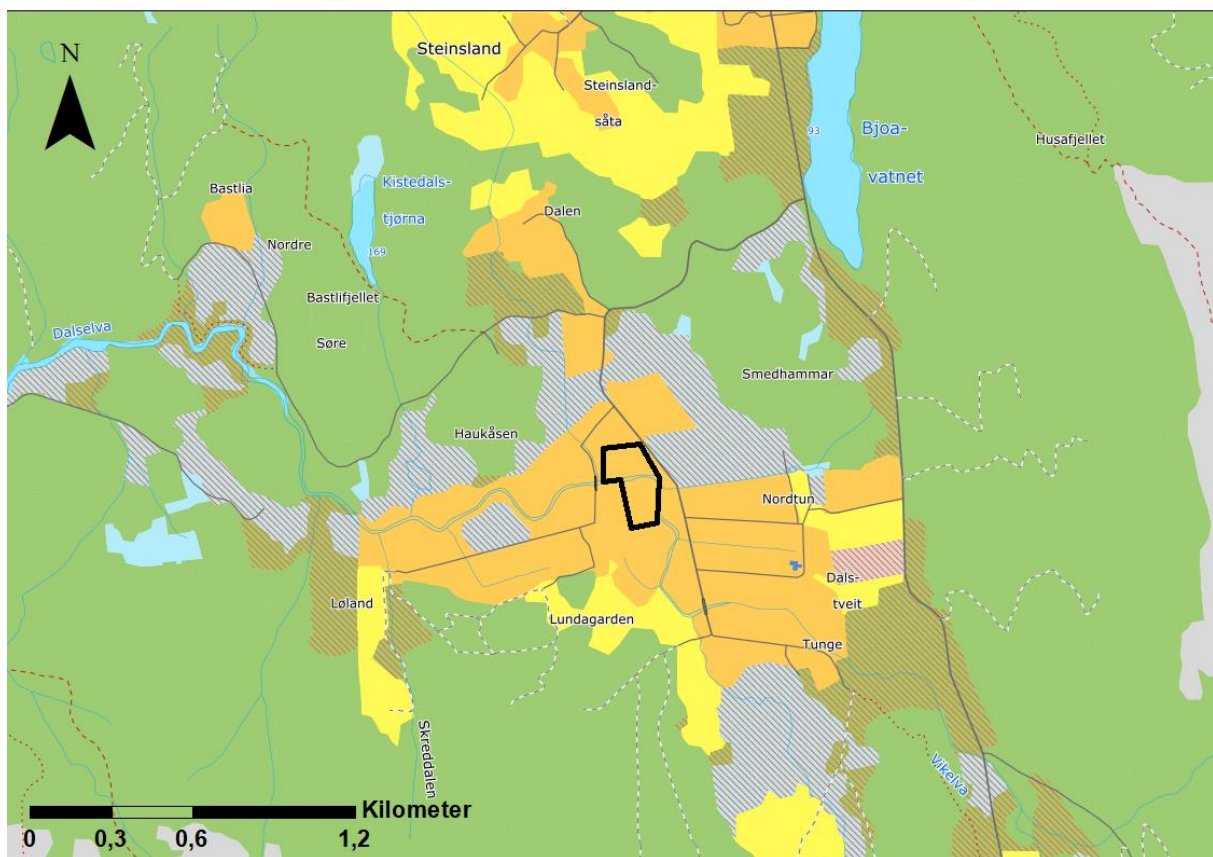

Figur 4.33. Sørligste lokalitet i Vatsdalen, sett mot Landavatnet. Foto: Toralf Tysse ©.

Område 3. Dalsbygda

Området ligger i en flat og relativt vid dalbunn på ca. 80 moh. Dyrka marka i dalen er i stor grad etablert på opprinnelig myr, og i tilknytning til Vikelva. Lokaliteten er kjent som et hekkeområde for vipere, med både dokumenterte og flere mulige hekkinger.

Under besøk ved lokaliteten ble det sett fire vipere på dyrka mark ved Vikelva. På dette tidspunktet (29.4) var det delvis dyrka mark med nedtrykt fjorårgress der vipene holdt til. Ingen tegn til hekking ble registrert. Hele det dyrka området der vipene ble sett må vurderes som potensielt hekkeområde for vipene.

Figur 4.34. Beliggenhet av område der vipere ble sett i 2020. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

4.13 Tysvær kommune

4.13.1 Potensielle hekkeområder

Tysvær kommune er en topografisk og arealmessig variert kommune, med store lokale skiftninger. Høydeprofilen er overveiende stigende mot øst. Den østlige delen av kommunen er preget av fjell, skoglier, dalganger med kulturlandskap og fjorder. Det er her relativt betydelig høydeforskjeller mellom fjord og fjell. I den vestlige delen av kommunen er landskapet slakere og mykere, og her ligger også de største arealene med dyrka mark. Bosetningsstrukturen i

Tysvær kommune er overveiende spredt, men en stor del av kommunens innbyggere er likevel knyttet til tettstedet Aksdal.

Pr. 2019 var det registrert 53 346 dekar med jordbruksareal i drift i Tysvær kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 22 661 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite, men med noe overflatedyrka areal. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør 12,5 % av kommunens landareal.

I kommunen finnes det en del jordbruksområder med 1+ km lang sammenhengende utstrekning. Slike områder ligger i Nedstrand, Kårstø, ved Skjoldafjorden, ved Førresfjorden, Førland m.fl.

Potensialet for hekkende vipser i Tysvær kommune vurderes som relativt bra. Det er mange større og mindre områder med dyrka mark som er egnede som hekkeområde for vipser. Noen av områdene er nok likevel redusert som potensielle hekkeområder de siste årene gjennom tilplantning og gjengroing i nærheten av teigene.

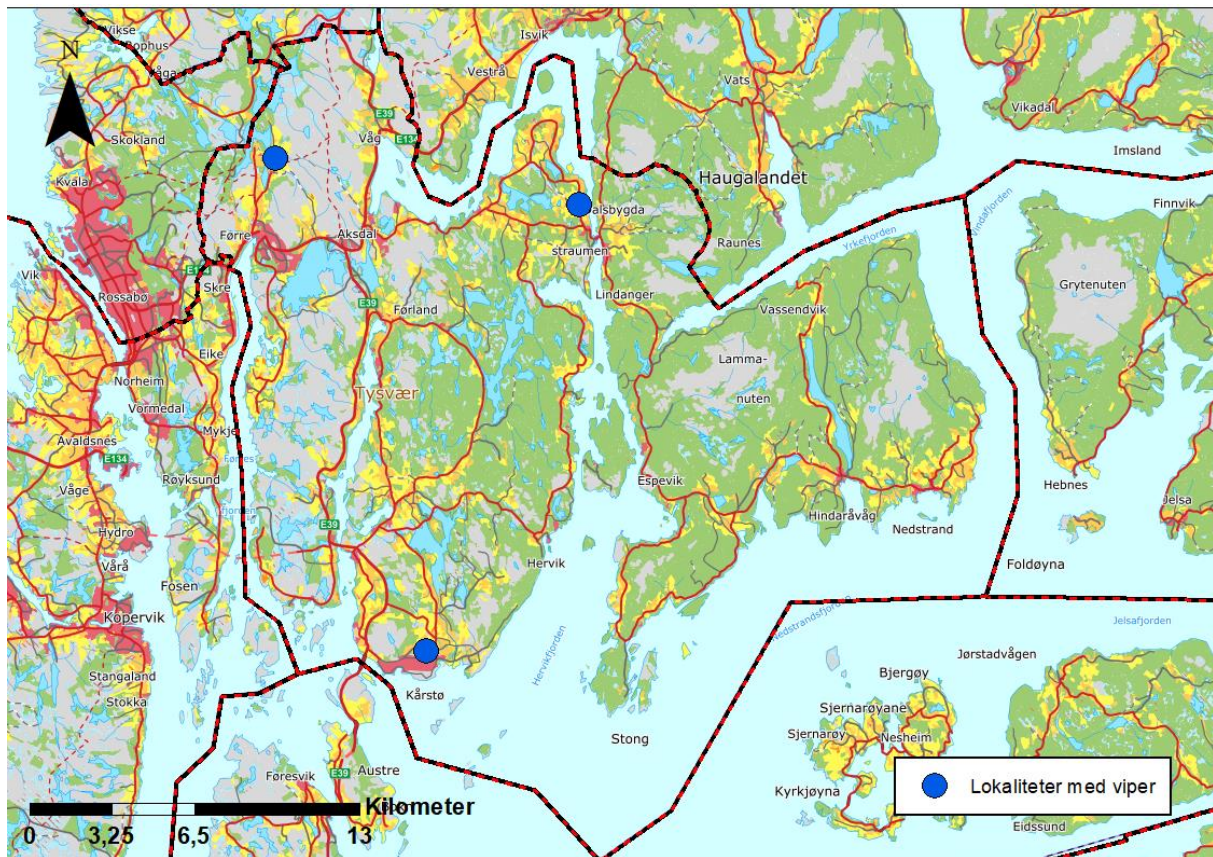
4.13.2 Funn på Artskart

Figur 4.35 viser funnsteder for vipse i Tysvær kommune tom 2020, registrert på Artskart. De fleste funnene er knyttet til den vestlige delen av kommunen, men funnene ligger spredt og klyngevis, og naturlig nok lokalisert i områder med jordbruk.

Totalt 809 funn i Tysvær kommune er registrert på Artskart, og 66 av disse er fra perioden før 2000. Det eldste funnet av vipse i Tysvær kommune som er registrert på Artskart er fra 1958, da ett individ ble registrert på Eikje (nordvest for Kårstø). Dette er et av totalt ni funn i kommunen registrert før 1980.

Totalt ca. 450 av funnene av vipser i kommunen registrert i Artskart, er fra området mellom Førland i nord og Kårstø i sør. I dette området er det relativt mye dyrka mark, og flere egnede hekkeområder for vipser.

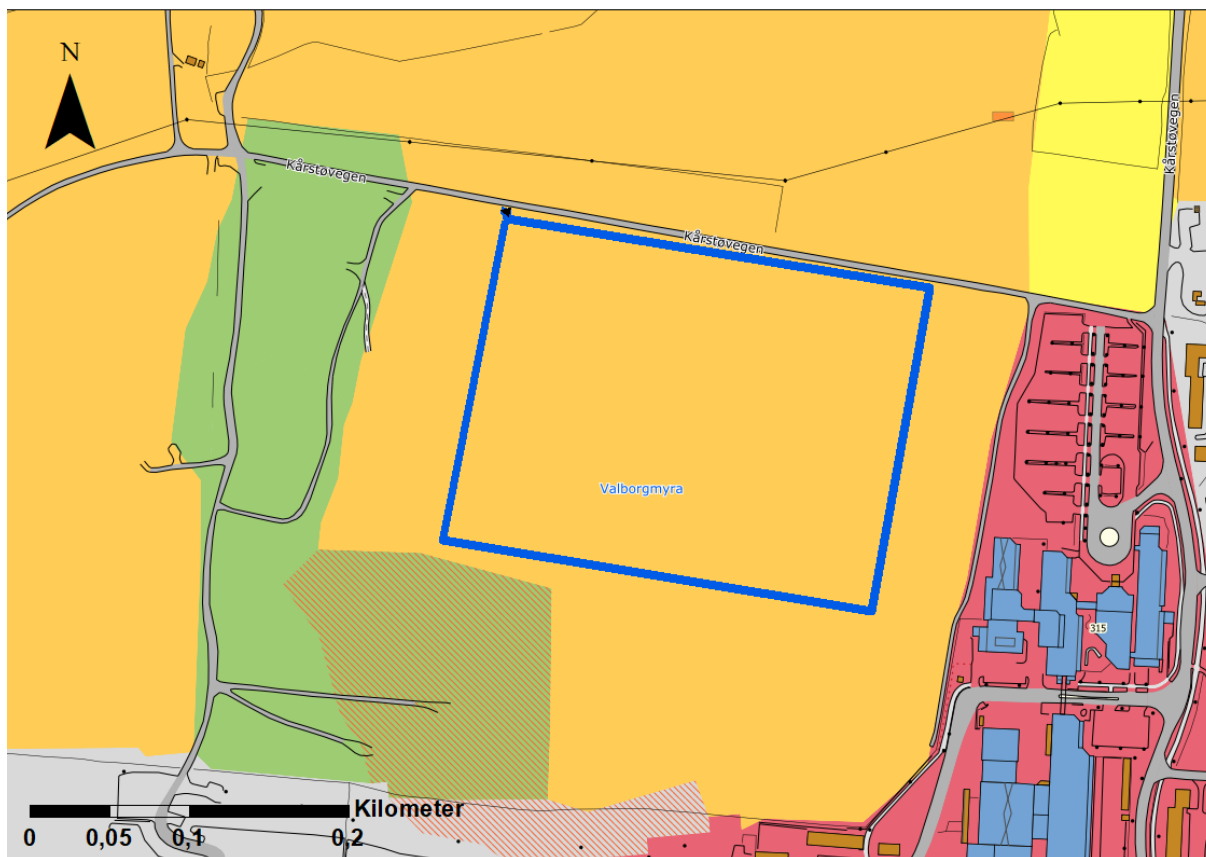
Det høyeste registrerte antallet av vipser på Artskart fra kommunen er fra området Tysvær – Falkeid på 1980-tallet. Det ble da registrert mellom 150 og 250 individer i august og september måned. De største konsentrasjonene av vipser på våren registrert på Artskart er fra Falkeid 21.3.1993, da 140 vipser ble registrert. Ved Kårstø ble det ellers registrert 110 vipser 18.3.1983. Alle andre registreringer av vipser lagt inn på Artskart omfatter antall mellom 1 og 40 individer. De siste to årene er det flere ganger registrert mellom 20 og 34 vipser ved Kårstø om våren.

Figur 4.36. Geografisk beliggenhet av lokalitetene der det ble registrert viper i 2020. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Kårstø

Det ble registrert hekkende viper på to sammenhengende teiger med dyrka mark like nord for Kårstø-anlegget. En av teigene var med friskt kortvokst gress, mens den andre teigen hadde brakkleggingspreg. Totalt 10 voksne viper ble observert, inkludert tre rugende fugler. Det ble også registrert 4 små unger. Lokaliteten er overvåket ved hjelp av viltkamera.

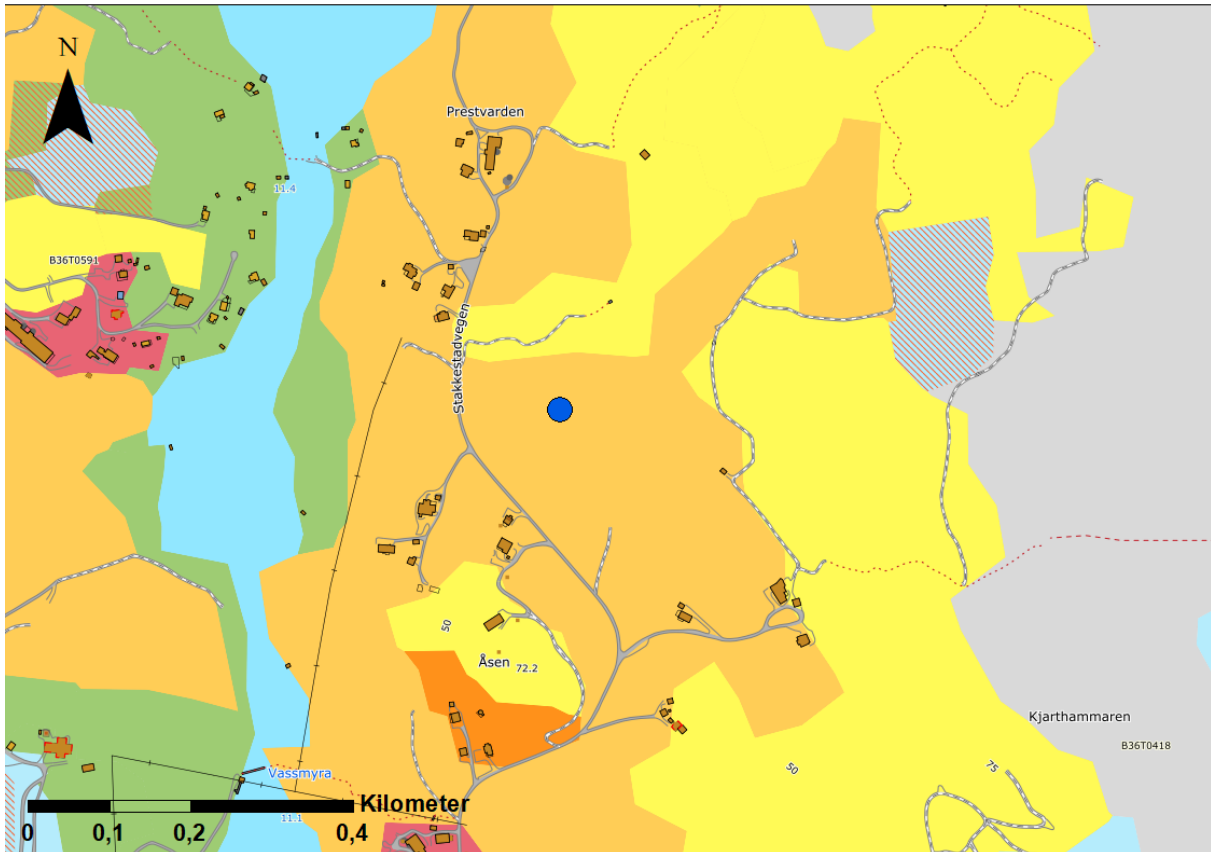
Figur 4.37. Avgrensning av området der det ble sett vipper ved Kårstø. De rugende vipene ble sett sentralt i området.

Figur 4.38. Hekkeområdet for vipe ved Kårstø, med Kårstø-anlegget i bakgrunnen. Foto: Toralf Tysse ©.

Stakkastad

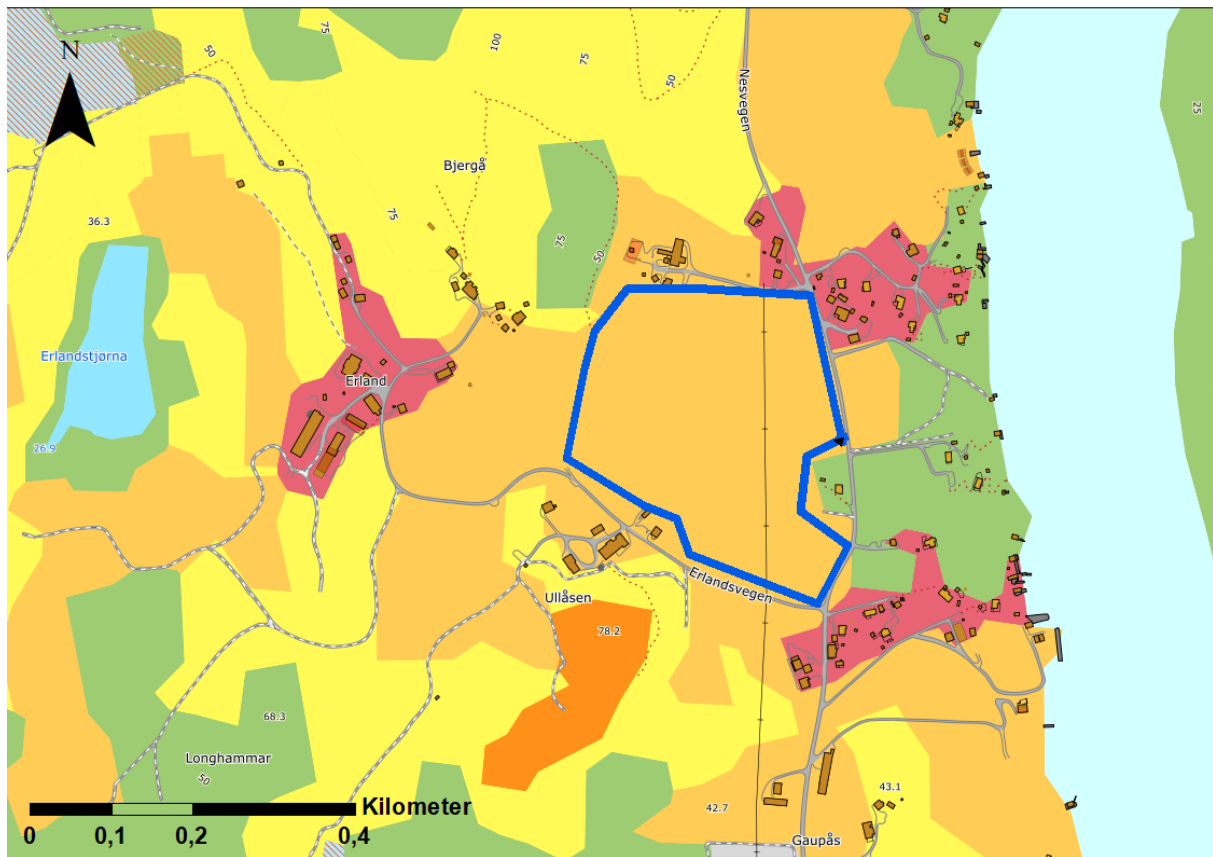
En enslig hann uten synlig hekkeatferd ble registrert på en relativt liten teig med dyrka mark ved Stakkastad. Det var noe forsumpning i området den holdt til, og det kan være at den kun var knyttet til lokaliteten pga. næringsøk. Lokaliteten vurderes likevel som et egnet hekkeområde, da det var flere sammenhengende teiger med dyrka mark i området.

Figur 4.39. Beliggenhet av vipefunn ved Stakkastad.

Erland, ved Skjoldastraumen

Tre vipper (to hanner og en hunn) ble registrert på en dyrka mark med friskt halvhøyt gress ved Erland. En av hannene drev med fluktspill innenfor området som er avgrenset på figur 4.36. Vipene holdt til på den nordlige teigen av området, som omfatter to teiger som er skilt med en steingard på tvers.

Figur 4.40. Avgrensning av området der det ble registrert vipere.

4.14 Bokn kommune

4.14.1 Potensielle hekkeområder

Bokn kommune er preget av et bølgete landskap og slake linjer. Kystlynghei dekker store arealer, men det er også en del skog og jordbruk på øyene. Innmarksbeiter dominerer lokalt på en del lavereliggende slake arealer, og her inngår også en del dyrka mark. Bosetningsstrukturen er preget av spredt gårdsbebyggelse, men med tettere bebyggelse i forbindelse med kommunesenteret Føresvik.

Pr. 2019 var det registrert 9 570 dekar med jordbruksareal i drift i Bokn kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 2 590 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite, men med noe overflatedyrka areal. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør hele 20,4 % av kommunens landareal.

Potensielle hekkeområder for vipe ligger spredt i kommunen, spesielt på Ognøy, ved Føresvik, Are (sør på Vestre Bokn), på Austre Bokn (sør og nord). De største arealene med sammenhengende dyrka mark ligger ved Føresvik, men her er det i stor grad skrånende terreng, noe vipene erfaringsmessig unngår.

4.14.2 Funn i Artskart

På Artskart er det registrert kun 55 funn av vipe. Av disse er 21 funn fra det forrige århundret.

Forrige århundre

De 21 funnene fra forrige århundret stammer fra perioden 1946 -1996. Funnet fra 1946 er fra Torland den 19.5 (1 ind.). De nest eldste funnene er fra 16.6.1977, da 6 ind. ble sett på Ognøy og 2 ind. på Vestre Bokn. Så er det to funn fra 15.6.1983 som kun er ført til kommune. Det er 3 funn fra Ognøy i 1989, i april (2) og september. De siste 13 funnene fra forrige århundre er fra 1990-tallet, fra Vågå sør på Austre Bokn. Her er det funn både fra vår, sommer og høst.

Funnene fra forrige århundre er stort sett registrert uten type aktivitet, men *reproduksjon* er ført for et funn ved Vågatjørn (sør på Austre Bokn) den 8.6.1991.

Av de 21 funnene, var det 16 funn med ensifrede tall og 5 med tosfrede tall. Høyeste registrerte antall var fra Ognøy den 9.april 1989.

Oppsummert, viser funnene fra forrige århundre at viper var knyttet til flere områder i kommunen i denne perioden, men Våga-området sør på Austre Bokn har flest funn. Det er likevel ikke mulig å si noe om hvor representative funnene er for den reelle fordelingen i kommunen.

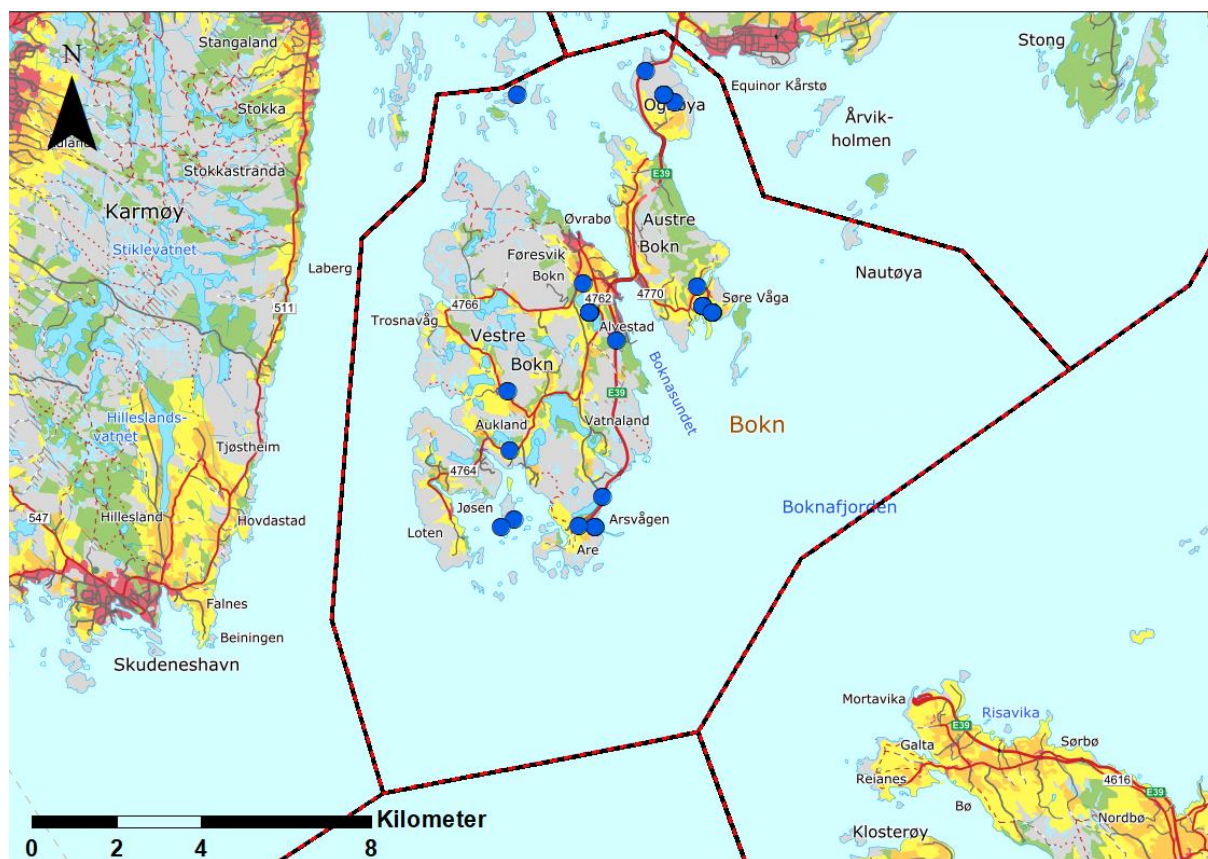
Dette århundret

De 34 funnene fra Bokn i dette århundret er fra følgende lokaliteter: Boknabergvatnet, Vestre Bokn (14 funn), Våga (7), Arsvågen (5), Ognøy (5), Håland (1), Sunnalandvatnet (1) og «Vestre Bokn» (1). Funnene er fra perioden januar – oktober, med flest funn i mars (8), mai (7) og april (6). En stor andel (31 av 34) funnene gjelder en- sifrede antall viper. Høyeste antall registrert var 26 ind. ved Are den 17.3, 11 ind. fra Ognøy den 3.4 og 10 ind. Boknaberg den 29.3.

På 2000-tallet er det registrert *mulig reproduksjon* ved Våga (2009), ved Boknabergvatnet (2011, 2011, 2012, 2014 og 2016), på Ognøy (2010) og ved Sunnalandvatnet (2011).

I 2020 er det kun registrert ett funn i Bokn kommune på Artskart; 1 ind. ved Boknabergvatnet den 1. juni.

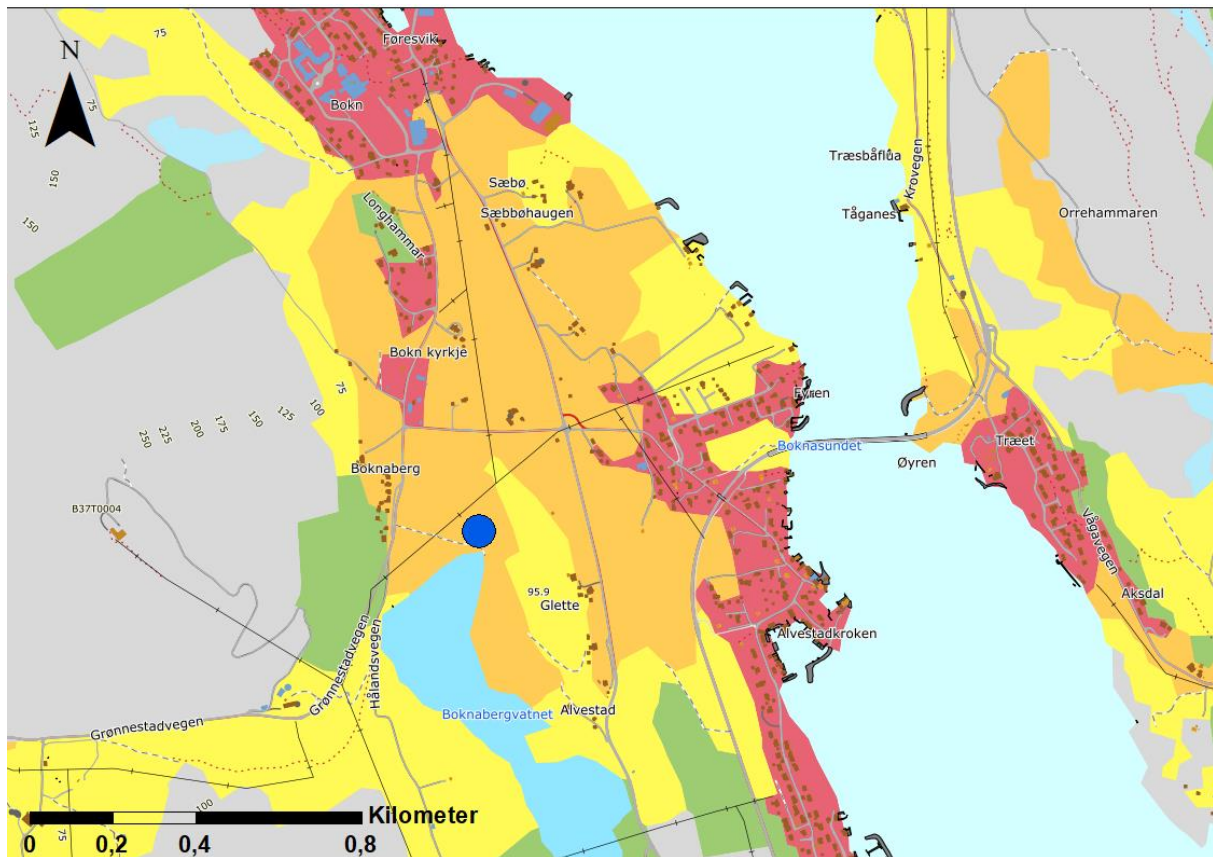
Figur 4.41 viser beliggenheten av funnsteder for viper i kommunen, registrert på Artskart.

Figur 4.41. Beliggenhet av funn av vippe i Bokn kommune, registrert i Artskart. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

4.14.3 Kartleggingen i 2020

Den 5.5.2020 ble det registrert en liten flokk på 5 vipper ved Boknabergvatnet, i et litt fuktig/gjørmete parti på dyrka marka her. Vipene ble skremt opp, og returnerte ikke i løpet av de neste 5 minuttene. Ingen hekkeatferd. Figur 4.42 viser beliggenheten av lokaliteten.

Figur 4.42. Funnsted for vipe ved Boknabergvatnet, Vestre Bokn.

4.15 Haugesund kommune

4.15.1 Potensielle hekkeområder

Haugesund er en kystkommune med relativt slake landskapsformasjoner. De indre delene av kommunen er delvis dekket med skog og annen utmark, mens kystlandskapet i den nordlige delen av kommunen består i stor grad av lyngheier. Sør i kommunen ligger kommunesenteret Haugesund, og bebyggelsen knyttet til byen legger beslag på ca. 1/3 av kommunens 47 km² areal.

Jordbruksarealer er hovedsakelig knyttet til den nordlige delen av kommunen (figur 4.39). Teigstrukturen er småskala, og innmarksbeiter dominerer. Det er knapt noen sammenhengende arealer med dyrka mark som strekker seg over 1 km.

Pr. 2019 var det registrert 6 299 dekar med jordbruksareal i drift i Haugesund kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 1 613 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite, men med noe overflatedyrka areal. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør hele 8,4 % av kommunens landareal.

Potensialet for hekkende vipper i Haugesund kommune vurderes som relativt lavt. Dette begrunnes med at de dyrka områdene er relativt små og i stor grad omgitt av skog. Potensialet

for predasjon og forstyrrelser er dermed stor, noe som trolig er en grunn til at vipene gjerne unngår slike arealer.

4.15.2 Funn på Artskart

På Artskart er det registrert hele 927 funn av vipe i Haugesund kommune. Av disse, er 229 funn (25%) fra det forrige århundret.

Forrige århundre

De eldste funnene i kommunen er fra Kvåla i 1949 (4 ind. 10.6 og 5 ind. 11.6). Øvrige funn stammer, med et unntak (1973) fra perioden 1980 – 1999, med flest funn fra 1994 (83 funn), 1995 (37) og 1993 (35). Funnene er registrert på mange lokaliteter, men absolutt flest fra Vibrandsøy, Tornesvatnet og Røvær. Totalt 90 (39,3 %) av funnene fra de to siste tiårene i forrige århundre gjelder tosifrede tall, mens ti funn (1,1 %) omfatter tresifrede tall. I denne tidsperioden var gjennomsnittlig antall på de tosifrede funnene på 30,7 individer.

De tresifrede tallene er: 215 ind. Tornesvatnet 22.10.1989, 215 ind., Vibrandsøy 4.9.1994, 200 ind. Vibrandsøy, 12.8.1993, 160 ind. Tornesvatnet 15.9.1983, 150 ind. Tornesvatnet 5.9.1986, 135 ind. Tornesvatnet 30.8.1988, 125 ind. Tornesvatnet 22.9.1985, 125 ind. Tornesvatnet 17.8.1992, 125 ind. Tornesvatnet 3.10.1992 og 110 ind. Tornesvatnet 31.3.1984. Disse høye tallene er ansamlinger før høsttrekket (9 funn) og før vipene har etablert seg på hekkeplassene (1 funn).

Ingen funn fra forrige århundre er registrert som reproduksjon, men ett funn fra Vibrandsøy fra 1994 er notert som *mulig reproduksjon*. Mange av funnene fra forrige århundre i Haugesund kommune er imidlertid ikke notert for aktivitet. Dette betyr at det kan være flere enn det ene funnet som skulle blitt kodet som reproduksjon eller mulig reproduksjon.

Dette århundret

De 698 funnene fra dette århundret er spredt på alle de 21 årene, uten noen klar tendens til utvikling. Flest funn stammer fra 2009 (92 funn) og 2017 (96 funn), og færrest funn er gjort i 2005 (10 funn) og 2015 (11 funn). Det er flest funn fra Tornesvatnet og Vibrandsøy – lokaliteter som også utmerket seg i forrige århundre. Av de totalt 698 funnene fra dette århundre, er 90 av dem tosifrede antall (12,9%), mens kun to funn gjelder tresifret antall (0,3%). Det tresifrede tallet gjelder en observasjon av 159 ind. på Vibrandsøy 5.8.2005 og 150 ind. ved Tornesvatnet. 29.8.2002. Andelen tosifrede og tresifrede funn skiller seg dermed klart fra funnene i forrige århundre, da det var hhv 39,3% og 1,1% av totalantallet. Også gjennomsnittlig antall på tosifrede funn er gått ned, fra 30,7 til 23,8 individer.

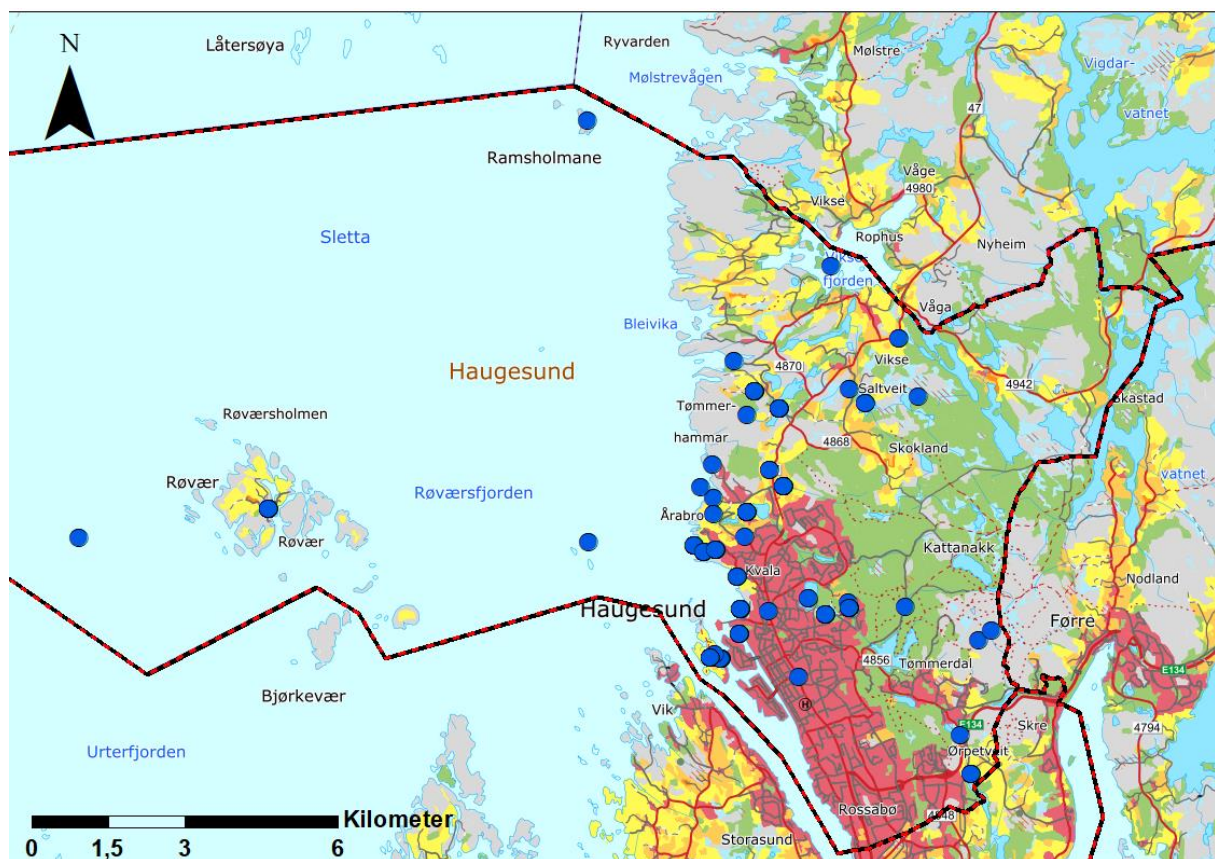
På 2000-taller er det dokumentert reproduksjon ved Førlandsvatnet (2018 og 2019), ved Røyrvatnet (2014), ved Tornesvatnet (2008, 2011, 2013 og 2016) og Vibrandsøy (2009). Alle dokumenterte hekkinger gjelder ensifrede antall vipere. Det er ellers flere funn som er definert som *Mulig reproduksjon* fra 2000-tallet.

2020

På Artskart er det registrert 33 funn i 2020. Funnene er fordelt på følgende lokaliteter: Førlandsvatnet (20 funn) Vibrandsøy (6), Røvær (2), Tornesvatnet (2), Førlandsvågen (1), Vikesfjorden (1) og Saltveitvatn (1). I 2020 ble det i stor grad kun registrert 1 og 2 vipere pr. funn i Haugesund kommune, med 7 ind. på Vibrandsøy den 11.3 som høyeste antall. Andelen funn med to-sifret antall var altså nå på 0 %.

I 2020 ble det registrert *Mulig reproduksjon* på Røvær (3 ind. 2.5 og 1 ind. 15.6), ved Førlandsvatnet (2 ind. 19.4) og ved Saltveitvatnet (6 ind. 1.4). Ingen av registreringene i 2020 gjelder kategorien *Reproduksjon*.

Figur 4.43 viser beliggenheten av funn av vipere som er lagt inn på Artskart.

Figur 4.43. Beliggenhet av funn av vipere i Haugesund kommune, registrert i Artskart. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

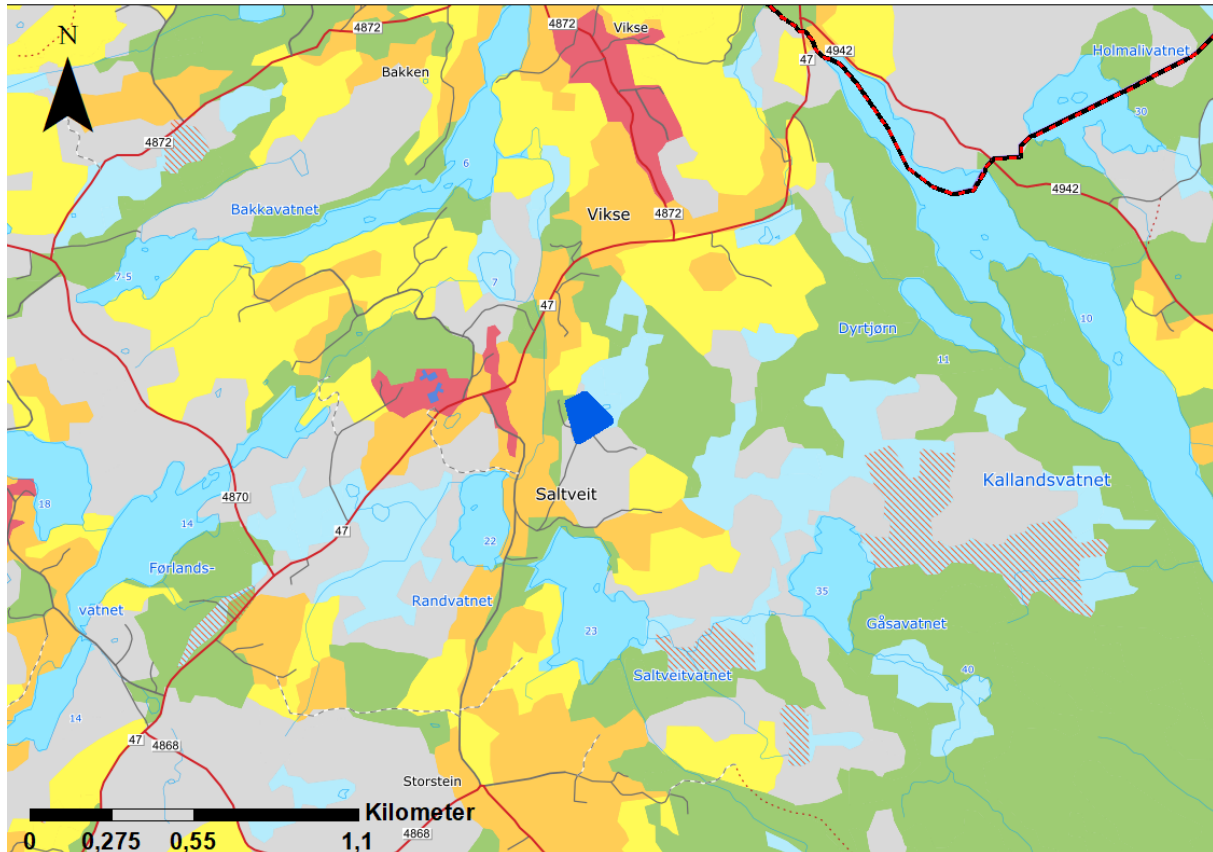
4.15.3 Kartleggingen i 2020

Kartleggingen av vipere i Haugesund kommune ble gjennomført den 5.5. Med unntak av Røvær og Vibrandsøy, ble alle offentlige veier der det potensial for hekkende vipere, kjørt opp. Det bemerkes at det på Artskart er registrert mulig hekking av vipere på Røvær i 2020 (se over), og at Vibrandsøy har vært en hekkeplass for vipere inntil nylig.

Vipere ble lokalisert i kun ett område i Haugesund under kartleggingen, ved Saltvedt helt nord i kommunen. Her ble det registrert ett par på et lite nydyrkingsfelt, en teig som var delvis omgitt

av skog. Lokaliteten vurderes som noe utypisk for hekkende vipper, men vipene hadde hekkeatferd. Teigen lå i tilknytning til en privat vei.

Det bemerkes at 6 vipper ble sett like ved denne lokaliteten, ved Saltveitvatnet, den 1.april (Artskart). Figur 4.44 viser beliggenheten av vipelokaliteten på nydyrkingsfeltet.

Figur 4.44. Beliggenhet av vipelokalitet ved Saltveit.

4.16 Karmøy kommune

4.16.1 Potensielle hekkeområder

Karmøy er en lavereliggende kystkommune med relativt slake landskapsformasjoner. Store deler av den indre delen av hovedøya Karmøy er dekket av kystlynghei, mens bebyggelsen og jordbrukslandskapet dekker i stor grad arealer i randsonen av øya. Helt nord på Karmøya er landskapet dominert av jordbrukslandskap og spredt gårdsbebyggelse.

Pr. 2019 var det registrert 6 299 dekar med jordbruksareal i drift i Haugesund kommune (SSB). Av dette utgjorde fulldyrka eng 1 613 dekar. De øvrige jordbruksarealene i kommunen er stort sett innmarksbeite, men med noe overflatedyrka areal. Kornåkrer er ikke registrert i kommunen. Jordbruksarealet utgjør hele 8,4 % av kommunens landareal.

4.16.2 Funn på Artskart

På Artskart er det registrert hele 3 764 funn av vipere i Karmøy kommune. Av disse, er 645 funn (17 %) fra det forrige århundret. Den lave andelen fra forrige århundre gjenspeiler ikke reell forekomst, da funnmengden på tjenesten Artskart/Artsobservasjoner har vært økende.

Materialet på vipere fra Karmøy er så stort at det vil være ressurskrevende å gå gjennom det tilsvarende som i de andre kommunene. Det er derfor en grovere presentasjon som følger nedenfor.

Forrige århundre

Funnene fra forrige århundre omfatter årene 1966 – 1999, med funn på alle årene. Materialet i denne perioden viser ingen klar tendens, men med noe flere funn mot slutten av perioden. Flest registreringer er det fra 1977, med 69 funn. De laveste antall stammer fra årene 1980 (1), 1966 (1), 1967 (3), 1968 (3) og 1968 (4).

Totalt 63 (9,8 %) av de 645 funnene fra forrige århundre er ført til kategorien *Reproduksjon*, mens 105 (16,3 %) av funnene er ført til *Mulig reproduksjon*. Funnene registrert med reproduksjon stammer fra mange titalls lokaliteter på Karmøy.

Dette århundret

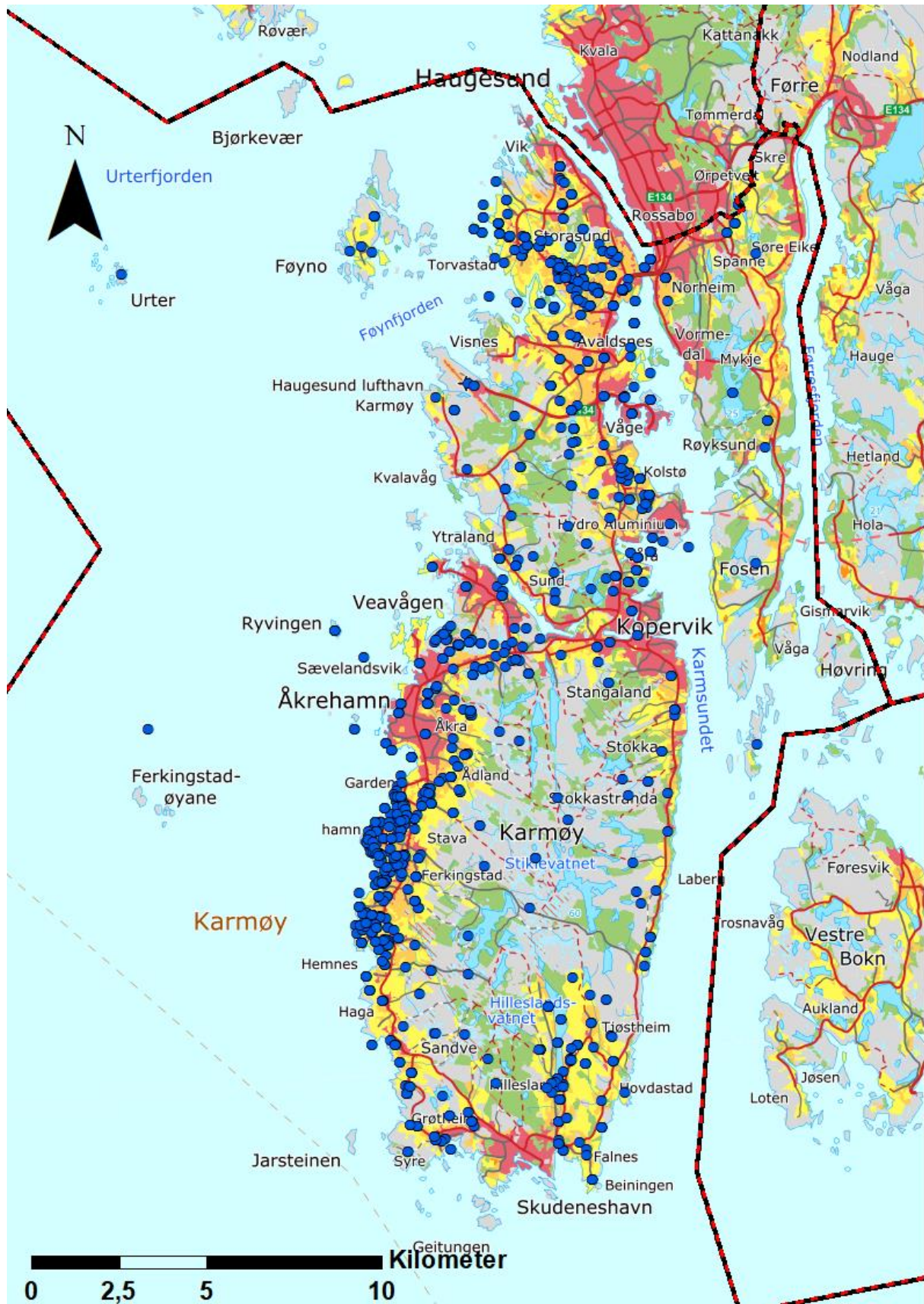
De 3119 funnene fra dette århundret er fordelt på alle årene. Det er klart stigende antall funn fra 2000 og frem til 2020. Flest funn er registrert i 2014 (335), 2017 (362), 2018 (363) og 2019 (388), mens færrest funn er registrert i 2006 (24), 2007 (25) og 2002 (25).

Totalt 260 (8,3 %) av de 3 119 funnene fra dette århundret er ført til kategorien *Reproduksjon*, mens 914 funn (29,3 %) er ført til *Mulig reproduksjon*. Funnene registrert med reproduksjon stammer fra 25 lokaliteter i kommunen.

2020

Det er registrert 273 funn i Karmøy kommune i 2020 – alle bortsett fra ett (Urter) er fra hovedøya. Av disse er 38 funn registrert som *reproduksjon* og 49 funn som *mulig reproduksjon*. De dokumenterte hekkeområdene var i år lokalisert i tre områder og ca. 25 lokaliteter på Karmøya. Grovt sett ligger hekkeområdene ved Hilleslandsvatnet i SØ, i området Ferkingstad – Åkra i vest og på den nordligste delen av øya. Inkluderes funn med mulig reproduksjon, er det noe større geografisk spredning.

Figur 4.45 viser beliggenhet av funnsteder for vipere i Karmøy kommune, registrert på Artskart.

Figur 4.45. Beliggenhet av funn av vippe i Karmøy kommune, registrert i Artskart. Dyrka mark (og overflate dyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

4.16.3 Kartleggingen i 2020

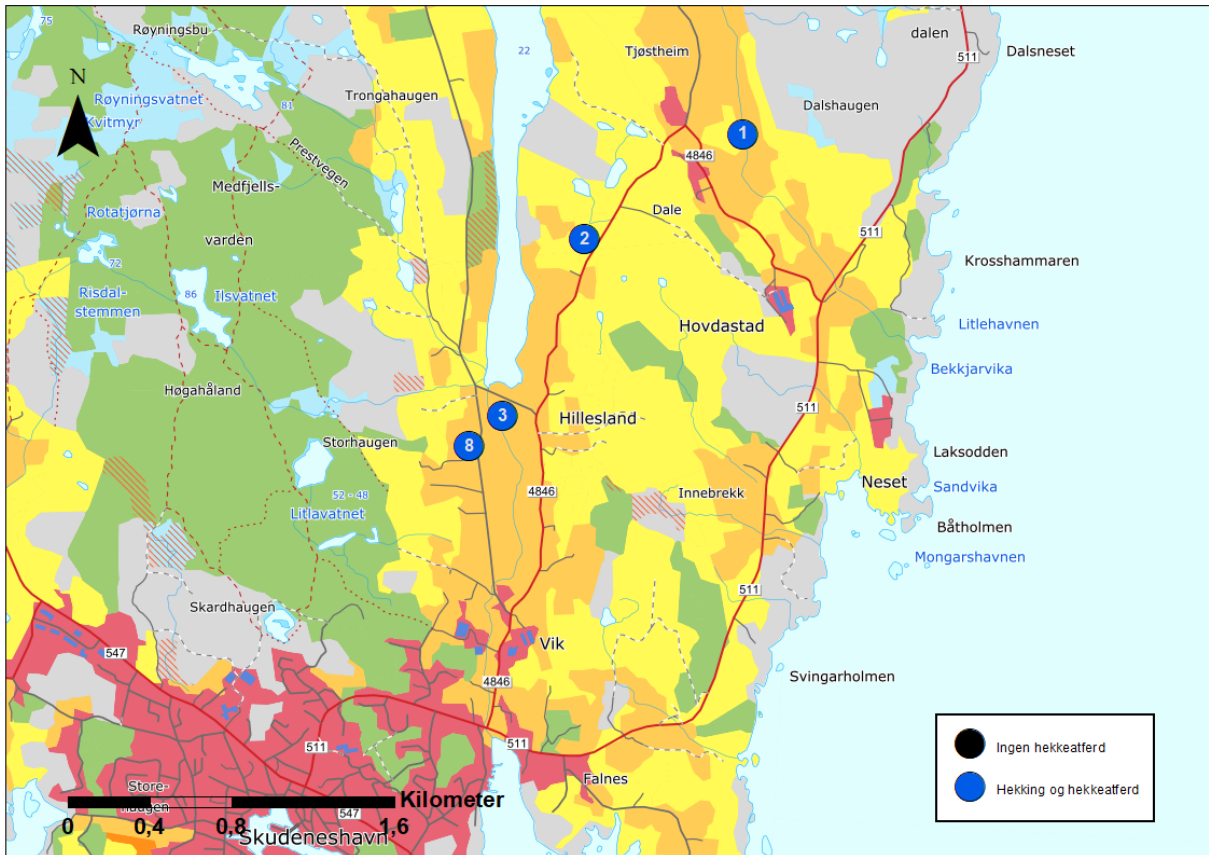
Karmøy kommune ble kartlagt den 4. og 5. mai. Det ble totalt registrert 143 vipere, alle på hovedøya Karmøy. Figur 4.46 – 4.49 viser funnsteder for vipe i kommunen, skilt mellom funn med hekking/hekkeitferd og funn uten hekkeitferd (oftest næringssøkende fugler). Det ble registrert 10 rugende fugler og 15 unger. Trolig var det langt flere rugende fugler og unger på lokalitetene, men på flere av stedene var det vanskelig å få oversikt fra offentlig vei. Dette skyldes både lang avstand og for høy vegetasjon.

Flere av vipelokalitetene på Karmøy er på små jordbruksteiger, delvis innimellom bebyggelse. I relativt stor grad synes vipene å ha etablert seg på brakk dyrka mark. Noen av lokalitetene lå på innmarksbeiter.

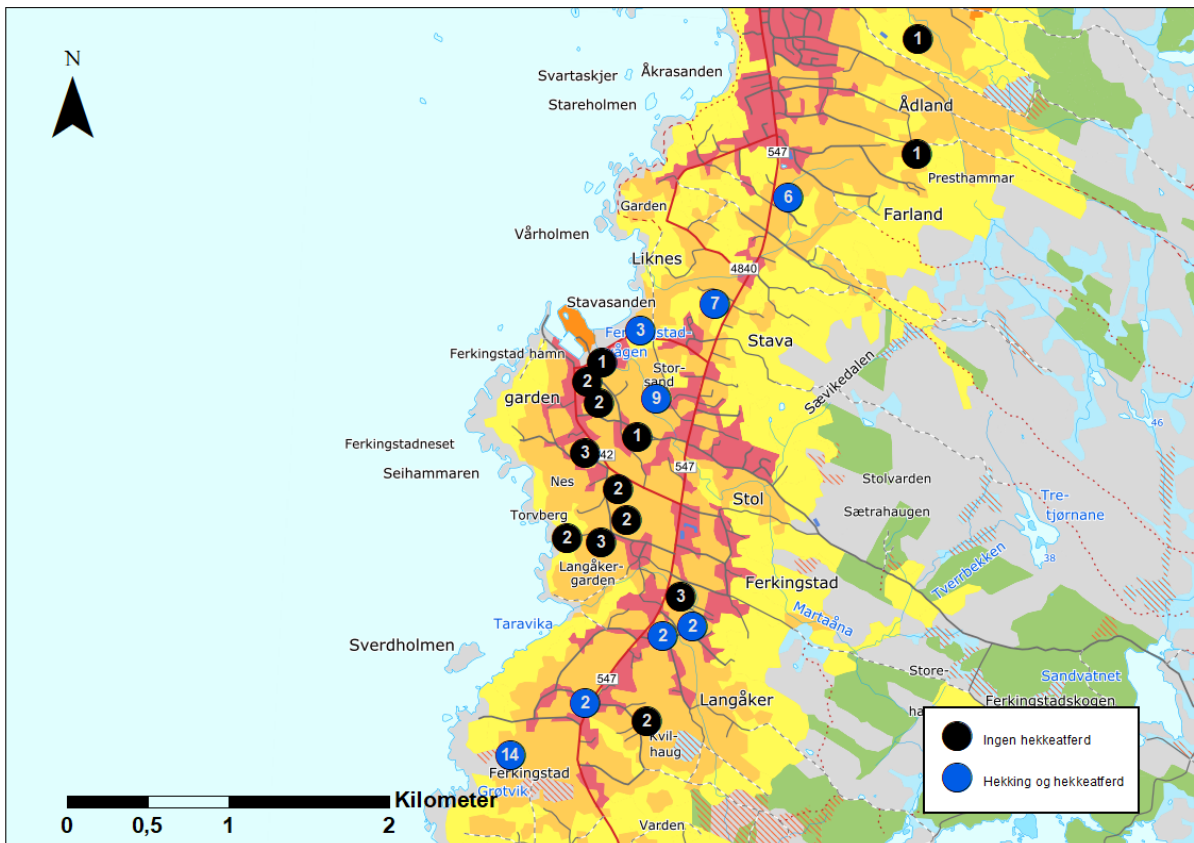
Karmøy kommune var ressurskrevende å kartlegge. Det var svært mange småveier å kjøre opp, relativt mye vipere å kartlegge, og mange av teigene med vipere var små og lå innimellom spredt bebyggelse. Videre ligger det mange jordbruksområder som er vanskelig å få oversikt over fra offentlig vei. Dernest ble det observert relativt mange vipere som trolig var kun næringssøkende, og ikke var knyttet til en hekketeig der de ble sett. Det ble brukt mye tid på å avklare hvilken aktivitetsstatus mange av disse vipene hadde.

Resultatet av kartleggingen gir trolig ikke et like representativt bilde av hekkebestanden som i andre kartlagte kommuner (se kapittel 5).

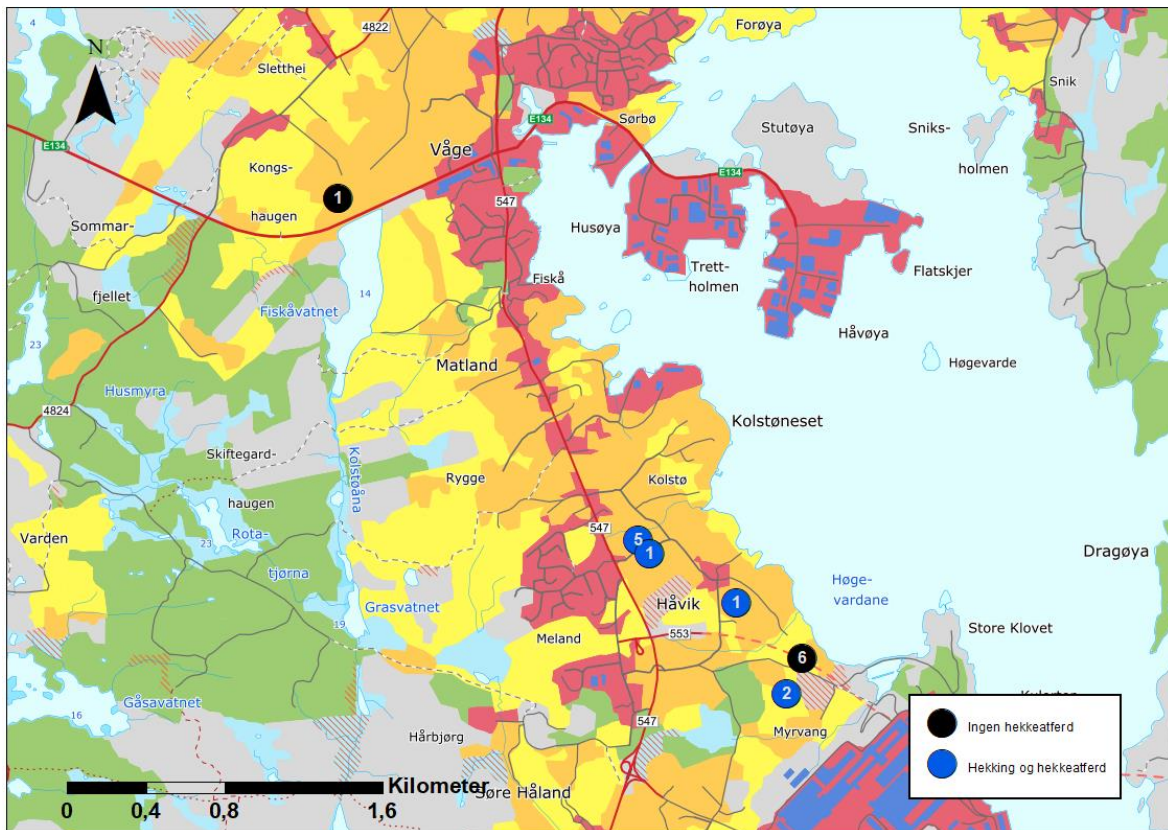
Det bemerkes at store deler av hekkebestanden av vipere i Karmøy kommune er overvåket, da det var en rekke markeringspåler (med viltkamera) knyttet til flere av hekkeplassene.

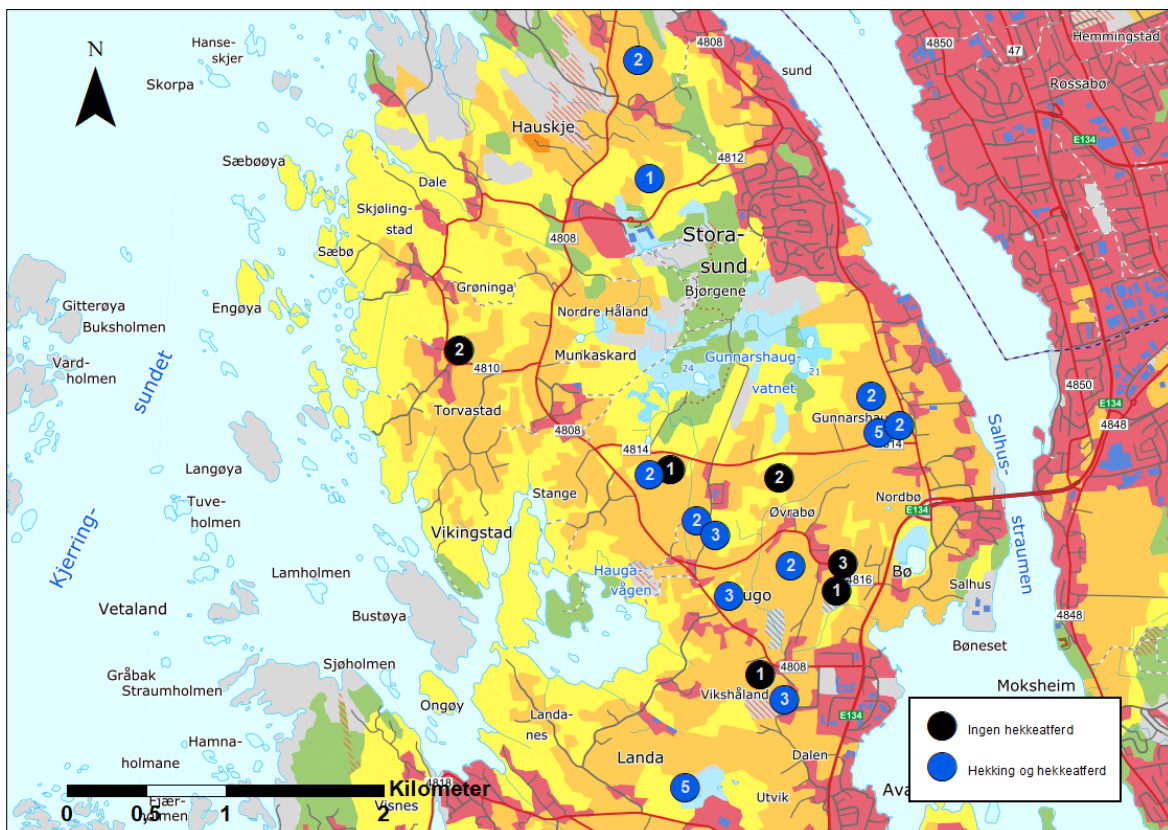
Figur 4.46. Beliggenhet av funnsteder (og antall individer) for vipre ved Hilleslandsvatnet, SØ på Karmøya. Dyrka mark (og overflatedyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Figur 4.47. Beliggenhet av funnsteder (og antall individer) for vipre i området Ferkingstad - Åkra. Dyrka mark (og overflatedyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Figur 4.48. Beliggenhet av funnsteder (og antall individer) for vipe i området nord for Hydro-anlegget. Dyrka mark (og overflatedyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

Figur 4.49. Beliggenhet av funnsteder (og antall individer) for vipe i området Ferkingstad - Åkra. Dyrka mark (og overflatedyrka) er farget orange, mens innmarksbeiter er farget gult.

5 BESTANDSANSLAG OG DISKUSJON

5.1 Kommunevis gjennomgang

Kartleggingen av hekkende vipser våren 2020 gir ikke en fullstendig status for hekkende vipser i de undersøkte kommunene. Nedenfor følger en oversikt over noen feilkilder:

- Det vil kunne finnes hekkeområder i tilknytning til private veier som ikke er undersøkt.
- Det er mulig å overse vipser i jordbrukslandskapet når vegetasjonen er høy
- Da stort sett alle observasjoner ble gjort fra vei, vil det ikke alltid være mulig å få full oversikt over alle arealer i hekkeområder.
- Det er fullt mulig å overse rugende vipser. Hekkeområder med få individer kan derfor bli oversett dersom det ikke er hanner som markerer med fluktpill.
- Noen få øyer i de undersøkte kommunene er ikke besøkt.
- Tidlig hekkende vipser kan ha avbrutt hekkingen og forlatt hekkeområdet da kartleggingen ble gjennomført.

På tross av de overnevnte feilkildene, vurderes materialet å være relativt representativt for situasjonen i undersøkelsesområdet for hekkesesongen 2020. For å gi et mest mulig pålitelig bestandsanslag for kommunene, er det likevel nødvendig å hente inn data fra nettstedet Artskart. Dette materialet vil også til en viss grad kunne gi historisk informasjon. Nedenfor følger en kommunevis gjennomgang av status pr. 2020, basert på de nevnte kildene og noe personlig informasjon.

Sokndal kommune

Vipse hekket tidligere flere steder i kommunen, blant annet på Mydland.

Arten ble ikke registrert under undersøkelsen i 2020, men det ble registrert 5 og 4 individer på Årstad hhv. 31.3 og 5.4. Da det ble registrert hekkeatferd, kan det være en svært liten restbestand igjen i kommunen. Det ble imidlertid ikke registrert funn av arten på Artskart i Sokndal kommune i 2019.

Stort sett alle funnene av vipser fra de siste årene stammer fra jordbrukslandskapet ved Årstad, like sør for bebyggelsen i Hauge i Dalane. Trolig er arten ikke etablert i andre områder i kommunen.

Anslått hekkebestand i Sokndal kommune i 2020: Maksimalt 4 individer.

Lund kommune

Arten ble lokalisert i to områder under kartleggingen i 2020, ved Byrkjemo og Vasshus. Disse to lokalitetene ligger relativt nær hverandre, og vurderes som en lokal populasjon. I 2020 ble det ikke registrert vipser på Artskart fra kommunen, og ingen funn foreligger fra andre områder i perioden 2017-2020. Vipene ved Byrkjemo og Vasshus vurderes derfor å være en liten restbestand i dette området. Grunneier ved Byrkjemo hadde ikke hatt vipser på eiendommen på mange år, før nå 7-8 fugler dukket opp i år og hekket der. Vipene er imidlertid kjent for å være

noe opportunistiske, og dette nydyrkingsfeltet kan ha gitt grunnlag for en spontan etablering på et gunstig hekkeområde. Grunneier opplyser ellers at det skal ha vært vipere nærmere Teksevatnet for noen år siden, og det kan ha vært noen av/alle disse vipene som nå etablerte seg ved Byrkjemo i 2020. På Artskart er det registrert vipere ved Teksevatnet på 2000-tallet. Andre områder ved Teksevatnet kan derfor fremdeles være aktuelle hekkeområder for vipe. Noen av de potensielle områdene ligger imidlertid utenfor innsyn fra offentlig vei. Det gjelder også hekkelokaliteten ved Byrkjemo.

Anslått hekkebestand i Lund kommune i 2020: 10+ individer.

Eigersund kommune

Arten ble registrert i to områder under kartleggingen i 2020; Grøsfjell og Eigerøy. I tillegg ble det registrert ett par med vipere på Slettebø dagen etter (24.4) vår kartlegging (kilde: Artskart). Under vår kartlegging på Eigerøy ble 5 vipere registrert i samme området. Da gresset var høyt, kan det ha vært vipere som ikke ble lokalisert. I mars ble det sett 10 - 16 vipere på Eigerøy (Artskart), noe som indikerer at bestanden av vipere på Eigerøy er større enn de 5 individene skulle tilsi. Det er normalt at vipene i et hekkeområde samles i flokker før de sprer seg ut på hekkelokalitetene (egne erfaringer). Det kan likevel ikke utelukkes at noen av vipene som ble sett her i mars var på trekk. I april og mai ble det på Artskart kun registrert ensifrede antall vipere på Eigerøy, men vipene kan ha spredt seg ut over øya.

I 2020 ble de fleste dokumenterte og mulige hekkinger av vipe på Eigerøy registrert i jordbrukslandskapet på Samslått. Dette er samme område som Ecofact registrerte vipene den 23.4. Det ble ellers sett vipere ved Eigerøy fyr og ved Skadberg i hekkeperioden.

Ved vurderingen av hekkebestanden i Eigersund kommunen, legges det til grunn at arten nå kun er etablert i tre områder; Eigerøy, Grøsfjell og Slettebø. Arten ble ikke sett på Slettebø under kartleggingen i 2020, men vipene kan ha blitt oversett. Et lite antall (inntil 8 ind.) er på Artskart registrert her hvert av de siste fem årene, og nå er det kanskje ett par igjen.

Anslått hekkebestand i Eigersund kommune i 2020: 16-20 individer.

Bjerkreim kommune

Arten ble ikke registrert i kommunen under kartleggingen i 2020. På Artskart ble det imidlertid registrert hekking av vipe ved Eikeland (trolig ett par) dette året. Basert på Artskart, ble arten ikke registrert andre steder i kommunen i 2020 (på tross av aktive fuglefolk i kommunen). Det ble ellers sett inntil 4 vipere på flere datoer i det tradisjonelle hekkeområdet ved Tengesdal i 2019, så en liten restbestand kan ennå være igjen i kommunen.

Anslått hekkebestand i Bjerkreim kommune i 2020: 2-6 individer.

Gjesdal kommune

Arten ble registrert i to områder i kommunen under kartleggingen i 2020; ved Kyllingstad og Edlandsheia. I tillegg ble arten sett ved Klugsvatnet (1-5 ind.) og Limavika (1-2 ind.), sistnevnte

lokalitet med mulig reproduksjon (kilde: Artskart). Restbestanden i kommunen vurderes derfor å være spredt på inntil 4 lokaliteter.

Anslått hekkebestand i Gjesdal kommune i 2020: 8-12 individer.

Gamle Forsand kommune

Vipe ble ikke sett i gamle Forsand kommune under kartleggingen i 2020. Det er ingen øvrige opplysninger om at arten nå hekker i den gamle kommunen.

Anslått hekkebestand i Forsand kommune i 2020: 0 individer.

Strand kommune

Vipe ble lokalisert i to områder under kartleggingen i 2020; Heggheim og området Nordland-Nordlandsvatnet. Ingen øvrige opplysninger om hekkende viper i Strand kommune i 2020 foreligger. Det er en liten usikkerhet om arten kan hekke på øyene Heng, Sør-Hidle og Hidle-Kjeøy (ingen av disse ble undersøkt), men ingen opplysninger tilsier at så er tilfelle. På Sør-Hidle ble arten registrert med mulig reproduksjon så seint som 2015 (Artskart), men nå er arten trolig utgått (Kjell-Ove Hauge, pers. medd.).

Anslått hekkebestand i Strand kommune i 2020: 15-20 individer.

Hjelmeland kommune

Vipe ble lokalisert i kun ett område under kartleggingen i 2020; i Lyngsheia. Dette er en høyereliggende lokalitet med noen få nydyrkingsfelt på tidligere myr. Ingen øvrige registreringer av vipe foreligger fra 2020. Arten er så godt som utgått i kommunen.

Anslått hekkebestand i Hjelmeland kommune i 2020: 2 individer.

Suldal kommune

Vipe ble ikke lokalisert i Suldal kommune under kartleggingen i 2020. Det er heller ingen andre opplysninger om funn av viper i kommunen fra i år. På Artskart er imidlertid arten registrert på Hebnes (1-2 ind.) og Høyvik (1 ind.) våren 2018, samt på Hebnes (2 ind.) våren 2019. Da det potensielle hekkeområdet Foldøy ikke ble undersøkt av Ecofact i 2020, kan en ikke helt utelukke at der er noen få viper igjen der. Hvis så ikke er tilfelle, kan arten nå være helt utgått i kommunen.

Anslått hekkebestand i Suldal kommune i 2020: 0+ individer.

Sauda kommune

Det ble ikke lokalisert viper i Sauda kommune under kartleggingen i 2020, men den potensielle hekkelassen Hellandsbygd ble ikke besøkt. I de siste tre årene er det imidlertid ikke registrert viper i Sauda kommune på Artskart, på tross av at minst én aktiv amatørornitolog opererer i kommunen. De to siste årene vipe ble sett i kommunen, var det kun én fugl, en hann, som ble sett (Artskart). Arten er derfor trolig nylig utgått som hekefugl i kommunen.

Anslått hekkebestand i Sauda kommune i 2020: 0 individer.

Vindafjord kommune

Vipere ble lokalisert i tre områder i Vindafjord kommune under kartleggingen i 20, Vikedal, Dalsbygda og i Vatsdalen. Totalt ble det registrert 24 individer.

På Artskart ble det registrert vipere i noen få andre områder i kommunen i 2020, men dette var kun enkeltfunn i ruge- og ungeperioden. Det bemerkes imidlertid at det ble sett 14 vipere på Vestrå i Skjold den 14.3. Da kun ett individ ble registrert her seinere på våren, kan de 14 vipene være en ansamling før vipene fordelte seg på hekkeplassene i kommunen.

Anslått hekkebestand i Vindafjord kommune i 2020: 25-30 individer.

Tysvær kommune

Vipere ble registrert i tre områder i Tysvær kommune under kartleggingen i 2020, Kårstø (10), ved Skjoldastrumen (3) og Stakkastad (1).

På Artskart er det for 2020 lagt inn funn med mulig reproduksjon både fra Grinde (1-4 ind.), Hetland (1-3 ind.) og Førland (1-6 ind.). I tillegg ble det registrert flere vipere (inntil 8 ind.) med mulig reproduksjon ved Stakkastad. Med grunnlag i alle disse funnene, er nok hekkebestanden i Tysvær kommune større enn vår kartlegging skulle tilsi.

Anslått hekkebestand i Tysvær kommune i 2020: 30-35+ individer.

Bokn kommune

Fire vipere uten hekkeatferd ved Boknabergvatnet var resultatet fra kartleggingen i Bokn kommune i 2020. På Artskart er det registrert ett funn av en vipere fra samme lokalitet i 2020.

Det er noe usikkerhet knyttet til om det fremdeles kan være vipere igjen på Ognøy da 2-4 ind. ble sett her i 2019 i hekketiden. Bestandsanslaget nedenfor tar høyde for det.

Anslått hekkebestand i Bokn kommune i 2020: 4+ individer.

Haugesund kommune

To vipere (par) med hekkeatferd ble lokalisert ved Saltveit under kartleggingen i Haugesund kommune. Potensielle hekkeplasser for vipere som Røvær og Vibrandsøy ble ikke undersøkt i 2020.

På Artskart ble det i 2020 registrert mulig hekking på to andre lokaliteter enn Saltveit; på Røvær (2-3 ind.) og Førlandsvatnet (2 ind.) På Saltveit ble det også registrert 6 vipere tidligere på våren enn vår kartlegging. Det er ellers registrert hekkeatferd på Vibrandsøy og Tornesvatnet i de siste årene. Hekkebestanden av vipere i Haugesund kommune vurderes derfor å være noe høyere enn vår kartlegging i 2020 skulle tilsi.

Anslått hekkebestand i Haugesund kommune i 2020: 10+ individer.

Karmøy kommune

Kartleggingen i 2020 gir ikke et fullt ut representativt bilde av hekkebestanden i Karmøy kommunen. Dette begrunnes hovedsakelig med at flere hekkeområder ligger vanskelig til og med dårlig innsyn fra offentlig vei. Funn i Artskart viser også at det er flere hekkeområder for vipere i 2020 som ikke ble fanget opp av vår undersøkelse, og at antallet registrerte fugler er høyere enn i vår undersøkelse.

Ifølge Kvinnesland (2016) ble hekkebestanden av vipere i Karmøy kommune i 2016 opptalt til ca. 150 par (314 vipere), en nedgang på ca. 25 % i forhold til 2014. Ifølge forfatter, ble bestanden i kommunen i 2016 estimert til å være på kun ca. 20 % av opprinnelig bestandsstørrelse.

I regi av prosjekt Vern vipa, er det blitt gjennomført grundige kartlegginger av hekkende vipere i Karmøy kommune de siste årene. I 2020 ble det registrert maksimalt 371 vipere i kommunen, en økning på nesten 100 i forhold til 2019 (276 ind.). Det ble også gjort totalt 147 reirfunn i 2020 (Kvinnesland 2020). Materialet på registrerte vipere stammer i stor grad fra tall i mars-april, dvs. når vipene har ankommet hekkeområdene. I denne perioden, før vipene etablerer seg på hekketeigene, er det normalt at vipene flokkes. Vipene er da lettere å telle, men det kan også være noe usikkerhet i om alle vipene som blir sett, vil kunne etablere seg i området de ses. Etter at vipene sprer seg ut i hekkeområdet, er det mer ressurskrevende å lokalisere dem, og feilkilder som høyere vegetasjon blir også en faktor.

Vår kartlegging har gitt et betydelig lavere tall vipere enn det prosjekt Vern vipa legger til grunn for Karmøy kommune. Prosjektet Vern vipa har gjennomført en langt grundigere kartlegging enn vår, med oppfølging gjennom hele sesongen. De har hatt muligheter/ressurser til å følge opp lokalitetene fra vipene ankommer til hekkingen er over. Vår kartlegging gir mer et øyeblikksbilde, og kartleggingen er stort sett kun gjennomført fra offentlig vei. Bestandsanslaget som benyttes i denne rapporten er derfor hentet fra Kvinnesland (2020).

Anslått hekkebestand i Karmøy kommune i 2020: 370+ individer.

5.2 Avsluttende bemerkninger

Feilkilder

En kartlegging av vipere i Rogaland tidligere på våren, ville trolig ha gitt mer pålitelige bestandsdata for noen av områdene. Det var en intensjon å starte kartleggingen i noen områder i slutten av mars – begynnelsen av april, men oppdraget var ikke avklart før ved påsketider.

Samtidig er det en fare for at en for tidlig kartlegging gir dårligere lokalgeografiske data, da vipene ikke alltid er knyttet til hekketeigene når de ankommer hekkeplassene. Vår kartlegging ble gjennomført medio april og primo mai. I denne fasen var det stort sett rugende fugler eller små unger å se. På grunn av høyt gress, var det i noen områder vanskelig å lokalisere rugende fugler og unger. Dette var spesielt en utfordring i Karmøy, Tysvær og Eigersund kommuner. I noen områder, som i Hjelmeland og Vindafjord, var imidlertid rugingen tilsynelatende ikke startet under besøk.

Kartlegging av viper fra offentlig vei under et øyeblikks besøk, har sine begrensinger. Selv om de fleste hekkeområdene for viper i fylket kan ses fra offentlig vei, er det lokaliteter som ikke blir fanget opp. Videre er det i mange tilfeller nødvendig å gjennomføre feltkartlegginger når lokalitetene er oppdaget. Dette på grunn av avstand og uoversiktlig terreng. For Karmøy kommune ser en at avviket mellom våre resultater og den grundige lokale kartleggingen er stort. For flere av de andre kommunene vil dette avviket trolig vært betydelig mindre dersom tilsvarende grundig kartlegging hadde blitt gjennomført der. Dette begrunnes med hekkeområdene for vipe er lettere å få oversikt over fra offentlig vei fra mange av de aktuelle kommunene, noe som delvis har sammenheng med topografiske forhold.

Avviket på Karmøy gir ettertanker knyttet til om kartleggingsmetodikken har vært god nok. Skulle en slik kartlegging ha blitt gjennomført på ny, burde det ha blitt gjennomført en tidlig kartlegging (mars/primio april) i alle områder, og så en ny kartlegging senere. For å få lokalisert og tallfestet viper på alle hekkeplassene, burde en også bevege seg ut i terrenget flere steder. Dette vil være spesielt aktuelt der jordbruksarealene har stort omfang, som på Karmøy. En slik inventering er imidlertid svært ressurskrevende, uten å snevre inn kartleggingsområdet betydelig.

Bestandssituasjonen

Situasjonen for hekkende viper i Rogaland er svært negativ. Arten har utgått eller er i ferd med å utgå i flere av fylkets kommuner, og i kjerneområdet på Jæren har det også vært en dramatisk negativ utvikling. Den negative bestandsutviklingen i fylket gjenspeiler situasjonen på landsbasis. Dersom en legger til grunn at årsakene til den negative bestandsutviklingen hos vipe i Norge primært skyldes nasjonale forhold, er det avgjørende at det blir tilført betydelige økonomiske midler for å bremse denne nedgangen. Det vil være nødvendig med økonomiske kompensasjonsordninger for grunneierne, men også anti predator tiltak.

For Rogaland er det sannsynlig at de små restbestandene i mange av kommunene vil utgå i løpet av noen få år dersom ikke den lokale ungeproduksjonen er god nok. I lys av den negative utviklingen de siste tiårene, er det rimelig å anta at tiltak vil være nødvendig for å berge de fleste av disse populasjonene fra å dø ut. Lokale frivillige tilpasninger fra grunneiers side, kan likevel holde noen av dem i live noen år til. Men i det store bildet, må tiltakene og de økonomiske incentivene, komme i regi fra myndighetene.

6 REFERANSER

Artsdatabanken 2018: Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge. <https://www.artsdatabanken.no/rodlisterforaturtyper>

Artskart: <https://artskart.artsdatabanken.no>

Blomqvist, D. og Johansson, O.C. 1995. *Trade-offs in nest site selection in coastal populations of Lapwings Vanellus vanellus*. Ibis 137 (4): 550-558.

- Byrkjedal, I., Kyllingstad, K., Efteland, S. og Grøsfjell, S. 2012. *Population trends of Northern Lapwing, Eurasian Curlew and Eurasian Oystercatcher over 15 years in a southwest Norwegian farmland*. *Ornis Norvegica* 35: 16-22.
- Chamberlain D.E., Fuller R.J., Bunce R.G.H., Duckworth J.C., Shrubbs M. 2000. *Changes in the abundance of farmland birds in relation to the timing of agricultural intensification in England and Wales*. *Journal of Applied Ecology*.
- Kvinnesland, A. 2016. *Rødlista fuglearter langs traseen for Åkra omkjøringsvei*. Notat, 4 sider.
- Kvinnesland, A. 2018. Vern vipa. *For vern av vipa og de øvrige fuglene i Karmøy kulturlandskap*. Biodiv2010. Rapport 7-2018. 24 sider.
- Kvinnesland, A. 2020. Vern vipa. *For vern av vipa og de øvrige fuglene i Karmøy kulturlandskap*. Biodiv2010. Rapport 9-2020. 24 sider.
- Kålås, J.A., Husby, M., Nilsen, E.B og Vang, R. 2014. *Terrestriske fugler i Norge – bestandsvariasjoner 1996-2003*. *Vår Fuglefauna* 37: 14-20.
- McDonald, M.A. 2008. *Predation of Lapwing Vanellus vanellus nests on lowland wet grassland in England and Wales: effect of nest density, habitat and predator abundance*. *Journal of Ornithology* 149:555.
- Mjølåsnes, K. 2014. *Vipa på Jæren. 2 år med vipetellinger i Klepp, Time og Hå*. Rapport 1-2014.
- Roodbergen, M., van der Werf, B. og Hötker, H. 2012. *Revealing the contributions of reproduction and survival to the Europe-wide decline in meadow birds: review and metaanalysis*. *Journal of Ornithology*. 153, pp. 53-74.
- Schrubbs, M. 2007. *The Lapwing*. T & Ad Poyser forlag.
- Stueland, S. 2014. *The Northern Lapwing (Vanellus vanellus) in Norway: Exploring the population decline through bird ringing data and habitat selection*. *Master thesis in biology*. Universitet I Bergen.